

**ВОГОНЬ
ОРЛИНОЇ
РАДИ**

Ч.59-60

СІЧЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1980

П Л А С Т
КУПО - Г П Б

УПН - ОРЛИНИЙ КРУГ

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ - ЖУРНАЛ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ

ч. 59 - 60

СІЧЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ 1980

Редактор:

АДМІНІСТРАТОР:

пл. сен. Теодосій Самотулка, Войн.
Theodosy Samotulka, M.D.
P.O. Box 1000
Princeton, N.J. 08540 USA

пл. сен. Денис Беднарський, Тис.
Mr. Denys Bednarsky
35 Marsac Pl.
Newark, N.J. 07106 USA

З М І С Т

Лист редактора: Огляд і підсумки	1
Релігійно-національний календар	2
Чотири шляхи успіху у вихованні - Тоня Горохович	17
Ігровий куток /17-20/ - Сате	20
Сторінка юного дослідника природи - Н. Забіла, Сате, Мирон Дитюк ...	34
Орляча розвага	42
Дещо про наукову фантастику - Старий Орел	50
Історія п"ята - Ю. Ячейкін	53
Плянуння - книга гнізда, книга впорядника	59
У 55-річчя УПН - Старий Орел	66
Листування - Христя Панчук	93
Пояснення - Відповіді	93

Обкладинка: С.О. Іреней Крчук

Ілюстрації: С.О. Петро Дармограй, С.О. Денис Беднарський, Ярослава
Сурмач, А. Василенко, С. Герасимчук

Тираж: 250 примірників - Ціна: 3.25 дол. + .50 пересилка

Виключно для внутрішнього вжитку в Пласті - Всі права застережені.

V.O.R. - Journal for "Plast" Leaders of Children's Division
Published by Supreme Plast Executive
Editor-in-chief - Theodosy Samotulka

РЕЛІГІЙНО - НАЦІОНАЛЬНИЙ КАЛЕНДАР

КОЛЯДУВАННЯ - ЩЕДРУВАННЯ

Різдвяна й новорічна обрядовість українського народу багата своїм змістом і формами. Колядування під час різдвяних різдвяних святкувань з участю всіх, щедрування у вечір перед Йорданом дівчатами, а також і парубками головно на західних землях України, засівання - тобто вітання з Новим роком - дітворою, головно хлопцями, створювали міцні й тривалі релігійно-національні почування у дітей та молоді, збуджувади й ще сьогодні збуджують урочистий настрій та незабутні спомини дитячих і юних літ у дорослих.

Колядки й щедрівки - це народні обрядові пісні, які стали постійними й невідлучними елементами святкувань, а це - колядки в часі Різдвяних свят, а щедрівки, як і їх назва вказує, пов'язані з "Щедрим вечором" перед Йорданом.

"Супроводжуючи давні зимові різдвяні та новорічні обряди, колядки й щедрівки на крилах поетичної фантазії переносили своїх слухачів з реальних, досить складних обставин життя в світ бажаного і вимріяного, ідеалізуючи його щедрими кольорами поетичного домислу" /Олексій Дей - "Колядки та щедрівки"/. Іван Франко так пояснював факт, що саме колядки й щедрівки найбільше з обрядово-календарного циклу пісень користувалися найбільше любов'ю українського народу, зокрема селян: "Чому? А тому, бо колядка переносила їх думку в якийсь світ близький і рідний їм, а при тім зовсім відмінний від того, серед якого мінає їх убоге, клопітливе життя. Пісня відповідає простими словами їх найглибші, сердечні бажання, показує їх не як бажання, а як дійсність".

Колядки й щедрівки, величальні пісні, мають характерну композиційну та метричну будову. Їх сюжети /теми/ й мотиви - різні, залежно від об'єкту величання, а це: господар, господиня, парубок, дівчина, вдова, невістка, зять, діти, а навіть померлі, або адресовані за професійною ознакою: до священика, купця, рибалки, пацієнта, мельника, коваля і т. п. У новіших колядках є помітні національні теми й мотиви. "Найбагатші мотивами колядки - господареві й парубкові, дещо бідніші - дівчині, коло ж мотивів колядок господині зовсім вузьке. Це обумовлено характером участі їх у громадському житті та питомою вагою у важливих родинних справах.

Теми й мотиви колядок господареві зосереджені навколо хліборобської праці.

Вони оспівують багатство, щастя й ідеальну гармонію в родині та в господарстві хлібороба... колядки тим самим славили господаря, викликами в його душі почуття гордості й поваги до важкої селянської праці" /О. Дей/.

Хоча мотиви колядок для господині обмежені, та все-таки її зображення як жінки й матері є овіяне теплотою і захопленням; підкреслюються її гостинність, її вишивання та символ її домовитості - золоті ключі.

Мотиви колядок парубкові багаті. У хліборобській праці він справжній господар; на війні - непереможний багатир; під час полювання - виявляється вмідим і успішним. Також підкреслюється його лицарська хоробрість та відвага. Рівнож відображені є відображені любовні мотиви.

"Дівочі колядки та щедрівки йдуть головно по трьох лініях вихваляння дівчини: оспівують її незрівняну красу /і безпосередньо й частіше через одяг та оздобу/, її майстерність у веденні домашнього господарства, її почуття кохання... Домінуючими ознаками образу дівчини в колядках і щедрівках є її вродливість, розум, працьовитість" /О. Дей/.

"Величальне спрямування колядок і щедрівок якнайкраще відповідає духові нашого часу. Створення нової святковості й обрядовості не може відбуватися без творчого засвоєння та використання кращих традицій минулого.

Одну із спроб відновлення щедрювання зробили 1960 р. студенти Київської консерваторії, які за ініціативою П.О. Козицького вивчили ряд високохудожніх колядок і щедрівок і під Новий рік пішли з ними по місту. Поновлення цього стародавнього обряду знайшло живий відгук." /О. Дей/.

Колядування та щедрювання знайшло своє відзеркалення у літературі й мистецтві. Для прикладу варто б назвати О. Довженка. "Надзвичайно містке ідейно-художнє навантаження несе колядка в О. Довженка. То її образність дає змогу авторові звеличено відобразити вчинки героїв, символізуючи в конкретних персонажах велич всього народу." /О. Дей/.

ЩЕДРІВКИ:

ОЙ СИВАЯ ТА І ЗОЗУЛЕНЬКА

Помалу

Ой си . ва . я та | зо . зу . лень . ка . Щед . рив . ве . чір .
доб . рив . ве . чір . доб . рив . лю . дям на здо . ро . в'я .

Ой сивая та і зозуленька

Приспів:

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

Усі сади та і облігала,
А в одному та і не бувала.
А в тім саді три тереми:
А в першому — красне сонце,
А в другому — ясен місяць,
А в третьому — дрібні зірки.
Ясен місяць — пан господар,
Красне сонце — жінка його,
Дрібні зірки — його діти.

В ПОЛІ, ПОЛІ
Щедрівка

За тим плужком Господь ходить,
Щедрий вечір...
Святий Петро поганяє,
Щедрий вечір...
Божа Мати їсти носить,
Щедрий вечір...

П о я с н е н н я :

1. Парубок - 1. молодий чоловік, юнак; 2. нежонатий чоловік.
2. У щедрівці "Ой сивая та і зозуденька" оспівано родину в образах сонця, місяця і зірок.
3. Красний /красен/ - народно-поетичне слово, яке означає - гарний, прекрасний, чудовий. Красний господар - добрий господар.
4. Ясен - народно-поетичне слово, яке означає - ясний, світлий, чистий.
5. Плужок - зменшено-пестливо до плуг /сільськогосподарське знаряддя для орання, для обробляння землі/.

Додаткові інформації: віншування - гл. В.О.Р. ч.62; коляда - В.О.Р. ч.65.

22 СІЧНЯ

Софія Київська і Богден Хмельницький.

Четвертим Універсалом Української Центральної Ради проголошено 22 січня 1918 р. незалежність і суверенність Української Народної Республіки. На Софійській площі грімко пролунали такі незабутні слова: "Народе України! Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі вільна Українська Народна Республіка. Здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю й право робочого люду!

... Віднині УКРАЇНЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА СТАЄ САМОСТІЙНОЮ, ВІД НІКОГО НЕ-

ЗАЛЕЖНОЮ, ВІЛЬНОЮ, СУВЕРЕННОЮ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ." ...

Рік пізніше, в січні 1919 р., святочно проголошено з'єднання Західно-Української Народної Республіки з Українською Придніпрянською Народною Республікою в ОДНУ, СУВЕРЕННУ НАРОДНУ РЕСПУБЛІКУ.

Проголошення самостійної Української Держави на площі св. Софії в Києві 22-го січня 1918 року — картина мистця П. етра Андрусєва

П о я с н е н н я:

1. Універсали - декларації Української Центральної Ради.
2. Суверенний - прикметник до суверен, який здійснює верховну владу; незалежний.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Леся Українка /Лариса Косач, в одруженні Квітка, 25. II. 1871—1. I. 1913/, видатна письменниця, прожила короткий вік, бо з дитячих літ боролася з хворобою /туберкульоза/. Буда вона людиною глибокої думки, щирого серця і здорової душі. Жити для других — це був основний принцип її світогляду. Тому її особисте й громадське життя було невіддільне. Єдиною зброєю Лесі Українки в боротьбі було слово. Герої її творів — це завзяті, незламні борці за правду, справедливість, за національне визволення. Вона не уявляла собі життя без боротьби й говорила, що від смізі заржавіють найдани — самі ж ніколи не спадуть! В її ідеях виховувався новий тип загартованої людини, морально й фізично стійкої в боротьбі з життєвими труднощами, в боротьбі за національне визволення. /Найкращий її твір — це "Лісова пісня"/. *

НАДІЯ

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:

Надія вернутись ще раз на Україну,
Поглянуть іще раз на рідну країну,

Поглянуть іще раз на синій Дніпро,—
Там жити чи вмерти, мені все їдно;

Поглянуть іще раз на степ, могилки,
Востанне згадати палкі гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

[Луцьк, 1880]

Лариса Косач. Фото 1878—1879 рр.

**ПІСЕНЬКА
ВЕСНЯНОТ ВОДИ**

З гір на долину
біжу, стрибаю, рину!
Місточки збиваю,
всі гребельки зриваю,
всі гатки, всі запруди,
що загатили люди, —
бо весняна вода,
як воля, молода!

● ● ●

Як дитиною бувало
Упаду собі на лихо,
То хоч в серце біль доходить,
Я собі вставала тихо.

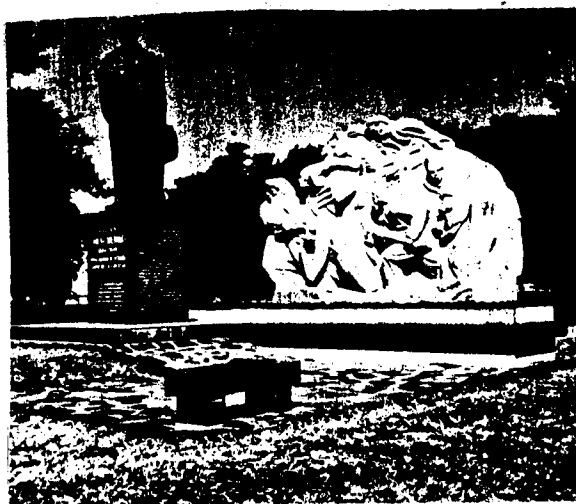
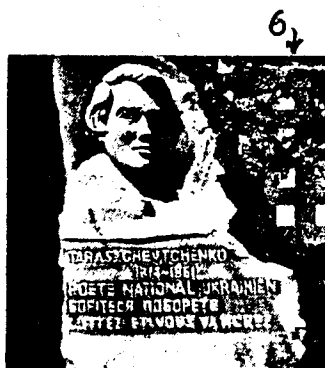
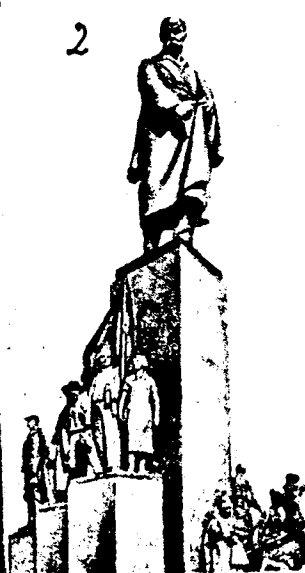
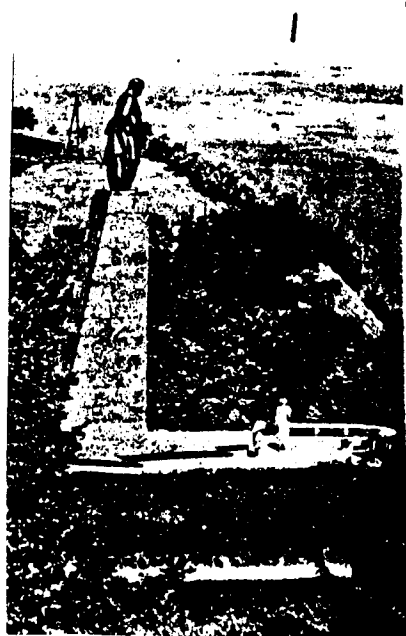
«Що, болить?» мене питали,
Але я не признавалась, —
Я була малюю горда —
Щоб не плакати, я сміялась.

4 СВІТАНОК, 1981

* Пригадка для виховників

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Українці не забули про свого найбільшого поета. Побудували багато пам'ятників у різних містах України та світу. Чи ти знаєш, де вони знаходяться? Назви місцевості і країни з пам'ятниками Т. Шевченка, фото яких є поміщені внизу.

9

"When shall we get ourselves a Washington
To promulgate his new and righteous law?
But someday we shall surely find the man!"

TARAS SHEVCHENKO—1848

„Коли діждемось Вашингтона
З новим і праведним законом?
А діждемось таки колись!“

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Україні милій:
Щоб лани широкополі
І Дніпро, і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве ревучий!

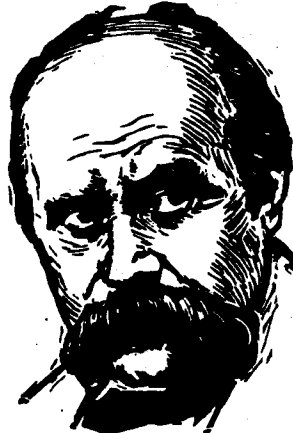
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Незлим тихим словом!

1845. 25. XII.

Переяслав.

Народ виконав першу частину
Заповіту. Поховав поета на мо-
гилі, звідки видно лани широ-
кополі і Дніпро, і кручі. Нам
залишилося ще виконати другу
частину його заповіту, а саме:
"Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте". Отож готуй-
мося до здійснення цього зав-
дання.

ШЕВЧЕНКО
SHEVCHENCO
SEVCENKO
ᄀᄀᄀᄀᄀᄀᄀ
SHEVCHENKO
시베치코
SEVCENCO
CHEVTCHENKO
ਸ਼ੇਵਚਨਕੋ
ਸ਼ੇਵਚਨਕੋ
SCHEDTSCHENRO
SEWCENKO
SEVTSENKO
SEVCENKA

ΣΕΒΤΣΕΝΚΟ
SEVCENCO
ᄀᄀᄀᄀᄀᄀᄀᄀ
謝甫琴柯
SHEVCENKO
ШЭУЧЭНКА
שעוועשעוועקע
SEVCENKO
SZEWCZENKO
シウチエノ
SCEVCENCO
SEP-TRÉN-CO
CHEVTCHENCO
SJEVTJENKO

10

ОРГАНІЗАТОРИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

СИМОН ПЕТЛЮРА

/10.У.1879 - 25.У.1926/

Голова Директорії УНР /голова Української Народної Республіки/, головний Отаман Військ УНР, державно-політичний діяч, організатор українських збройних сил, публіцист.

З іменем Петлюри є пов'язана збройна боротьба українського народу за свою незалежність у рр. 1917 - 1921. Як будівничий молодій українській державі Петлюра виявив особливі вміння в організуванні українського війська, відстоював принципи демократії та став великим політиком.

Риси його особистості: ліберальний, гуманний, щирий, розсудливий причинилися до його великої популярності серед народу.

Петлюра загинув у Парижі від куль комуністичного агента.

Симон Петлюра став символом боротьби за незалежність України.

ТАРАС ЧУПРИНКА

/7.УІІ.1907 - 5.ІІІ.1950/

Ген.-хорунжий Тарас Чупринка - головний Командир УПА /Української Повстанської Армії/, голова Генерального Секретаріату УГВР /Української Головної Визвольної Ради/.

Тарас Чупринка - псевдонім Романа Шухевича, львів'янин; по званні - інженер.

Роман Шухевич, спортсмен, мандрівник, любитель музики й мистецтва, вже в гімназії став членом УВО /Української Військової Організації/, щоб продовжувати її традиції. Згодом він став головним Командиром УПА, яка боролася рівночасно проти гітлерівських і комуністичних окупантів. Він був також головою УГВР.

Риси його особистості: товариський, веселий, готовий допомогти другим, релігійний, толерантний, гуманний, активний, витривалий, рішучий, послідовний, відважний; пластун.

5.ІІІ.1950 р. згинув Чупринка у Білогорських лісах, біля Львова, від куль комуністів.

Тарас Чупринка - це легендарний, незламний лицар, який став символом боротьби за самостійність і соборність України. В його останньому зверненні до українців на поселеннях сказано таке: "Воююча Україна рішуче вимагає від української еміграції повної єдності".

Додаткові інформації - гл. В.О.Р. ч.55-56

Шухевич

В Е Л И К Д Е Н Ь

/у скороченні/

Колись в Україні був звичай, що біля церкви розкладали вогнища на всю великодну ніч. Цілу ніч до ранку горіли великодні вогні. Після першого заспіву "Христос Воскрес" - нічого більше не докладали до вогню, так що догоряло все це, що було знесене.

Великодна ніч - це свята ніч, чарівна ніч, благодійна, радісна, ніч щастя. Вогні розкладали на спогад тієї події, що такі вогні розклали сторожа при розп'ятому Христі на Голготі.

В неділю, в день Великодня - всі, за винятком малих дітей та хворих йдуть до церкви.

Після короткої відправи над Плацаницею відбувається обхід з Плацаницею і хоругвами довкола церкви /3 рази/. Усі люди виходять з церкви, двері замикають, а після обходу, з гримками "Христос Воскрес" священник хрестом відкриває церкву. За ним всі входять до середини і починається відправа Воскресної Утрени. В нас, в Україні, після Богослуження відбувалося посвячення пасок, які були розкладені довкола церкви.

До великодніх звичаїв належали тих великодні дзвони, які не вгавали цілих три дні, та які, після вірування мали силу відганяти злих духів та захоронувати село перед нещастям.

До звичаїв належало також христосування і цокання-товчення крапанками рідше писанками, які виготовляли в Великому Тижні, та якими дівчата обдаровували хлопців.

Гаївки з приспіваними виводили звичайно дівчата. Найбільш відомі з них це: .."Деся там була подоляночка..", .. "Іде, іде Зельман".. та .."А ви дівки не гордіть, не гордіть,

Йно гаївки виводить, виводить,

Як хотілисте гордіти, гордіти,

Було дома сидіти, сидіти..."

Хлопці натомість виводили ігри-забави, як гра у війну, гра у короля, війна на кулак або боріться без рук - грудьми.

Хлопці, а зокрема старші любили стріляти з мездірів і різних ключів, набивавчи їх порохом, або іншими вибуховими матеріалами, що часом кінчилося пошкодженням тіла.

Писанки здавна-давня були символом щастя. Люди обдаровували себе

писанками. Писанки на білим тлі означали щастя й здоров'я, бронзові й зелені писанки зображували добрий урожай, червоні - любов. Гупули вірять, що щастя світу залежить на писанках. Коли є мало писанок на світі, - то злидні приковані до скали кружляють довкола світу і тоді панує зло. Коли ж писанок є багато, тоді ланцюги тісніше тримають злиднів і любов та щастя панує тоді на світі.

Другий день великодніх свят також мав багато оригінальних та стародавніх звичаїв. Це - обливаний понеділок, коли то хлопці обливають дівчат. В цьому дні родини та близькі знайомі взаємно себе відвідають, ходять христосуватися та пані носять колач і писанки.

Третій день вважається днем господарів. В деяких місцевостях дівчата виводили "тополю" та обливали хлопців.

Великдень - це свято радості і веселости, що об'єднує всю громаду спільним святкуванням. В старі часи вважали його днем весни, а сьогодні - це свято Воскресення Христа.

Братчик Омелян

Торонто

Пояснення слів:

1. цокати - стукати чим-небудь почомусь видаючи уривчасті звуки;
звідси - цокатися, цокання, н.пр. крашанками /2 хлопці на фото/.
2. крашанка - пофарбоване куряче яйце, призначене для великодніх свят.

З Е Л Е Н І С В Я Т А

/у скороченні/

Зелені Свята святкуємо п'ятдесятого дня після великодня, звичайно в другій половині місяця травня, або на початку червня. В християнському календарі це свято називається Сместя Святого Духа. Святкують його в пам'ять події, апостолам зібраним на молитву - появився Св. Дух у виді вогневих язиків і вони почули голос: "Ідіть і навчайте всі народи!" Від того часу апостоли, скріплені Божим Духом почали свою працю ширення Христової науки поміж усіма народами.

В українському народі свято Сместя Св. Духа змілося з прадавнім весняним святом русалій. Наші предки, заки прийняли християнську релігію, вірили, що на весні разом з природою, оживають душі померлих. В місяці травні вся природа в найбільшій силі свого розквіту: цвітуть польові квіти на полях і луках, цвітуть куці і дерева в галях і лісах. Тоді то прокидаються в річках і озерах русалки, водяники, на полях і лісах лісові і польові мавки і душі тих, що померли якоюсь незвичайною смертю - ті, що втопилися, чи загинули в мандрах, чи полягли в бою.

В суботу перед Зеленими Святами, ранком до схід сонця, дівчата в Україні вибираються на леваді і поля рвати запашне зілля; чебрець, полин, любисток, канупер, і татарське зілля.

Хлопці йдуть до лісу, рубають галуззя липи, клену, ясеня, осики. Увечорі цього ж дня дівчата і хлопці квітчать свої хати запашним зіллям і зеленим галуззям. В східних областях України це зілля й галуззя дерев називається клечання, а в західних областях, а головні в Галичині - май. Дуже часто можна було почути від людей перед Зеленими Святами таку приказку: "все маю, тільки маю - не маю". Заклечані /замасні/ хати пахнуть чудовими пахоами польових квітів і свіжістю лісової зелені. Люди вірили, що в клечанні ховаються душі померлих рідних.

В неділю, після Служби Божої, люди йдуть на цвинтарі, на гроби своїх рідних, щоб помолитися за їхні душі і пом'янути померлих. На могили приносять вінки, чи китиці квітів. Священики відправляють паходи. Після II-ої світової війни в Галичині прийнявся звичай іти на Зелені Свята на гроби Українських Січових Стрільців, українських воїнів, що згнули у Визвольних Змаганнях в 1918-1921 рр. Під звуки жалісних маршів оркестри - похід на чолі з священством, організованою

молоддю, шкільними дітьми та всього українського громадянства вирушав вулицями міст на цвинтар, де були поховані Січові Стрільці. На цвинтарі відправлялася панахида, виголошувано патротичні промови, хор співав стрілецьких пісень — це все розбуджувало невмиручого духа боротьби за волю українського народу в душах нових поколінь.

В Канаді, і всіх країнах, де поселилися українці, традиції Зелених Свят продовжуються... Поминаючи душі наших предків і наших воїнів, ми виконуємо не тільки християнський обов'язок — молитися за душі померших, але також наш національний: ми щорічно прирікаємо душам полеглим за волю нашого народу, продовжувати їхню боротьбу за визволення України. Так як Божий дух скріпив апостолів і дав їм силу проповідати Слово Боже серед невірних того світу, так само пам'ять про наших героїв кріпить нове покоління нашого народу і дає йому силу до праці і боротьби.

Ідемо на Свято Весни

— О, як гарно світить сонечко! — закликала мала Уляна і вихилила голівку крізь вікно.

— Весна, весна прийшла до нас! — радісно кликали новачата.

Важко їм було сидіти на сходинах, коли тут так тепло. Пташки так весело щебечуть, а Орися сьогодні бачила в парку метелика і бджілку.

В домівці рух, як у пасіці на весну. Сьогодні всі зібралися і ждуть на братчика Славка. Він буде цього року командантом на "Святі Весни". Деякі знають, як він вміє гарно оповідати.

Ось відчиняються двері, входить їх братчик. Братчик Ромко закликав:

— Новаки та новачки — на мій наказ — струнко! Привітаємо братчика команданта новацьким гаслом "Готуйсь"!

— "Готуйсь", грімко залунало із сотні новацьких грудей.

— Спочинь!

Братчик Славко, усміхаючись, промовив:

— Сідайте кругом мене. Хто з вас був вже на Святі Весни?

— Я, я, я! — закликала рівночасно кілька новаків та новачок.

— А хто з вас може розказати мені, чому святкуємо це свято?

— Бо ми будемо ватру палити! — пискливим голосом закликав

Петрусь.

— І ще чому?

— Бо ми будемо пробу здавати.

— І ще чому?

— Бо наш рій дістане хусточки . . . — соромливо сказала Мар-
туся і сховалася за плече сестрички.

— Це правду ви сказали. Та це ще не все. Ось послухайте:

— Багато літ тому, як тільки почали гуртуватися українські пла-
стуни, вони склали для себе пісню і назвали себе "Ми діти сонця і вес-
ни". Бо пластун любить природу. Як тільки минали зимові дні та на-
ставав травень, пластуни вибиралися далеко поза місто. На лісових
полянах розпалювали ватри. Червоне полум'я освічувало юні лица
орлиних дітей. Вітер ніс далеко бадьорі пісні пластунів. Там складали
вони присягу, що будуть любити Бога й Україну. Минуло багато ро-
ків, а вони завжди старалися додержувати присяги. Вони стали най-
кращими синами та дочками України.

— Пластуни вибрали собі за свого опікуна безстрашного лицаря
і борця за правду — Святого Юрія. І з того часу Свято Весни стало
пластовим звичаєм. І так рік-річно збираються пластуни в місяці травні
далеко від гамору міст, та дякують Богові за те, що прийшла весна
і сонце, що дає нам стільки радості й нової сили.

— І ми поїдемо всі цього року на це свято. Там покажете, чи ви
є добрими новачками, чи будете добре вести себе на таборі.

— А як засвітять зорі на небі, ми розпалимо ватру. Згадаємо тих,
що залишилися в Рідному Краю. Привітаємо нашу зелену весну в Укра-
їні. Привітаємо ліси, поля, ріки й гори. А як стане догоряти наша
ватра, тоді понесеться до неба наша молитва: "Боже, вислухай бла-
гання" . . .

— А тепер до праці! Наплечники, бачу, вже готові. Ви принесли
їх, щоб ваші сестрички та братчики могли поглянути на них ще перед
вашим від'їздом.

Перший піднісся малий Богдан. Він підбіг до лавки, закинув на
плечі важкий наплечник і випрямлений станув перед командантом.

А чого там не було в наплечнику! І щітка до зубів, і щітка до че-
ревиків, і нове горнятко, і їдунка, й електрична лампка. . . . А Ігор
має правдивий пластовий ніж, і компас теж. А Юрко має свисток від
свого дядька сеніора.

Командант розглянувся кругом. В куті на лавці сиділа мала Оріся
і держала, обнявши обома руками, на колінах новий наплечник із
жовтими шкіряними ремінцями.

— І ти їдеш з нами на Свято Весни, Орісю?

Оріся підійшла до братчика. З наплечника висунулась ніжка
оксамитного ведмедика і ріжок вишиваної подушечки.

— І ведмедика теж береш із собою?

— Так . . . — непевно відповіла Оріся. Мамуся привезла мені
його аж із України. Він завжди спить на цій подушечці.

— Добре, коли він із України, візьми його зі собою на своє пер-
ше Свято Весни. А тепер, новачки в дорогу — Готуйсь!

— Готуйсь! — відповіли радісно новачки.

* * *

За кілька днів великий червоний автобус мчав вулицями міста
і віз новачків на лісові поляни на Свято Весни.

Сестричка Ася

ДЕНЬ МАТЕРІ

Три матері

Сьогодні Марійка повернулася зі школи дуже заклопотана. Вона не побігла, як кожного дня, до телевізора дивитися на свою улюблену програму, не почала гратися зі своїм котиком Демком, а довго сиділа на рундуку й про щось думала. Потім пішла до бабусиної кімнати.

— Бабуню, можна до вас? — просунувши свою біляву голівку крізь двері, запитала Марійка. — Я хочу вас про щось запитати.

— Ну, що там уже трапилось у тебе? — відповіла бабуня та ласкаво подивилася поверх окулярів на внучку. — Заходь і питай. Тільки швидше, бо я не маю часу.

— О, бабусю, — вигукнула Марійка. — Це дуже важливе. Ви ж знаєте, ми всі в школі готуємось до Свята Матері. Кожний із нас щось робить у подарунок для мами. От, сьогодні вчителька стала нас про це питати. Всі хвалилися своїми дарунками, що приготували для своїх мам, а Наталя Кравченко розплакалася й скільки її не питали, чого плаче, не сказала нічого. А потім ми довідалися, що вона сирітка, живе в тітки. Нема в неї ні тата, ні мами. Ну, як же це з нею буде, бабусю? Скажіть, прошу вас, — просила Марійка. — А ще, знаєте, в нас є хлопчик один, теж українець, Петрусиком зветься, то він щось таке чудне сказав, каже: „Ну, то як нема в неї своєї мами, то ж дві других вона, як і ми всі, має“. А скільки ми не питали, то не сказав більше нічого, каже: „Як не ходите до рідної школи, то й нічого не знаєте“.

— А він правду сказав, той ваш Петрусь, — відповіла бабуня. — Як у вашої Наталі немає мами, то дві других матері, яких всі ми маємо, вона теж має. Для них вона може лагодити свої дарунки. Ці матері — Мати Божа та наша Батьківщина-Україна. Перша заступає всім сиріткам рідну матір, та є матірню для всього людства. Для Неї — найкращий дарунок — це добрий учинок у цей день. Друга — Україна, це Мати для нас усіх українців. Для неї — найкращий дарунок — учитися рідної мови, історії рідного краю, її географії, або хоч вивчити гарного вірша чи пісні до цього дня.

— Дякую, дякую, бабусю! — зраділа Марійка. — Завтра я Наталі все розкажу. Хай не плаче більше. Я її намовлю записатися до рідної школи. Там ми знайдемо, що зробити для України. Наприклад, вивчити всі значні міста, річки й гори, що там є. А добре діло? Цього не треба шукати, аби була охота його зробити!

І весело підстрибуючи вилетіла Марійка з бабусиної хати. На другий день у школі всі помітили, що Наталя повеселішала, коли Марійка їй щось оповідала.

А в суботу вдвох із Марійкою вони пішли до рідної школи. Звідти повернулися з книжкою та мапою і ввечері, коли Петрусь проходив біля вікна Марійчиної хати то побачив двох дівчаток, що дуже уважно розглядали мапу України. Сріблом дзвенів голосок Марійки:

— Дивись, Наталю, ось Київ, Львів, Харків, а ось Дніпро, а це — Прип'ять, а он Дністер, а там — Сян, бачиш?

А Наталіна сусідка, старенька, хвора, самотня пані, при зустрічі з Марійчиною мамою не могла нахвалитися Наталі. „Я й не знала, яка то гарна дівчинка в моїх сусідів. Я нездужала, то вона прийшла, помила мені всі підлоги, повітирала скрізь порохи, ще й квітів десь назбирала й поставила на столику коло мого ліжка“.

А Марійчина бабуня, як почувала про це, то тільки усміхалася та не казала нічого, хоч і знала, чому те все сталося.

Ніна Наркевич.

"Щебетали пташечки" —
упор. Марія Наркевич,
США, Філадельфія, 1960

ДЕНЬ БАТЬКА

Як Катруся сіяла мак

Катруся дуже любила квіти. Кожної весни вона завжди допомагала своїй мамі працювати в квітнику. Але цього року вона задумала зробити свою власну грядку. Бабуся привезла їй з міста такі гарні грабельки та лопатку! Лопатка була червона, а грабельки жовтенькі з зеленою ручкою.

Катруся заходилася копати та скородити свою грядку. Робота в неї кипіла. Швидко грядка була вже готова. Катруся поробила в землі маленькі рівчачки для насіння зовсім так, як її мама, а тоді побігла до хати прохати його. Мами як раз не було вдома, а Катрусі хотілося швидше посіяти свої квіти. Вона знала, де стоїть мамина скринька з насінням. Там було багато торбинок, на яких були намальовані різні квіточки. З кожної торбинки Катруся взяла по кілька насінюнок і побігла кінчати свою працю. Коло кожного рядочку квітів, які посіяла, Катруся встромила маленький латочок з карткою, де зробила напис, які квіти посіяно. Так завжди робила її мама. Вона майже скінчила свою працю, як мама повернулася з міста.

— Мамусю, — весело зустріла Катря маму. — А моя грядка вже готова і, знаєте що? Вона прихилилася до маминого вуха та щось прошепотіла. Мама усміхнулася та промовила.

— Добре, добре, моя ясочко! Тепер лише полий грядку та, як почне заростати бур'яном, то виполюй, щоб квіточкам було вільніше рости.

Кожного ранку перед тим, як іти до школи, Катруся поливала свою грядку та з нетерпінням чекала, як почнуть сходити її квіти. На дворі ставало все тепліше, часом збризував дощик і незабаром Катря дочекалася: скрізь посходили різні квіти, скрізь зазеленіли різної величини та форми листочки. З кожним днем вони вище здіймалися вгору, міцнішали та більшали. Найбільше усього Катруся цікавила одна квітка. На торбинці, звідки вона взяла це насіння, був намальований гарний червоний мак.

— Як виросте мак і зацвіте, подарую його татові на його день. Хоч би швидше він ріс, щоб поспів розквітнути до „Дня Тата“, зітхала Катруся. Про це саме й шепотіла Катруся своїй мамі в той

день, коли сіяла свої квіти. Час летів, квіти вже почали зацвітати, а „мак“ все зеленів своїм розкішним листям, і навіть пупянків не було на ньому видно. Катруся почала турбуватися, але не було когось спитати, бо від тата вона ховала свою таємницю, а мами не було вдома: вона поїхала на два тижні до тітки в гостину. Насилу дочекалася Катруся маминого повороту. Перше чим вона зустріла маму, то своїм проханням піти поглянути на грядку й пояснити, чом її „мак“ не цвіте.

— Чом він не цвіте? Я ж так хотіла зробити гарну китицю з моїх квітів до Дня Тата. Всякі квіти вже маю, — рожеві, фіялкові, сині, білі й жовті. Лише червоних мені бракує, жалілася Катруся мамі. Мама пішла в садок, оглянула Катрусині квіти, подивилася й на „мак“. Тоді вона усміхнулася та й сказала:

— Дитино, цей „мак“ ніколи не зацвіте, бо це хоч виросте червоне, але не мак. Глянь! Мама потягнула „квітку“ за листячко вгору й через хвилину в її руках червоніла... редьківця.

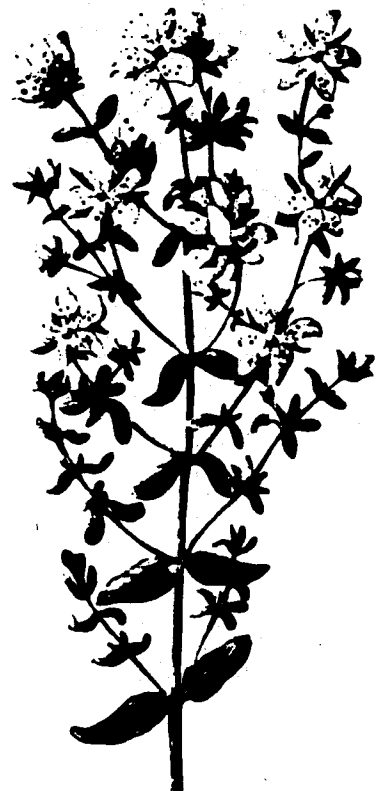
— Редьківця, — скрикнула Катруся та з несподіванки аж заплакала. Мама потішила Катруся.

— Не плач! Це ще краще, Катрусю! Дивись, яка вона розкішна виростла в тебе. Ось ти й подаруєш татові на його день цілий таріль смачної редьківці до його сніданку. О, я тепер знаю, як це сталося! Це колись наш Юрко розсипав насіння, а я й помішала торбинки, коли його збирала, а тобі й не казала про це. Мак і досі мабуть лежить непосіяний! Ну, годі, не журись! Це ж надобре вийшло. Сльози стали висихати на очах Катрусі. І справді це був зовсім непоганий дарунок для тата.

Ранком в День Тата на столі коло татового місця стояв повний таріль свіжої червонобокої редьківці, а поруч гарна китиця свіжих квітів із Катрусині грядки. Тато їз смачну, сочисту редьківцю та хвалив донечку — маленьку городницю.

Отак з маку в Катрусі виростла редьківця.

Н. Наркевич

„Щебетали пташечки“
уп. Марія Оркевич
СУА, Філадельфія, 1960

ЧОТИРИ ШЛЯХИ УСПІХУ У ВИХОВАННІ

1. Будь готовий до сходин. Використовуй допоміжні матеріали при гутірці: ілюстрацію, приготуй текст віршика чи нарису, оповідання, щоб діти могли ще закріпити зміст, прочитати дома батьками.

Вітай дітей при зустрічі ласкавою усмішкою, поведінкою.

2. Пам'ятай - діти вчаться більше з моделю ніж з критики. Будь ласкавим для них, тоді вони будуть чемними супроти тебе. Зароби повагу для себе в дітей, вона не дістається автоматично. Дає успіх кооперація, змагай до неї.

3. Будь завжди спокійним, наскільки ти спроможний. Коли сумніваєшся - чи щось сказати, не кажи. Ми забагато говоримо. Мусимо навчитися прислухатися до новаків.

4. Ніколи не викрикуй! Це витрата твого голосу, це спричинює те, що ти стаєшся смішним. То недобрий засіб виховування. За це діти сміються з тебе, а навіть ненавидять.

Кожна особа потребує заохоти так, як рослина потребує сонця і води.

Наші підставові потреби /їх ми повинні досвідчувати життям/:

Признання
Чула опіка /увага/
Почуття своєї вартости

Почуття вдовolenня
Почуття безпеки
Почуття приналежности.

Якщо цього не маємо, тоді наша поведінка має такі прикмети:

втеча,
відплата,
сила,
звертання на себе уваги,
почуття меншевартости,

самопідвищування,
суперництво,
уникання нагод, щоб чогось навчитися,
турботи,
нервова напруга.

ЯК ДОПОМОГТИ?

будувати силу,
індивідуальні чи групові поради
вчити, давати поучування парами дітей,
звертатися за порадами до гніздового,
запросити на сходини кадри досвідченого вчителя, вихов-
ника, психолога,
шукати в літературі порад, студіювати,
бути в порозумінні з батьками, виміна поглядів.

1. Пізнати причину дитячої невідповідної поведінки.

2. Подай ясні й чіткі директиви щодо поведінки дитини. Зачекай аж буде зібрана увага цілого роя, а тоді давай доручення.

3. Звертай увагу на майбутню сподівану поведінку, а не на минулу. Не докучай дитині тим, якою вона була.

4. Коли новак "виробляє збитки", дай йому нагоду залишитися в кімнаті й поправитись, або хай вийде з кімнати.

5. Будуй позитиви, применшуй негативи. Багато чого доброго є в кожній дитині, але коли сподіваєшся тільки академічного успіху, може ніколи його в якійсь дитині не буде.
6. Будь послідовним у вирішуванні. Не змінй його владно, мовляв тобі так вигідно в даний момент. Непослідовність розгублює дитину. Що тоді можна від неї сподіватися?
7. Старайся установити взаємини з дитиною на довір'ї і взаємнім респекті.
8. Дискутуй про дитячу проблему тоді, коли ти емоційно спокійний.
9. Використовуй природжених різних засобів /жарт, доброзичлива увага, переконування, консеквентність у вимогах тощо/, ніж традиційну кару. Консеквентність має безпосередньо в'язатись з поведінкою, має бути зрозумілою дитині.
10. Дивись на поведінку у властивій перспективі. В цей спосіб оминеш поважних шкідливих висновків з маловажної події.
11. Пошукай і встанови кооперативні пляни для поправки майбутньої поведінки, на рятунок негативної поведінки.

Менше сам говори, хай говорять діти.

Думай позитивно про своїх новаків.

Не май вибранців.

Заохочуй завжди.

Будь уважним до мети дитячих вибриків /їх злої поведінки/, не потурай їм. Користуйся спонукками, щоб дітей спрямовувати до поправки.

12. Дозволь, щоб діти приділяли більше уваги до своєї поведінки й засвоєння програми сходити. Подивися відповідно сам найперше.
13. Відбувай на сходинах часто дискусію, щоб скласти зразок тієї поведінки новаків, до якої вони прямують, щоб дитина знала, як загад оцінює добру й невідповідну поведінку.
14. Трактуй дитину, як собі соціально рівну одиницю.
15. Поєднуй ласкавість з ширістю. Дитина повинна відчувати, що ти його товариш, бо в іншому випадку вона не сприйме взору твоєї відповідної поведінки.
16. Завжди розрізняй, що є вчинок і хто його виконавець. Це дає змогу поважати дитину навіть тоді, коли вона зробить щось невідповідне.
17. Веди своїх вихованців індивідуально, щоб вони досягнули самостійності і самоконтролю, унапряння в житті.
18. Установи межі спочатку, але працюй над взаємним порозумінням, почуттям відповідальності, уважливості до інших.

19. Признавайся до своїх помилок. Діти будуть поважати твою честь. Ніщо так не руйнує авторитет, як те, що хтось не має відваги признатися до провини.
20. Діти шукають у тебе допомоги й провodu. Дай їм це забезпечення, але й працєю над співпрацею і самоконтролем, тобто над метою своєї праці.
21. Думай, що говориш, твої вимоги хай будуть зрозумілими, пильнуй, щоб вони доходили до новаків.
22. Завжди май на увазі довготермінову мету: самостійну, відповідальну дорослу людину, сина-доньку свого народу, з моральними і християнськими рисами характеру.
23. Діти потребують провodu і директив доти, заки навчаться правити собою.
24. Закінчи конфлікт полагоджувати швидко, витвори добрий дух, бо "тяжка" атмосфера дуже шкідлива для виховання. Дозволь дітям пізнати помилки, хай вони її поправлять й забудь за випадок.
25. Якщо дитина поводитьсь зле, не залишай її в тому. Виправ її помилку.
26. Співпрацєю з дітьми, щоб розвинути певний зразок, подай правила поведінки.
27. Роби іншим те, що ти хотів би, щоб інші робили тобі.

За матеріялами Перл Кассел подала
сестричка Тоня Горохович

Образкова скриванка

Новачки "Ромени"
В лісі у час гри
Подругу згубили —
Годі віднайти.

Кличуть і шукають
По лісі глухім,
Нумо, любі друзі,
Поможімо їм!

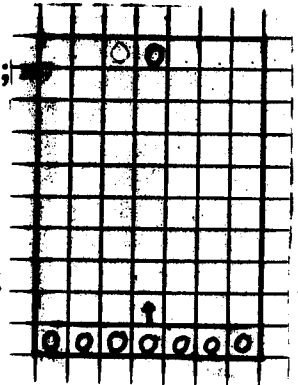
Н. М.

Тривий Жук

17. ТИХШЕ ІДЕШ - ДАЛІ БУДЕШ

1. Тип гри: рухливий.
2. Мета: а. моторний розвиток;
б. розвиток швидкості /в розумінні: здатність швидко рухатися/;
в. розвиток швидкості /в розумінні: здатність швидко, вправно діяти/;
г. самоконтроля.
д. дотримання правил у грі.
3. Вік гравців: різний, радше для молодшого покоління.
4. Число гравців: довільне /до 10/.
5. Місце гри: майдан, заля.
6. Підготовка до гри:

- а. визначити прямокутне поле гри, розміром прибл. 10x25м;
- б. визначити місце для водія посередині на одному з кінців поля гри та поперечну лінію на другому кінці поля гри;
- в. поінформувати гравців про перебіг гри та обов'язувати правила гри.

7. Перебіг гри:

Гравці лічником вибирають з-поміж себе "водія" /випадково, в міру потреби братчик/сестричка назначає його./ Він займає зазначене місце на одному кінці поля гри, а всі інші стоять /найкраще лавою/ поза лінією на другому кінці поля гри. Водій, що стоїть спиною до гравців, на сигнал братчика/сестрички починає гру, а це закриває очі й голосно говорить: "Тихше ідеши - далі будеш, один, два, три!" По "три" він повертається швидко лицем до гравців. У часі, коли водій говорить ритуальні слова, гравці переходять зазначену лінію і стараються якнайшвидше наблизитися

до нього та діткнути рукою його спину. Але, коли водій вимовив "три", гравці мають зупинитися в русі. Якщо він, повернувшись обличчям до гравців, помітить когонебудь у русі, відсилає його за лінію і він мусить зачкнати гру наново... Гра продовжується - водій знову повертається спиною до гравців і говорить ритуальні слова гри. Гравці продовжують підходити до водія з місця, де вони зупинилися. І знову по "три" він повертає своє обличчя до учасників гри та знову відсилає поза лінію тих, що не зупинилися в русі чи порушилися з тих чи інших причин. Той з гравців, що діткне спину водія рукою в той час, як він вимовляє згадані слова, стає новим водієм, а попередній водій переходить до гравців за лінію. Новий водій продовжує гру. Гра закінчується по часі визначеному братчиком/сестричкою, н. пр. по 10 хвилинах.

8. Правила гри:

- а. "Водій" переводить гру з визначеного для нього місця, на початку гри спиною обернений до гравців, що займають вихідні позиції за зазначеною лінією.
- б. Гравці просовуються вперед лише тоді, коли водій вимовляє ритуальні слова.
- в. Того, що переступив передчасно лінію, чи рухається заки водій зачав говорити, братчик/сестричка відсилає поза лінію. Коли це повторяється, по третьому разі гравець виходить з гри.
- г. Коли водій вимовив "три", повертається обличчям до учасників гри й відсилає поза лінію тих, що помітив у русі.
- г. Гравець, що діткнув водія рукою в тому часі, коли він вимовляв ритуальні слова, стає новим водієм гри, а попередній водій долучується до гравців поза лінією.

--:--:--:--:--:--:--:--:--:--

Л І Ч И Л К И

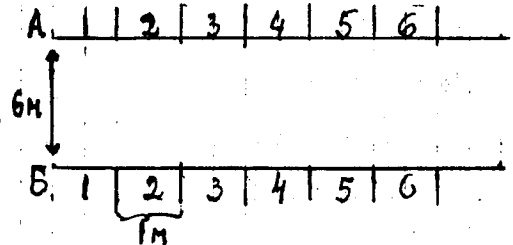
1. Прилетіли журавлі,
Посідали на ріллі,
Всі дзьобами стукотіли,
Щось веселе клекотіли.
Враз побачили - гай, гай!
Віхить неск "Доганяй!"
Кинулися всі тікати,
А ти - будеш доганяти!

2. Раз, два,
Рестуть собі дерева.
Три, чотири -
Вовки вили...
П'ять, шість, сім -
Утікати треба всім!
Вісім, дев'ять -
Поспішай!
Ти, десятій,
Доганяй!

18. В І Д Б И Й У Д А Р !

1. Тип гри - м'ячевий.
2. Мета: а. моторний розвиток;
б. розвиток спритності /в розумінні: здатність швидко, вправно діяти;
в. розвиток влучання у ціль /зударити м'яч у повітрі/;
г. самоконтроля /в ситуації суперництва/;
ґ. додержування правил у грі.
3. Вік гравців: старше новацтво.
4. Число учасників гри: 10-14, паристе.
5. Місце гри: майдан, зала.
6. Підготовка до переведення гри:

а. визначити дві рівнобіжні лінії /А і Б/
у віддалі 6 метрів від себе, /їх довжина

залежна від кількості учасників/; перед

лінією "А" та за лінією "Б" визначити

протилежні місця, де мають стояти учасники гри прибіл. 1 метр від себе;

б. поділити гравців на дві групи, якщо один рій бере участь у грі, але, якщо два рої, один рій займає місце перед лінією "А", а другий за лінією "Б"; позначити числами гравців у кожній групі /рої/; гравці з однаковими числами стоять проти себе;

в. кожна група /рій/ дістає м'ячик згл. м'ячки; жеребом ринають, котра група /рій/ зачинає гру;

г. поінформувати про перебіг і правила гри:

Гра полягає в тому, що одна група атакує, а друга обороняє себе від удару. Завданням гравців-оборонців є влучити в кинений м'ячик так, щоб зустрічним ударом відкинути м'ячик атакуючого суперника /іншими словами - відхилити напрям руху м'ячика, чи відбити/збити його/. Відповідно до ситуації /кількість братчиків-суддів, і т. ін. / атакуючі кидають м'ячик/м'ячки по одному, по двох, по трьох чи всі разом.

7. Перебіг гри:

Братчик/сестричка визначає число атакуючих /один, два, три чи всі/ одночасно. Зараз подані будуть інформації, що відносяться до ситуації, в якій атака проводиться по одному.

На гасло перший гравець атакуючої групи н. пр. "А" кидає м'ячик на першого гравця групи "Б", але не зависоко, ні занизько, який старатиметься своїм м'ячиком поцілити й відбити атакуючий м'ячик. Якщо це йому вдалося здобуває один пункт. Перший гравець кидає м'ячиком три рази, а пізніше тричі кидає другий гравець до другого, а потім третій до третього й т. д. Коли це вже всі виконали, підсумовують пункти здобуті групою "Б". Групи міняються ролями, група "Б" атакує, а група "А" є оборонцями. І знову підсумовують пункти. Виграє група /рій/, що здобули більше пунктів.

8. Правила гри:

- а. Гра зачинається на гасло.
- б. Гравці не можуть переступати лінії; вони діють на визначеному місці.
- в. Кидати м'ячик вгору, та не зависоко ні не занизько, у напрямі на свого суперника, щоб він мав нагоду поцілити його. Якщо хтонебудь кине м'ячиком дуже погано, гравець-оборонець одержує точку. М'ячик уважається збитим, якщо він наявно відхилив напрям киненого м'ячика. Діткнений м'ячик без відхилення його напрямку не уважається збитим.
- г. Гравці поводяться увічливо один з одним, не виявляють сердитости /гніву, роздратування, крику/, коли член групи не має баганих успіхів.
- г. Гравці, що постійно не додержуються правил у грі та не реагують на перестороги братчика/сестрички виходять з гри, а учасник протилежної групи одержує відповідні пункти в часі відсутности члена даної групи.

Додаткові інформації:

- А. Якщо новацтво не має достатньої вправности в киданні м'ячиком у ціль, побаганим є:
 - а. вправляти влучання у ціль без числення пунктів;
 - б. визначувати меншу віддадь між лініями, яку слід поступово збільшувати в міру кращої вправности гравців.
- Б. Для мало досвідченого новацтва, зокрема молодшого, можна цю гру переводити на землі /котити м'яч на майдані без трави чи з невеликою травою/, уживаючи більшого м'яча, за поданими інформаціями щодо гри в повітрі.

19. ШТУРМ ФОРТЕЦІ

Фортеця швидко росла. Одні підкочували снігові кулі, другі складали з них стіни, треті утоптували майданчик — усім вистачало роботи. Командиром був Василько. Бо сам придумав цю гру. Назвав її "Штурм фортеці" і кожному дав завдання:

— Спочатку побудуємо фортецю. Потім призначимо трьох захисників. Усі інші підуть на штурм...

— А як її штурмувати? — спитав Дарко.

— Зліпимо із снігу бомби, і нападавчі кидатимуть їх на захисників. Кожний по тричі. Вбиті вибувають із гри. На їхнє місце стають нові захисники.

— Так нецікаво! — заперечила Ліда. — Якщо мене одразу вб'ють, — усі гратимуть, а мені що робити, замерзати?

— Добре, — погодився Василько. — Щоб убиті не замерзали, нехай і вони йдуть на штурм.

— А коли вважатися, що фортецю взято? — допитувався Дарко.

Василько подумав і сказав:

— Коли захисники і нападавчі тричі поміняються місцями.

Нарешті всі питання були з'ясовані, і Василько оголосив перерву. Обтрушувачи сніг з куртки, він раптом сказав:

А до нашої сусідки Ганни внук приїхав!

— Ну то що? — не зрозуміла Ліда.

— А от що. Виявляється, він зроду не грав у сніжки. І бабуся не пускає його у двір. Боїться, щоб не застудився...

В цей мить з сусідньої хати риннули двері, і Ліда від несподіванки аж скрикнула:

— Ой, що це?

Усі хлопці тех здивувалися. Бо Ганна вийшла на ганок якесь страхо-висько.

Величезне, загорнуте в теплу хустку так, що ні голови, ні обличчя не видно. Тільки очі світяться і з цікавістю дітей розглядають.

— Це людина! — нарешті вимовив Дарко. — Бо он з боків висять рукавці.

А внизу чобітки!..

- Та це ж і є бабин внук, Гриць! - догадався Василько. - Тільки страх як закутаний.

- Ой же страхиття! - засміялася Ліда.

- Навіщо ви його так? - підійшла до бабусі Лідина мама. - Йому теж треба бігати, - в сніжки гратися.

І почала розмотувати Гриця. А Ганна зітхає, але сперечатися не наважується. Бо Лідина мама - дитячий лікар.

Підбігли хлопці, допомогли Грицеві скинути зайвий одяг. І дуже здивувалися, коли побачили, що він зодягнений так само, як і вони. Навіщо ж бабуся його це в хустку закутала?

Поки бабуся цось доводила Лідиній мамі, Гриць побіг з хлопцями будувати фортецю. Хлопці будують, а він стоїть осторонь і боїться доторкнутися до снігу.

Коли фортеця стала заввишки Дарка, - а він у дворі найбільший, - Василько скомандував:

- Негайно зробити сто бомб!

Усі ліплять бомби, а Василько тихенько умовляє Гриця:

- Ти не бійся, не змерзнуть твої руки. От помадай мої. Правда ж, гарячі?

Гриць помацав. Руки у Василька гарячі. Взявся й собі ліпити бомби.

Незабаром виросла ціла куча сніжок. Тоді Василько скочив на кучугуру:

- Починається штурм! Захисниками фортеці призначаю Дарка, Ліду...- і, подумавши трохи, рішуче сказав: - і Гриця! Інші - за мною, на штурм!

- А захисникам що робити? - спитав Гриць.

- Захистити!

- А як уб'ють?

- А ти захищайся! Вони цілятимуть у тебе, а ти пильнуй, щоб жодна бомба не влучила.

- А якщо влучить?

- Якщо влучить, то тебе вбито. Йди з майданчика.

Одвів Василько своє військо кроків на двадцять від фортеці, наказав кожному взяти по три сніжки, вивів на передову позицію і дав команду:

- Вперед, на штурм! Узяти фортецю! Ур-ра-а!

Почалося! Першим убив Дарка. За ним - Ліду. А Грицеві хоч би що! Ніхто в нього не може влучити!

Тоді Василько оголосив, що атаку відбито, і замінив Дарка і Ліду іншими

захисниками. А їх перевів у нападаючі.

І на цей раз Гриць вистояв. Лише за третьою атакою здолали його. Та в цей час фортеця почала розвалюватися, бо захисники, відбиваючись від нападаючих, вистрибували прямо на стіни.

Поки відбудовували фортецю, Ліда підбігла до Гриця:

- Гей, страхіття! Як це тобі частіло так довго уникати бомб?

Він нічого не відповів. Кинувся за сніжками, бо саме в цю хвилину була його черга йти на штурм. І перша з його бомба вцілила у Ліду, яка знову була у захисті.

- Молодець, - похвалив Гриця Василько. - А це казав, що ніколи не грав у сніжки.

- Бо й не грав, - озвався Гриць. - Але вдома ми ціляли м'ячиками по мішенях. А ця гра схожа...

- Навіщо ти мене так боляче вбив? - накинута на Гриця Ліда. - Це тобі не м'яч, а сніжка!

- Щоб не звала страхіттям!

- Яме ж він страхіття, - заступився за Гриця й Василько. - Грає не гірше за нас. - А потім наказав: - Забути про страхіття! Між нас - новий наш товариш, Гриць!

За мить почався новий штурм фортеці.

.....

"Світанок", додаток до "Нашого слова" для шкільної молоді, ч.2, лютий 1981. Варшава, Польща

Пояснення слів:

1. Фортеця - укріплений військовий пункт, призначений для тривалої оборони.
2. Штурм - рішуча /смілива, завзята/ атака укріплення, фортеці; /штурмувати, штурмування, штурмовий, штурмовик/.
3. Сніжка - невелика, тверда грудка, зліплена зі снігу; У сніжки грати /гратися/ - брати участь у грі, при якій гравці намагаються закидати один одного грудками, зліпленими із снігу.
4. Кучугура - купа снігу.
5. Страхіття - фантастична істота незвичайного вигляду.
6. Влучати, /влучити/ у кого - цю/ - кидаючи, спрямовуючи що-небудь у ціль досягати її.

--:--:--:--:--:--:--:--:--:--

1. Тип гри: рухливий у сніговій ситуації.
2. Мета:
 - а. моторний розвиток;
 - б. тренування у влучанні у ціль;
 - в. вироблення відваги;
 - г. розвиток спритності /здатності швидко, вправно діяти/;
 - д. удосконалення обережності /поводитися спостережливо й розважливо, щоб оберезти себе від удару сніжкою/;
 - е. співпраця гравців;
 - з. додержання правил у грі.

3. Вік гравців: старше новачтво.

4. Число гравців: 8-12 /один більший рій або два малі рої/.

5. Місце гри: майдан, покритий снігом.

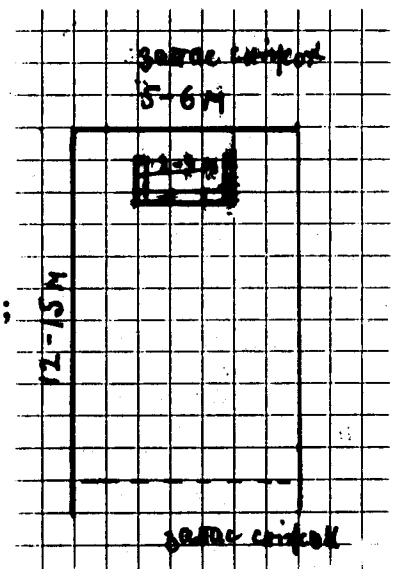
6. Підготовка до переведення гри:

- а. перевести розповідь у будинку;
- б. поінформувати, як у сніжки гратися, зокрема про небезпеки гри в сніговій ситуації /сніжки з ледям!/.
- в. визначити поле гри, місця для вбитих, для сніжок;
- г. поінформувати про перебіг гри та її правила;
- д. побудувати фортецю із снігу, приблизно на 1 м високу, що виконуть всі гравці, а крім цього кожний зліпить по 12-16 сніжок-бомб, які мають бути зложені на місцях для запасних бомб для обидвох груп;

е. поділити гравців на дві групи: захисників /3-5/ і нападаючих /4-6/. Захисники мають обороняти фортецю, а також оберезити себе від удару сніжкою. Обидві групи вибирають собі командирів.

7. Перебіг гри:

На гасло братчика/сестрички захисники займають свої позиції на фортеці; вони мають достатню кількість сніжок-бомб у запасному місці для оборони фортеці. командир атакуючих збирає їх біля себе й по короткій нараді, як штурмувати, кожний з них бере з запасного місця по три сніжки-бомби, й командир на команду: "Вперед на штурм! Узяти фортецю! Ура-а!" розпочинають атаку. Нападаючі стараються влучити сніжкою в захисників, а ці ж кидають їх в нападаючих. Ударений сніжкою уважається вбитим і він виходить з гри на місце втрачених бойовиків. Коли бодай один захисник залишився безздатним /живим/ по першому штурмуванні, братчик/сестричка проголошує,

що атаку відбито, доповняє залогу фортеці іншими /в першу чергу вбитими з-поміж нападаючих/, а вбиті захисники переходять до штурмової групи. На гасло гравці знову беруть по три сніжки, й нападаючі намагаються штурмом взяти фортецю. І так проводиться друга атака, а потім і третя, якщо нападаючі не здобули укріплення /не перебили всіх захисників/ у другому штурмуванні. По третій успішно відбитій атаці - гравці міняються позиціями, а саме: б. нападаючі займають позиції на фортеці як її захисники, а б. захисники стають штурмовиками.

Гра закінчується по трьох атаках, якщо вже раніше не здобуто фортеці.

8. Правила гри:

- а. Всі разом будують фортецю і ліплять сніжки.
- б. Здобування фортеці /гра/ починається і закінчується на гасло впередика/сестрички.
- в. Вбитим уважається той, в якого влучила сніжка; він виходить із гри; вбиті збираються на визначеному місці.
- г. За болючі удари та за уживання "ледяних бомб" гравець виходить із гри і більше не бере у ній участі. Братчик/сестричка рішає про дальші наслідки неухажної поведінки гравця.
- г. Якщо фортеця розвалюється - братчик/сестричка проголошує перерву, під час якої ВСІ її направляють.

20. Т А Р А С О В А Г Р А

Це було літньої пори після полудня. На вигоні за селом пастухи пасли худобу. Змучені полудневою спекою корови та вівці розбігалися по полю, а ліниво переходили з місця на місце, декотрі лежали на траві та дрімали. Хлопцям нічого було робити.

Край дороги під вербою, в холодку лежала велика довга колода. Там і зібралися пастухи та почали бавитися. Декотрі грали в каміньці, дехто розмовляв. Один із хлопців майстрував сопілочку, на якій потім починав вигравати. До нього підійшов старшенький хлопець з смутними очима.

- Що ти граєш Петре? То гарна пісня, - додав він.

- То наш дідो співає інколи - це про Байду.

- А, про Байду? Я пам'ятаю, наш дідо мені колись теж оповідав про нього. Відважний він був, все козаків збирав та ходив турків бити, щоб до нас в Україну не приходили.

- А гарна пісня! Заграй це, - стали просити Петра другі хлопці.

- А як ти, Тарасе, знаєш про нього, то розкажи нам, - просили вони в старшенького.

- Та ні, хлопці, то колись пізніше, а зараз знайте, що я надумав? Поки худібка наша в гурті, давайте будемо гратись. Одні хай будуть турки, а другі козаки. А ось, ця колода - то буде байдак, - запропонував Тарас.

Хлоп'ята зраділа й почалася гра.

- Тарасику! Ти будеш за отамана, а ми - козаки - кричали діти.

Поділилися на дві групи: частина побігла на край левади, там мав бути Царгород і турецьке військо й невірники-козаки, а на колоду сіли козаки з отаманом. Вони уявляли, що плывуть по морю. Набрали дрючків.

- Це будуть наші списи й самопали, - командував Тарас. - Він вискочив на колоду та похожав поміж хлопців-козаків. - Слухайте, суди, панове козаки, цієї ночі ж ми будемо визволити невірників із Царгороду. Бій буде великий. Готуйтеся! Самого султана візьмемо в полон, - гукав Тарас.

Діти дружно відповідали:

- Добре, батьку-отамане! Зі свистом та криком зіскакували вони з колоди та бігли до краю левади.

Захоплені грою пастунки забули про свою худобу і не всі корови та вівці опинилися на панському полі. Зі смаком вони заїдали смачний овес. Несподівано почувся різкий посвист, а за хвилину коло пастунків з'явився лановий на коні. Гра швидко закінчилася, пастунки порозбігалися, кожен за своєю худобою. Лановий кричав, лаявся, грозив всім хлопцям покаранням. Забули бідні діти про веселу, цікаву гру. Найгірше прийшлося Тарасові. довго він ганявся за своїми агнятами. нарешті вже всі вони були на леваді. Лановий підбіг до Тараса.

- Ах ти, ледацю, ти ж старший, почекай я скажу панові, будеш знати...

— Тарасику! Ти будеш за отамана!

— Та, пане, це так гарно бути козаками, — обізвався Тарас.

— Козаки! Он що ти придумав! Забувай, голубчику, це слово. Кріпак ви, а не козаки. Я бачу, що тобі треба різок дати, як колись батькові давали, — вигаявся ще раз лановий та штовхнув Тараса так, що збив його з ніг і він упав на землю. Лановий вскочив на коня та поїхав геть.

Сонце стало хилитися до заходу. Пастушки погнали свою худобу додому. Погнав і Тарас свої ягнята, та додому не вертався, — боявся мачухи. Довго він сидів за клунер та вдивлявся в далекі блискучі зорі, що одна по другій загорялися на небі. Йому ввижалися там його покійна мати та батько. Тарасик молився:

— Мамо, чи чуєш ти мене? Помоліться за мене, за всіх нас. Хай станемо ми знову вільними козаками...

Так і заснув він на твердій, голій землі, але на лиці була ясна посмішка, бо снилося йому, що він отаман Байда і що він взяв султана в полон, а султан зовсім виглядає, як лановий...

Час минав. Тарас виріс, покинув рідне село, і хоч не був отаманом Байдов, але став вільним і освіченим та написав багато гарних творів про козаків, про свій рідний край та про своїх людей.

Ніна Наркевич

"Щебетали пташечки" — уп. Марія Юркевич, СУА, Філадельфія, 1960.

Пояснення слів:

1. Пан - поміщик - землевласник,
панське поле - поле поміщиків, на якому працювали кріпаки для панів.
2. Кріпак - /невільник/ - селянин, залежний від поміщика й прикріплений до наділеної йому землі /поміщик володів землею на правах приватної власности/.
3. Манови - наглядач за польовими роботами у поміщика, польовий сторож. Назва "мановий" походить від слова "ман", тобто від великої, безлісої ділянки обробленої землі.
4. Левада - присадибна ділянка землі, де вирощували городину, випасали /вигодовували/ корови, вівці і т. ін. /садиба - житловий будинок та господарські будівлі з приміжними до них садом і городом./
5. Клуна/стодола/ - будівля для зберігання снопів, сіна тощо.
6. Хлоп'ята - хлопці.
7. Дрючок /дрюк/ - велика груба дерев'яна палиця.
8. Султан - титул монарха у країнах Сходу; в розповіді є мова про турецького султана, що жив у Царгороді /Константинопіль, Істамбул/. Зловлені чи полонені козаки ставали невільниками, про звільнення яких розказував Шевченко.
9. Самопал - старовинна зброя, гнотова рушниця, що не мала замка, й заряджувалася з дула.
10. Прийшлося - зазнавати чогось /неприємности/.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

1. Тип гри - теренова гра.
2. Мета: а. Моторний розвиток.
б. Розвиток спритності /здатності швидко, вправно діяти/;
в. Розвиток обережності, відваги, вміння зарадити собі /тобто знайти вихід із складної, важкої ситуації/;
г. Співпраця учасників гри;
г. Самоконтроля;
д. Додержування правил у грі.
3. Вік гравців: старше новацтво.
4. Число гравців: 2 або й більше роїв /12-24 учасників гри/.
5. Місце гри: ліс, великий парк.
6. Підготовка до переведення гри:

6. Підготовка до переведення гри:

- а. Перевести розповідь на терені табору чи на місці зупинки під час прогулянки до парку, в якому має пройти гра.
- б. Поінформувати учасників гри, що гра відбуватиметься в лісі, в якому слід відповідно поводитися та пам'ятати про небезпеки лісу /отруйні рослини, змії і т. ін./, а також показати їм, які знаки н.пр. стрічки на стовбурах дерев, куців і т. ін. будуть вказувати їм на межі поля гри.
- в. Визначити поле гри, місце для "вбитих".
- г. Розказати перебіг гри та її правила. Не входити в подробиці, які слід обговорити з кожною групою окремо. Гра починається на гасло і тим самим гаслом закінчується. Тоді всі гравці сходяться на визначенім місці.
- г. Поділити гравців^{1/} на дві групи:
одна - турків /6-9/ і козаків-невільників /2-6/; турки виконуватимуть два завдання: одні будуть сторожами твердині, а другі вартовими.
друга - козаки /6-9/, що намагатимуться визволити козаків-невільників.
Окремо кожна група вибирає собі свого провідника: козаки - отамана, а турки - бей, що буде начальником твердині.
- д. Подбати про свистки, що їх кожний учасник гри мусить мати, про паперові обв'язки, що їх носять на лівому рамені: вільні козаки - сині або жовті, турки - червоні.

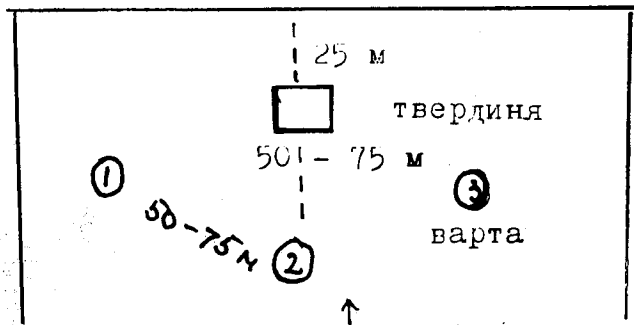
7. Перебіг гри:

На знак ведучого грою група турків і козаків-невільників, по змозі непомітно, відходить з найменше двома братчиками на місце, де має бути "твердиня", яку вони мають самі спорудити. Це буде її імітація - загорода з паликів, де живуть козаки-невільники. На все це вони матимуть приблизно 30 хвилин часу, не вчисляючи маршу на місце твердині. Біля твердині розставляють 2-5 сторожів та у віддалі 50 - 75 м /або й більше в залежності від того чи ліс густий, вкритий кущами, чи малокущистий/ в двох-трьох місцях по двох вартових /на одному місці/.

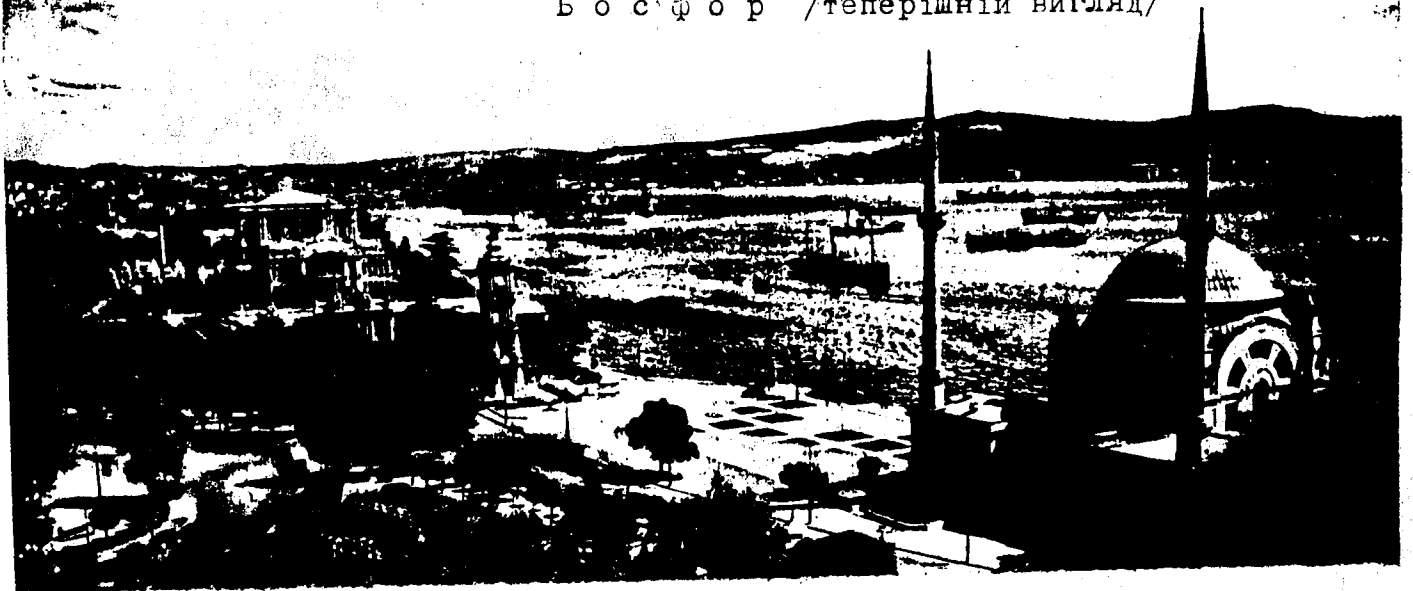
Отаман скликає козаків на раду, що триватиме не довше як 30 хв., щоб виробити стратегію звільнення козаків. Їх завданням буде: прослідити місце

^{1/} Не включати до гри тих новаків, що мають історію залишення табору без дозволу.

вартових, перейти між вартовими, по змозі непомітно, підійти до твердині і по змозі несподівано напасти на сторожів, зірвати їхні обв'язки й вивести звільнених козаків із твердині до човнів на Господоровій протоці. Учасники гри, що їм зірвано обв'язки вважаються "вбитими" і вже не беруть участі у дальшій грі. Звільнені козаки можуть і повинні помагати вільним козакам у їхнім виході з турецької землі. Число груп залежить від числа учасників гри.

Б о с ф о р /теперішній вигляд/

8. Правила гри:

- а. Гра починається і кінчається на знак /свисток, трубка і т. ін./. Всі сходяться на визначене місце по закінченні гри.
- б. Не виходити поза поле гри; якщо хтось випадково вийшов поза межі гри і зблудив має користуватися умовним свистковим знаком.
- в. Гравці поводяться у лісі тихо, щоб уможливити успішний перебіг гри. Зайво не нищити дерев, кущів, тощо.
- г. Нападаючі й оборонці стараються зірвати обв'язки на раменах. Коли це сталося - є "вбитим", відходить на визначене місце; дальшої участі в грі не бере; заховується тихо.
- г. Хто не додержується правил у грі, вважається "вбитим", а якщо "вбиті" поводяться погано, нестимуть консеквенції пізніше, по закінченні гри.

С Т О Р І Н К А Ю Н О Г О П О С Л І Д Н И К А П Р И Р О Д И

П Р И Р О Д А В У К Р А Ї Н І

/продовження/

Наталя Забіла

Січень

Подивись: з початку року
на землі лежать сніги.
Скрізь, куди сягає око, -
кучугури навкруги.

Вітер снігом б'є в обличчя,
засипає снігом дах.
І ведуть між себе січу
хуртовини у степах.

Звір в цю січу попадеться, -
геть тікає ледь живий.
І по праву січнем зветься
місяць перший, зимовий.

Водохрица /Йордан/ на селі
мад.

У січні:

- У Кримських горах* у шишкарів гнізді сидить зеленкувато-жовта самка і зігриває своїх пташенят. Шишкар - осілий мешканець Криму і Карпат.
- Мартини зимують на узбережжі та островах Чорного й Азовського морів.
- У січні-лютому серед танучого снігу на соняшних південних схилах Кримських гір появляються білі підсніжки, сині проліски, ряст, шафран /крокус/.
- Степ у своєму зимовому відпочинку.

* на південних схилах

Наталя Забіла

Лютий

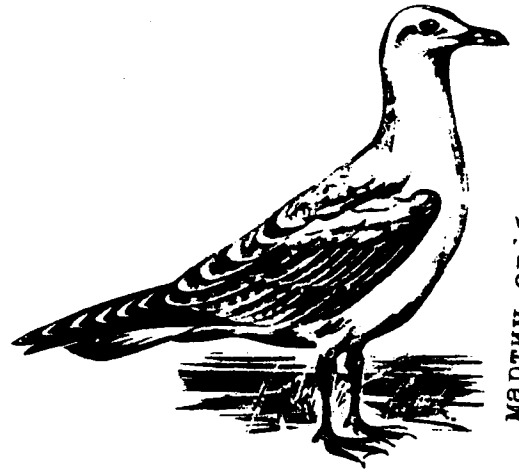
Другий місяць зветься Лютий,
а лютує він тому,
що на світі довго бути
не доводиться йому.

Хоче Лютий, щоб на світі
панувала вік зима.
Та поволі сонце гріти
починає крадькома.

Довші дні, коротші ночі,
гульк - уже й струмок тече!
Лютий враз як зареоче,
знов морозом припече,

та як здійме враз хуртечу,
як засипле снігом дах!
Люди добре топлять печі,
щоб не змерзнути в хатах.

Та здаля вже крок по кроку
йде весна, веселий час.
І, розгніваний, до строку
Лютий геть тіка від нас.

мартин сріблястий

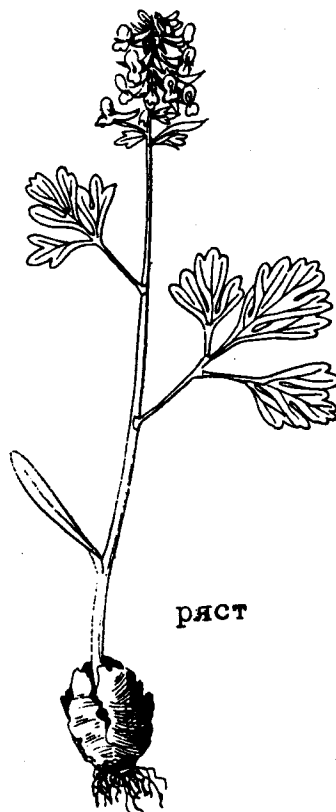
продіска дволиста

шафран серед снігу

підсніжки білі

ряст

У лютому:

- У лютому-березні прилітають і поселяються на узбережжях морських лиманів і на островах Сиваша галагази. Строкатий галагаз /з родини качахих/ гніздиться в старих норах лисиць, у скиртах соломи, рідше в траві.
- Весною в околицях Світлої поляни на Криму співають содов'ї, дрозди, кричать сойки, кують зозулі.
- У лютому-березні відлітають на північ зимові гості: омелюх, снігур, горлиця, крех.
- Степ пробуджується від короткого зимового відпочинку. Вкривають його поховклі торішні трави. Наприкінці лютого і в березні зеленіє мох.

Наталя Забіла

Березень

Тут надходить третій місяць, той, що Березнем зовуть. Ще з-під стріх бурульки* висять і поволі розтають.

Ось весна вже зовсім близько. З гір біжить, шумить потік. Нам в гаю дає берізка свій живущий, свіжий сік.

А сама берізка біла березневі бачить сніг і прокидається зраділа, що діждалася весни.

жайворонок польовий

триколірна фіялка

У березні:

- Квітнуть білі підсніжки, сині проліски, ряст, шафрани. У березні-квітні розцвітають жовтий і білий первоцвіт, триколірні фіялки, дерен, ліщина, осика, а на Криму білі конвалії.
- Весною, коли птахи повертаються з півдня, зупиняються на відпочинок у заповідниках: чорноморському, на Криму, Сиваші. Деякі там з них гніздяться, як морські голубки, рідкісний лебідь-шипун, сіра гуска поруч гніздових: сріблястих мартинів і інших.
- У березні повертаються з півдня: жайворонок, лелека /бузько/, деркач, шпак, грак /гайворон/, чапля сіра, журавель, дрозди, чайка, шуліка, орлан білохвіст, а також можна бачити розвідувачів обережних ластівок, чи вже безпечно повертатися. Відкладають яйця: беркут, крук, куріпка, терев, сіра гуска і інші.
- "З весни до осені зелений килим степу прикрашається все новими й новими відтінками барв" /Д. Доброчаєва/. Цвітуть підсніжки /білі, сині, рожеві і жовті/, шафран, голубі проліски, бобчук степовий /дикий мигдаль/ і інші. Після зимової сплячки прокидається бабак.

беркут

різноколірні шафрани

насторожився бабак

* бурулька - льодинка, що утворилася при стіканні води, нпр. з хати, авта.

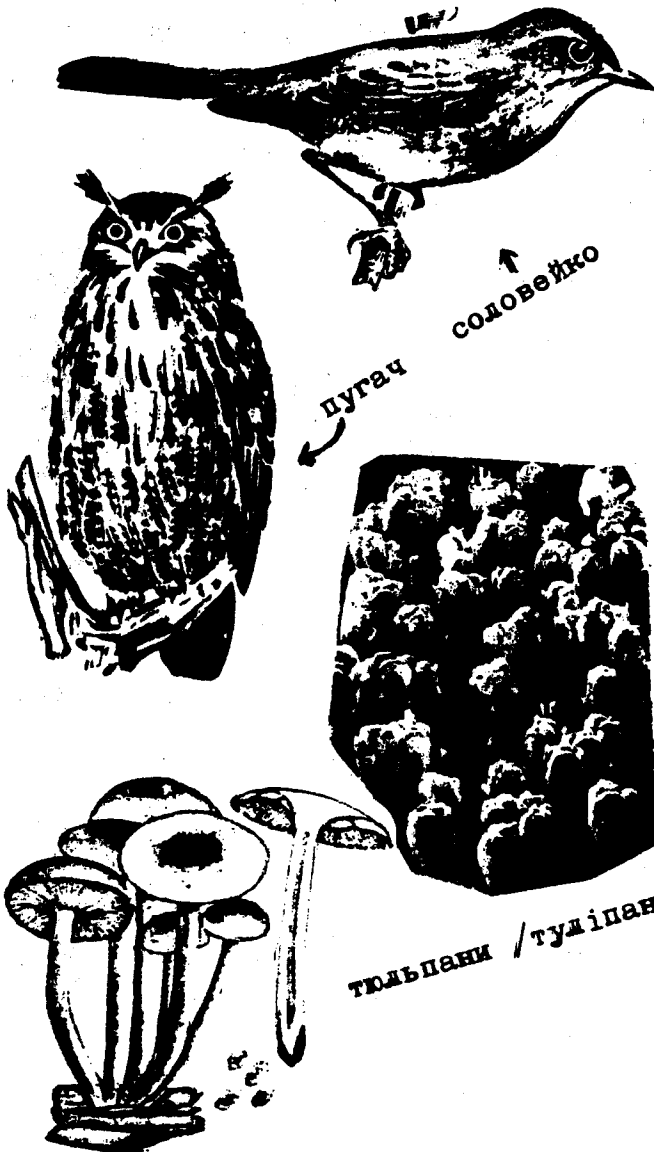
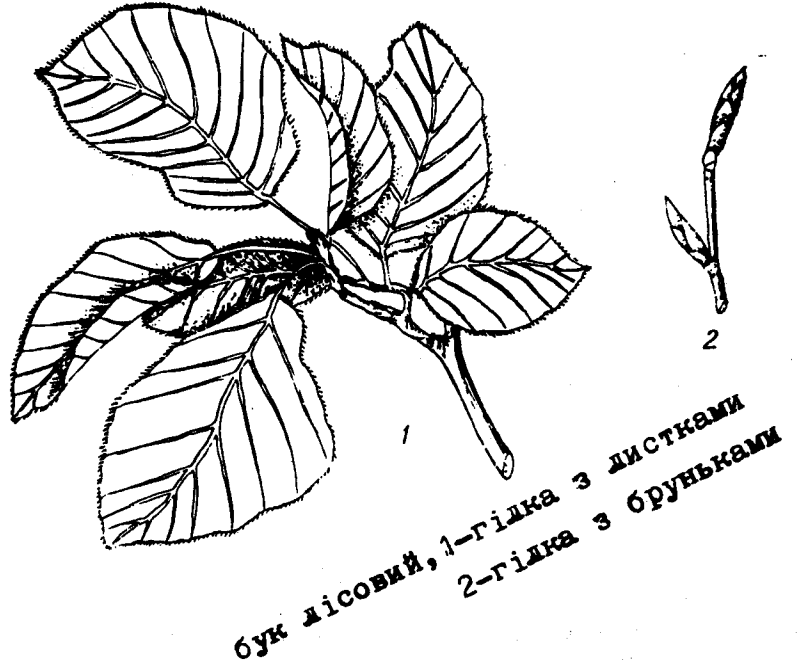
Наталя Забіла

Квітень

Весно, весно! Перші квіти розцвітають на землі. Сині проліски привітно зводять вінчики малі.

І хоч, може, буде влітку більше квітів запашних, та для нас найперша квітка наймиліша від усіх.

Завжди ми її помітим, з лісу в дім принесемо. І тому цей місяць Квітнем по заслuzі ми звемо.

У квітні:

- бубнявляють бруньки, лопаються і рослини вкриваються квітками. Зацвітають груші, а в квітні-травні: бук, береза, верба, вільха, вовчі ягоди, клен, медунка, терен, чорниця, кульбаба.
- повертаються: соловейко, зозуля, одуд, ластівки, сорокопуд, славки; прилітають і селяться великими колоніями на Чорноморському узбережжі середземноморські мартини, а також крячок, чайка; відкладають яйця: сови, пугачі, синиці, галки, травня вилуплюються орлятка наприкінці квітня або на початку.
- у лісах з весни до зими росте отруйний опеньок сірчано-жовтий несправжній.
- ранньо-весняні рослини степу: жовтий горицвіт, фіялки, червоні й жовті тюльпани, фіолетувато-голубі гіяцинти, сонтрава і інші.

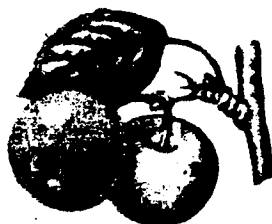
опеньок сірчано-жовтий несправжній

Наталя Забіла

Травень

Ось і Травень, ясний Травень
празниково землю вбрав
в одяг свіжий та яскравий
із рясних зелених трав.

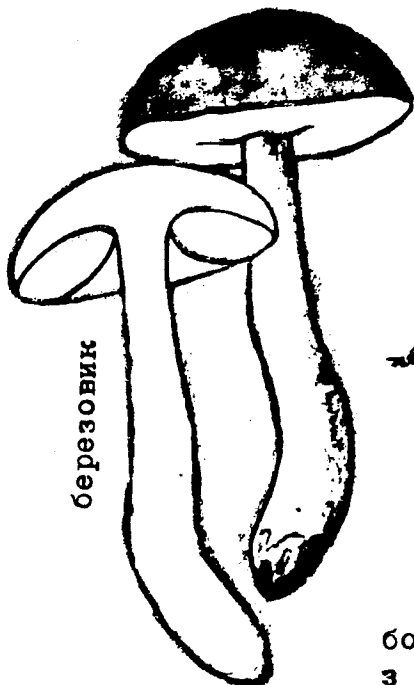
В кожнім селищі і місті
стоголосий спів луна.
В травах, квітах, свіжим листі
переможно йде весна.

яблуня

конвалії

березовик

боривітер
з родини соколинних

воронець - степова рослина

У травні:

- цвітуть: черемха, слива, вишня, черешня, конвалії, горобина, дуб, малина, яблуня, ялина, а в травні-червні: каштан, бузина, вероніка лікарська, калина, крушина, шипшина, ожина, чебрець; на Криму: жовті нарцизи, кримські степові півонії, кримська білотка /еделвайс/, гірські сині волошки, різноколірні орхідеї;
- повертається мухоловка, сокіл: відкладають яйця: вівсянка, чиж, щиглик, сойка;
- ростуть гриби: березовик /їстівний/, опеньок луговий /їстівний/;
- на степу зацвітають: воронець /темно-червоний/, півник кримський /різних кольорів/, косарики, зозулинець /орхідея/.
- на полі: закінчують весняні роботи, картоплю садити, а в городі розсаду садити.

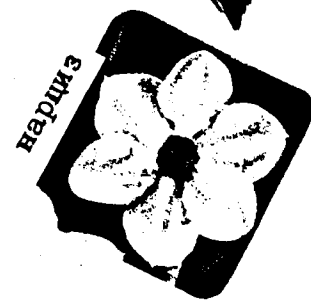
Опрацював

Сате

Братчик Мирон Дитюк

РОСЛИНИ

- BASIL - ВАСИЛЬКИ
- BATCHELOR BUTTON - БЛАВАТ, ВОЛОШКА
- BILBERRY (RED) - БРУСНИЦЯ
- BLACK-EYED SUSAN - РОМЕН ЖОВТИЙ /РУДБЕКІЯ/
- BLUEBERRY - ЧОРНИЦЯ
- BUTTERCUP - ЖОВТЕЦЬ
- CHICKORY - ЦИКОРІЯ
- CLOVER - КОНЮШИНА
- COWSLIP - РЯСТОК ТОНКОЛОСТИЙ
- CROCUS - ШАФРАН
- DAFFODIL - ЖОВТИЙ НАРЦИЗ
- DAISY - РОМЕН /РОМАН/
- DANDELION - КУЛЬБАБА
- EDELWEISS - БІЛОТКА
- FORGET-ME-NOTS - НЕЗАБУДЬКИ
- GOLDENROD - ЖОВТИЙ БОРКУН
- HAZZELNUT - ЛІЩИНА
- HYACINT - ГІЯЦИНТ
- LICHEN - ЛИШАЙНИК
- LILAC - БОЗ
- LILY - ЛІЛЕЯ
- LILY OF THE VALLEY - КОНВАЛІЯ
- MINT - М'ЯТКА
- MOSS - МОХ
- NARCISSUS - НАРЦИЗ
- NETTLE - КРОПИВА
- POPPY - МАК
- PRIMROSE - ПЕРВОЦВІТ
- RASPBERRY - МАЛИНА
- SNOW DROPS - ПІДСНІЖНИК
- SORREL - КВАСОК
- Wild STRAWBERRY - СУНИЦЯ
- THISTLE - БУДЯК
- THYME - ЧЕБРЕЦЬ

TULIP - ТЮЛЬПАН

VIOLET - ФІЯЛКА

WILD ROSE - ДИКА ТРОЯНДА, ШИПШИНА

Кінець

---:---:---:---:---:---:---:---:---:---:---

Доповнення:

1. ASTER - АЙСТРА
2. BELLFLOWERS (CAMPANULA) - ДЗВОНИКИ, ДЗВІНОЧКИ
3. CARNATION - ГВОЗДИК
4. GLADIOLUS - КОСАРИК
5. HOLLYHOCK, ROSEMALLOW - МАЛЬВА
6. IRIS - ПІВНИК
7. MARIGOLD - ЧОРНОБРИВЦІ
8. RUE (RU:) - РУТА /ЗАПАШНА/
9. ROSE - ТРОЯНДА, РОЖА
10. VIBURNUM, GUELDER-ROSE - КАЛИНА

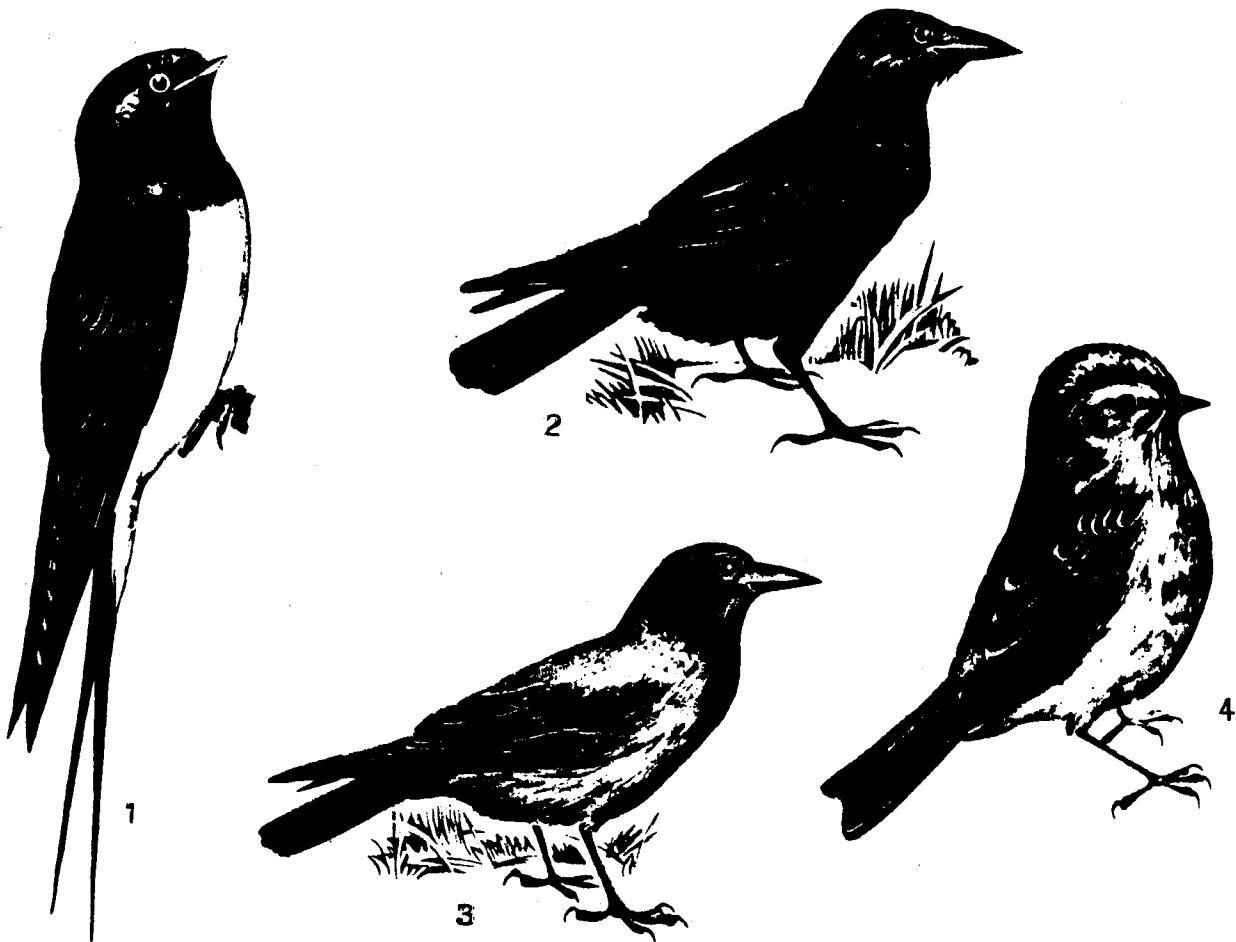
кримська сосна

П о я с н е н н я:

- Ст. : січень - від сікти /з силою вдаряти, н.пр. сніг/,
кучугура - купа, н.пр. снігу / /,
хуртовина /хуртеча/ - сильний вітер із снігом; заметіль,
січа - бій,
танути - перетворюватися на воду /про сніг, дід/,
самець - чоловіча стать у тварин, інсектів і т. д.,
самця /самка, самичка/ - жіноча стать у тварин, інсектів і т. д.
- ст. : лютий - з великою силою вияву /про мороз, тощо/,
строк - призначений час,
струмок - невеликий потік.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

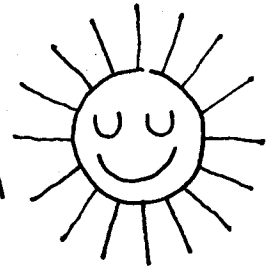
Я к н а з и в а ю т ь с я п т а х и в н и з у ?

ОРУЧА

ВЗВАГА

М Е Т А Г Р А М И

Метаграма /від грецького слова *metagrapho* - вносити зміни в текст/ - це віршована загадка/літературна гра, що будується на такій заміні букви в слові, яка веде до утворення іншого слова з новим значенням. У метаграмі, як і в шараді, слова не називаються, а подаються описово - їх треба відгадати. Коротко: в зашифрованому метаграмою слові одну букву треба змінити іншою, щоб змінилося значення слова.

Ось, наприклад, метаграма:

89 - 1.

Кругла, біла і смачна.
Як мене їдять — не плачу.
А як „у” на „Г” змінить —
По деревах скачу.

У цій метаграмі зашифроване слово „БУЛКА”.
Коли в ньому „у” замінити на „Г” —
вийде нове слово: „БІЛКА”.

90 - 2.

Є слівце — чотири літер
/Взимку землю криє біло/ —
Букву ж „Г” на „П” як зміниш, —
Вийде зв'язане уміло.

91 - 3.

Півдоби — і то все „біле”
Під увагу тут узяті;
„Д” на „П” якщо заміниш, —
Дерево було тут стяте.

92 - 4.

З букви „Г” почате слово —
Міри це часу частина;
З букви „Р” — це є найближчі.
Має кожна їх людина.

96 - 8.

З букви „З” почате слово —
Доц великий впав раптово.
Зміниш „З” на „С” у складі —
Знайнеш дерево у саді.

Богдан Федчук - "Загадки", ч.12, ст.29

14. З "в" його у полі, в лісі,
Іний друже, стережися.
З "ш" він зовсім не страшний —
З нього, що потрібно ший.
20. Кошки плетуть із мене,
Якщо ж "д" на "к" ти зміниш,—
У город я проберусь,
Там поласувать охоче
Я капустою берусь.
Замість "к" лиш "р" поставиш —
Зразу в квітку обернусь.

О.М. Федосенко - Ігри та розваги

Ш А Р А Д И

Інформації про шаради подані в В.О.Р. ч.57-58, ст.48. Унизу ще один приклад:

99 - 1.

Перше — з нього чорний хліб,
Друге — це спокою час,
/Іншим словом/, разом взяти —
Місто в Україні, в нас.

Відгадка першого слова — „ЖИТО”;
Відгадка другого слова — „спокою
час”/іншим словом/ — „МИР”; разом
взяти — ЖИТОМИР. Місто в Україні.

103 - 5.

Перший склад — морська тварина,
Другий — вигук, скажу: ай,
Разом — край найбільше людний.
Отже, прошу — прочитай!

1

Перший склад - один, два зера;
Другий - квітка з колючками.
Разом - хтось, що захищає
Перед злими ворогами.

2

Забавка ця для дівчаток
/Починаємо з дрібнот/,
Два склади, або інакше -
З двох однакових це нот.

5

Половину першу взяти
З "ВЕСЕЛО" - рівненько.
Друга - ДРУГА половина
З "ШАНА" - коротенько.

Богдан Федчук - "Загадки"
ч. 12, 13, 14

6

Два перші мої склади
У нотах пошукай,
Як слово хочеш мати,-
Ще вигуку додай.

Ну от і вийшло слово,
Не слово - ціла гра,
Над нею біля столу
Схилилась дітвора.

7

Прийменником шараду я почну,
До нього частку - літеру одну я допишу.
Частину третю легко взнати можна:
Там на-весні працює, звісно, кожний,
Щоб восени був добрий урожай.
Тепер ціле уважно пошукай,
Де височать замріяні Карпати,-
Там місто є - його ти мусиш знати.

О.М. Федосенко - "Ігри та розваги"

С К О Р О М О В К И

12. Ліз рак через переказ, якось зачепився - в траву покотився.
13. Біг пес через овес, - не було шкоди ні псові ні вівсові.
14. З хмари грім гремить, рясний дощ капотить, та по вулиці струмочком біжить, /капотить - капає/.
15. Як ти не пиріг, то й не пирожися.

МАГІЧНІ КВАДРАТИ

Числа від

1	2	3
4	5	6
7	8	9

← 1 до 9 згл. 1 до 16 →

перестав в поодиноких ква-
дратиках так, щоб сума кож-
ного рядка: пожемо, дожемо,
як також і навскіс станови-
да: 15 згл. 34 →

1			
			16

ПОШУК ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ:

⊖	⊖	+	⊠	⊠
⊠	+	⊠	1	2
□	×	?	3	4
			5	6

Вибери потрібну фігуру з шести пронумерованих.

ВІДГАДУВАННЯ ОДЕРЖАНИХ ЧИСЕЛ

У цій грі відгадувач не повинен угадувати, яке число задумано. Він має назвати число, яке він одержить після ряду арифметичних дій, не знаючи числа, яке задумав партнер, і ні про що його не питаючи.

Задумувати можна будь-яке число, крім нуля /зера/.

1. Задумай число.
Помножи його на шість.
Відними три.
Помножи на два.
Додай двадцять шість.
Відними подвоєне задумане.
Поділи на десять.
Відними задумане.
У тебе вийшло два.

2. Задумай число менше за десять.
Помножи його на п'ять.
Одержане подвій.*
До одержаного додай чотири.
Від суми відними вісім.
Першу цифру одержаного числа за-
кресли.
Те, що ^{за} лишилось, поділи на три.
До одержаного додай десять.
У тебе тепер мусить бути дванадцять.

* подвій - від подвоїти.

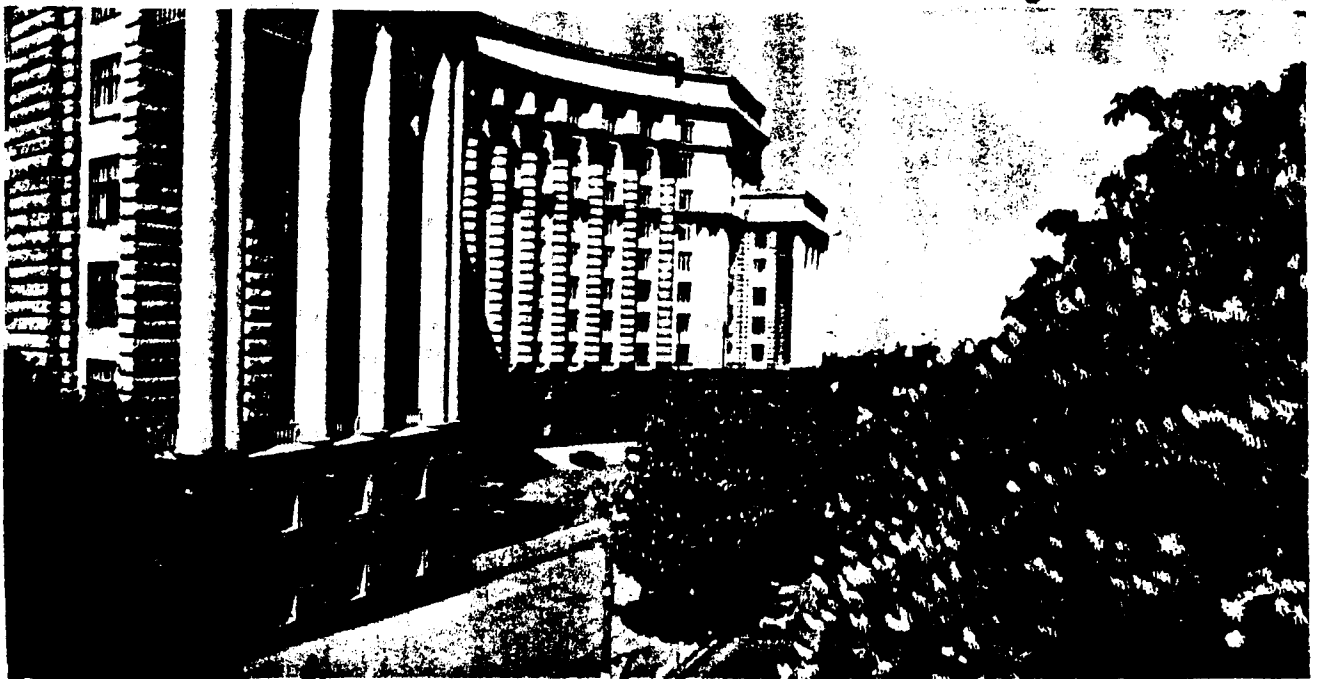
Увага: відгадування задуманих чисел
гл. В.О.Р. ч. 57-58, ст. 50

З А Г А Д К И

1. Ішла пані в білому убранні, як посипалось убрання - всю землю укрило.
2. Що вниз вершиною росте? /вершина - верхня, найвища частина чоґонебудь/.
3. Що в лісі найвеселіше?
4. По морі йде, а до берега дійде - зразу пропаде.
5. Що то за водиця, що від неї голова крутиться?
6. Що людина одержує з народженням, все життя носить, а коли помирає, то воно залишається жити?
7. Увесь вік пише, а само неписьменне.
8. Біла голубка в дім залетіла,
Що на світі бачила, - про все розповіда.
9. Не дерево, а листки має,
Говорить вірші, казки оповідає.
10. Крамниця велика, краму багато: всього не перемиряєш, не перелічиш - по частині купуєш, а увесь не закупиш.
11. І літом, і зимою
Одне вбрання у нас,
А можна нас побачить,
Як рік почався в вас.
12. Два брати через гору живуть і ніколи один до одного в гості не ходять.
13. Я ходив кудись із татом,
Звірів бачив там багато:
Мавпу, тигра, крокодила,
А птахів там різних - сила.
Слон водою нас облив,
Де я був, куди ходив?
14. Не вода і не суша, на човні не попливеш і ногами не підеш.
15. На сонечко я схожий і сонечко люблю,
До нього повертаю голівоньку свою.
16. На дереві гойдається,
Хупан колючий має.
На літо одягається,
А восени скидає.
17. Що за країна, де видно міста, ріки і моря, гори й озера; але моря, озера і ріки всі без води, гори і міста без землі?
18. Кінь стальний,
Вівса не просить,
А оре і косить.
19. Без рук, без ніг на гору побіг.
20. Посягнеш - досягнеш, оглянешся - і не увидиш.

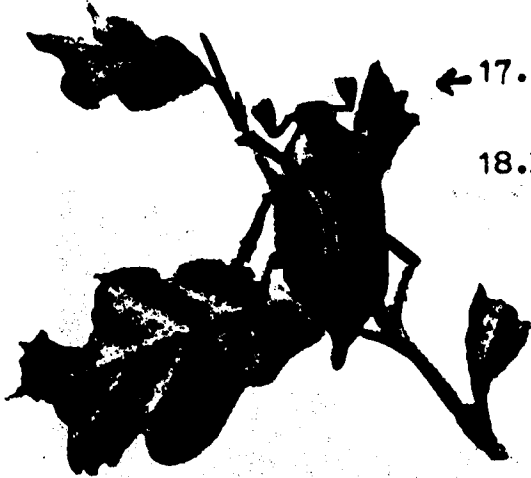
Ч И З Н А Є Ш ?

1. Котра поштова марка має найбільшу ціну й вважається за найціннішу річ, коли мова про величину й вагу?
2. Хто винайшов рамковий вулик і перший у світі одержав стільниковий мед, не знищуючи попередньо бджіл?
3. Котрі птахи п'ють морську воду?
4. Як називається найменша пташка в Україні?
5. Як називається місто в Україні, якого одною з особливих рис є дерева в цвіті, що їх бачиш на знімках? Яка назва цих дерев?

6. Скільки слів записано в українській мові?
7. Хто створив першу обчислювальну машину?
8. Хто винайшов ровер?
9. Хто першим переплив Атлантийський океан сам-один?

- 10. Котрий вид дерев належить до найбільших у світі й зараз найстарших?
Приблизно скільки йому зараз років?
- 11. Котре дерево у світі є найлегше?
- 12. Де зустрічається найбільший у світі метелик?
- 13. Котрий птах може літати хвостом уперед?
- 14. Як довго може жити щука?
- 15. Котра з риб є найшвидша?
- 16. Котрі птахи й тварини є найбільше витривалі на холод?

← 17. Як називається дуже знаний жук в Україні?

18. Що діється з цією твариною? Як вона називається? →

19. У мене в двох кишенях є гроші; коли з одної перекладу в другу один карбованець, то буде порівну, а коли з другої перекладу в першу один карбованець, то в першій буде вдвічі більше, ніж у другій. По скільки карбованців у кожній з моїх кишень?

20. Летів гусак, та й зустрів ключ гусей, та й каже їм: "Добрий день вам, сто!"
- А вони йому кажуть: "Ноби нас було ще раз стільки, скільки нас є, та й половина, та й четвертина, та й ти, то було б нас сто". Скільки було гусей у тому ключі?

---:---:---:---:---:---:---:---

Д О П О В Н И П Р И С Л І В " Я

Допиши слова, що бракують, так, щоб римувалися. Скільки є рисунок, стільки пропущених букв.

4) ХТО РАНО ВСТАЄ,
ТОМУ БОГ Д — —

5) ХТО ДБАЄ,
ТОЙ М — —

6) ХТО ПРАЦЮЄ,
НЕ Б — — — —

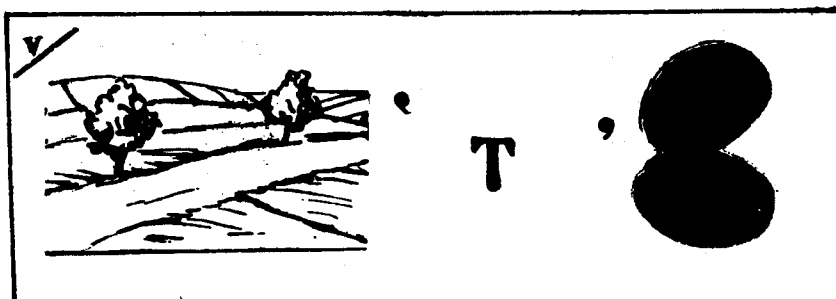
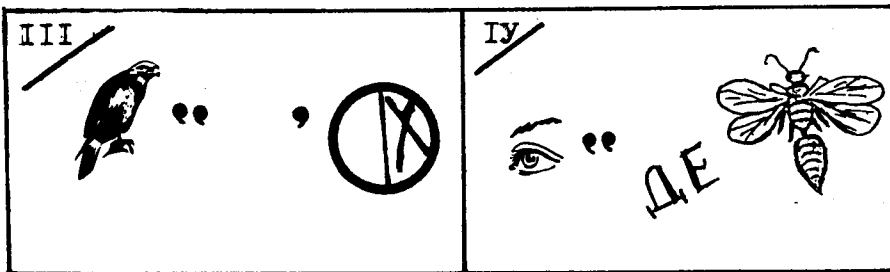
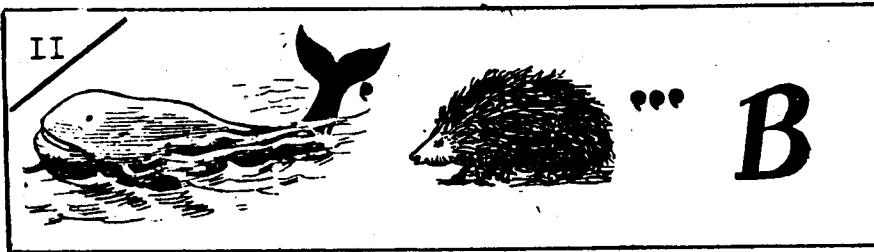
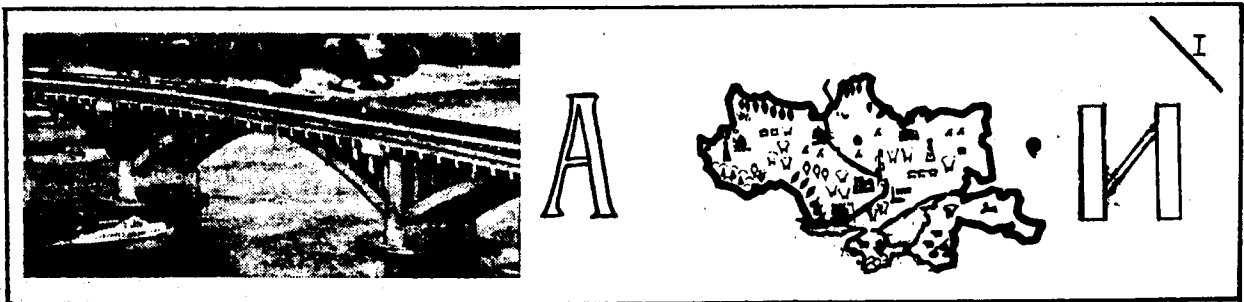
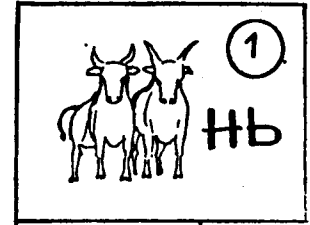
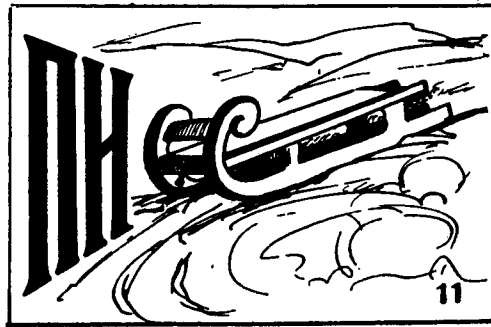
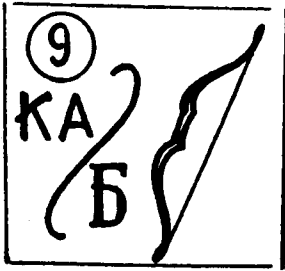
1) БЄЗ БОГА
А НІ ДО П — — — — —

3) БОГА ВЗИВАЙ,
А РУК П — — — — —

8) ЗГОДА БУДУЄ
НЕЗГОДА Р — — — — —

РЕБУСИ

Про те, як розгадувати ребуси, написано в В.О.Р. ч.54, ст. 33.

Б. Федчук - "Загадки"
/9, 11, 1, 4, 7, 15/

Старий Сред

ДЕЩО ПРО НАУКОВУ ФАНТАСТИКУ

Чимало молодших і старших дітей, а також і дорослих із захопленням читає твори наукової фантастики /НФ, Science fiction, SF/.

Цей популярний жанр /genre; чи інакше кажучи, вид белетристичних творів/ виявляє багато дефініцій, але їх різnorodність не має більшого практичного значення. Айзек Азімов, - один з найпопулярніших зараз письменників-фантастів, подає таке визначення: наукова фантастика є галуззю /branch/ літератури, яка має діло з людськими реакціями на зміни в науці й технології.

Термін "наукова фантастика", що творився доволі довго, складається з двох елементів, а саме: наука /science/ - технологія і фантастика /fiction/.

З цим останнім висловленням є пов'язані поняття: фікція; вигадка; фантастика /у таких розуміннях: 1. зображення подій, явищ, не існуючих у дійсності; 2. жанр літератури, в творах якого автори описують явища, події, не існуючі в дійсності; 3. щось видумане, нереальне, пов'язане з фантазією/. Жюль Верн /Jules Verne/ називав свої твори "науковими", а Герберт Веллс /H.G. Wells/ "фантастичними". На основі вище сказаного хіба не буде важко сформулювати собі думку чи уявлення про те, що таке наукова фантастика, які її форма й зміст.

З точки зору виховника слід підходити до питання НФ в двох аспектах, а це: аспект ВИХОВАННЯ та аспект ВИХОВНИКА, іншими словами виховник має усвідомити собі, які є зацікавлення, потреби дитини; з другої сторони - що собою являє НФ як виховний засіб; що виховник може й повинен досягти у вихованні дитини з допомогою НФ; як використовувати цей виховний інструмент у процесі виховання дітей.

Аспект ВИХОВАННЯ: Малі діти залюбки слухають казок і на певному рівні росту це задовольняє їх розвиткові потреби. Казки давніших як і нових зразків потрібні й їх не слід викидати з програми хатнього виховання. Та згодом розповіді казок щільно з'єднуються з сучасними вигадками телевізійних програм із їх багатством інформацій, безперервними акціями. Саме вони заставляють дітей сприймати нове й думати дещо інакше, глибше й ширше. Сприяють цьому швидкі поступи в науці й технології, які в своєму результаті зароджують зміни в суспільстві, що їх так швидко переймають діти.

З кожним днем дітям все ширше й ширше відкривається новий світ, зокрема зображений письменниками-фантастами, шляхом незвичайних подорожей до незаних земель, дивовижних мандрів на космічному кораблі, зокрема, коли дитя ним кермує, чи в діях світу роботів, комп'ютерів і т. ін. Акція, пригоди, роботи, всесвіт - це щось нове, цікаве, захоплює. Для дітей - це не лише фан, розвага, сприймання нового, але також і рушійна сила, що скеровує їх увагу до пізнання нового, до дальшого навчання, а може в майбутньому помітної творчості, хоч вся ця дія відбувається у ситуаціях вигаданих, але цілком імовірних.

Аспект ВИХОВНИКА : Веручи до уваги розвиткові процеси й потреби дитини, виховникові слід широко відкрити ворота до її виходу назустріч сучасному й майбутньому, забезпечуючи відповідним керуванням її безпечний хід по новому шляху. Важливим виховним інструментом на згаданому шляху є НФ. З її допомогою створюються різноманітні ситуації для інтелектуального, емоційного й суспільного росту дітей. Зокрема у них розвивається новий вид сприймання /перцепції/, а саме перцепція зміни через технологію.

Виховник повинен бути свідомий того, що фантастика зливається з наукою, а наукові досягнення доганяють НФ. Що це означає? Письменники-фантасти йдуть в авангарді наукових пошуків і нових досягнень^{науки}, а ці знову зумовлюють зміни в технології, які в своїх наслідках спричиняють суспільні зміни / на пр.: друк, радіо, телевізор і т.п. /. Як звичайно це буває, виникає тертя між старими й новими вартостями, між традиційним і новим способом життя. Діти, що швидко сприймають нове, поєднують його із старим. НФ грає велику роль в цьому трансформаційному процесі. Виразна переорієнтація в самій НФ стала помітною в 1960-их роках. Письменники-фантасти стали переходити від технічних тем до етично-моральних, від науки й технології до суспільства. Для прикладу - розвиток космонавтики має спрямовуватися не на те, щоб вести "зоряні війни", а досліджувати всесвіт /космос/ у співпраці всіх дослідників міжпланетних /міжзоряних/ просторів, що наявно продемонстрував Кларк у "2010".

НФ відкриває очі юним читачам на майбутнє. Вчить їх сприймати зміни через технологію, задумуватися, дискутувати, передбачати загальний розвиток світу й наукових відкриттів, передбачати їх наслідки, іншими словами розвивати футурологічне бачення та глобальне мислення. Крім НФ ще й інші засоби, як на пр. футурологічні іграшки є допоміжними в процесі розвивання футурологічного мислення й дії, щоб здійснити ідею створення кращого майбутнього світу.

Нідсумовуючи, наукова фантастика - це могутнє педагогічне знаряддя для інтелектуального, емоційного, суспільного розвитку сучасної дитини, яка повинна йти в ногу з сучасним поступом науки й технології, розвиваючи при тому футурологічне бачення, мислення й дію. Слід ще згадати, що НФ, перейнята космічним світосприйманням і світорозумінням формує нове ставлення до людей, до природи, до культури. "Фантастика зміцнює нашу віру в розум і гуманізм, у переможну силу добра, в творчий талант людини" /М.Кейдін/.

--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--:--

Декалька прізвищ видатніших ПИСЬМЕННИКІВ-ФАНТАСТІВ:

ЖЮЛЬ ВЕРН / Jules Verne, 1828-1905/, француз, письменник-популяризатор науки серед дітей і старших; у своєму потягу до знання, до дослідно-пригодницьких пошуків скерував людський ум у незвідані земні простори, глибини океану, космічні далі. Твори: "20,000 миль під водою", "Із землі на місяць"...

ГЕРБЕРТ ВЕЛЗ / Уеллс, H.G. Wells, 1866-1946/, англієць, учитель, письменник; передбачив розвиток у ділянках біології, медицини, технології та історії. Твори: "Машина часу" і багато інших.

ДЖАН Р.Р. ТОЛКІЕН / J.R.R. Tolkien, 1892-1973/, англієць, проф. англійської мови і літератури; у своїй трилогії "The Lord of The Rings" створив мітичний світ; цей твір дуже популярний в Америці.

АЙЗЕК АЗІМОВ / Isaac Asimov/, проф. біохемії Бостонського Університету, автор численних творів. Особливо твір "Я - робот" розбудив зацікавлення науковими питаннями у зв'язку із створенням людиноподібних роботів, "інтелектуальних" комп'ютерів.

АРТУР КЛАРК / Arthur C. Clarke, 1917- /, англієць, фізик і математик, винахідник комунікаційного сателіта, автор "Кінець дитинства", "2001", "2010" і інших.

ФРЕНК ГЕРБЕРТ / Frank Herbert, 1920- /, стеїт Вашингтон, репортер, автор творів: "Діти дюнів", "Дюни" та інші.

ВОЛОДИМИР САВЧЕНКО, УРСР, електричний інженер, автор твору "Самовідкриття", що був переложений на англійську мову, і інших.

АРКАДІЙ І БОРИС СТРУГАТСЬКІ, ССРСР; Борис - астрофізик і комп'ютерний експерт, Аркадій - спеціаліст у японській літературі спільно творять новелі НФ, переложені на англійську мову: "Огідні лебеді", "Далека веселка/Друга інвазія з Марса", і інші.

ОЛЕКСАНДЕР /ОМЕСЬ/ БЕРДНИК /1927- /, УРСР, актор, політичний в'язень, один з найвизначніших письменників-фантастів України. Його твір "Сини Світовада" видано в Києві в 1963 р., а між іншими "Зоряний корсар" в Канаді.

Інші в Україні: Крій Смолич, Володимир Владко, Василь Бережний, Крій Нікітин, Олександр Тесленко, Андрій Дмитрук, Леонід Панасенко, Віктор Савченко, Віктор Положій, Михайло Слабошпицький, Крій Константинів та багато інших.

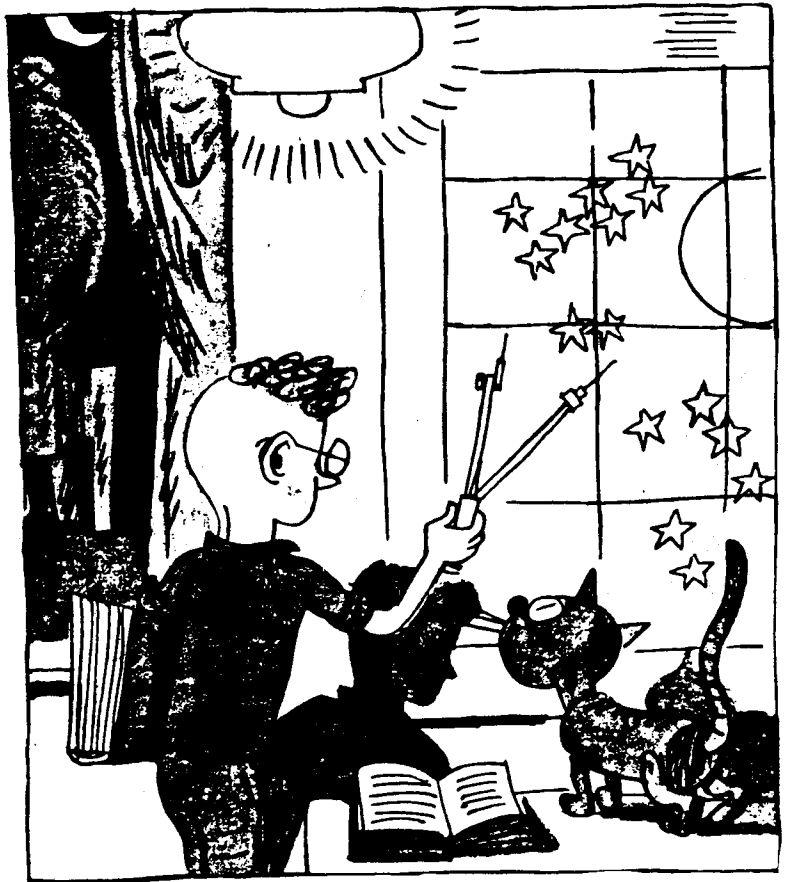
Поміщуємо один зразок фантастичного оповідання для молодшого новачтва із збірки веселих оповідань "ОЩЕ ПОВЕЗЛО!", текст Ю. Ячейкіна, малюнки А. Василенка та С. Герасимчука, В-во "Веселка", Київ 1966 р.

ІСТОРІЯ П'ЯТА,

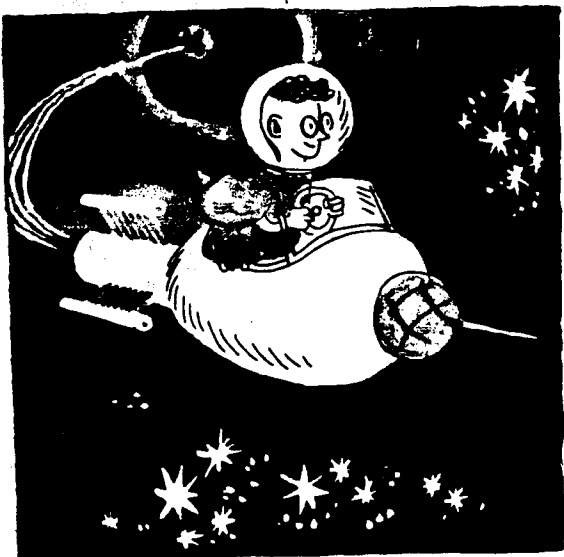
в якій Микола Парабола розповідає про дивовижні мандри до сузір'я Гончих Псів.

Якось надумав я зробити Васи-
леві сюрприз²— подарувати най-
кращого в світі пса. Адже для ми-
сливця це величезна радість. А
де ще шукати хороших мислив-
ських собак, як не в сузір'ї Гончих
Псів?

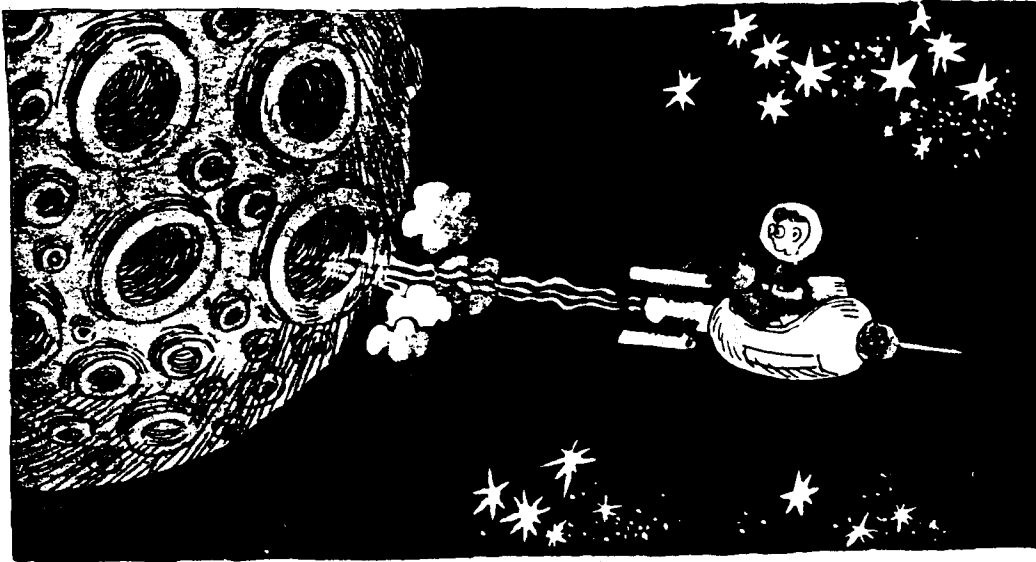

З дому я взяв у путь-дорогу лише кіберне-
тичного³ кота. Він правив мені й за електрон-
но-лічильну машину. Це був напрочуд розум-
ний кіт. Він одразу довів мені, що пальне⁴
краще взяти з Місяця, як із Землі.

Я поклав у ракету великий мішок з прина-
дою для псів, і ми рушили на Місяць.

Ура!
Перед нами Місяць!
Ще кілька секунд, і ми сядемо у якомусь
недослідженому кратері!
Я вже мріяв про цікаві дослідження, а мій
кібернетичний помічник задоволено мурко-
тів...

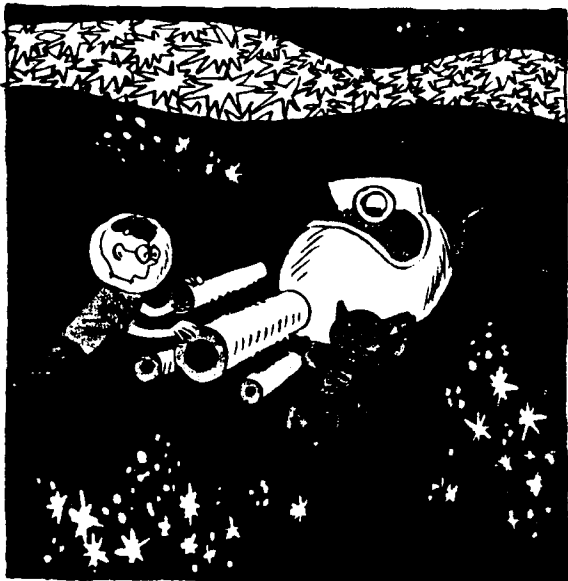
Та не встиг я кліпнути очима, як ми проскочили крізь Місяць!

— Котику,— здивовано зауважив я,— мені ясно, що ти помилився у розрахунках.

— Няв,— знітився⁵ він.— Хіба ж я знав, що місячні кратери— це наскрізні⁶ дупла? Няв!

Тим часом становище наше було просто-таки катастрофічне: кінчилось пальне.

Довелося самотужки⁷ штовхатися аж до Чумацького Шляху⁸. Таким малоефективним видом енергії до нас ще ніхто не користувався у Всесвіті!⁹ Ох, і попомучились ми!

Ось і Чумацький Шлях.

Саме їхав волами старий чумак з повним возом зірок. «Чи діють тут земні сигнали?» — стурбовано подумав я і підняв руку.

І що ви думаєте? Сигнал подіяв!

Чумак вислухав мене і мовив:
 — От біда! Правильно кажуть люди: на кібернетику надійся, а свій розум май... Та нічого, чіпляйте ваш транспорт на буксир¹⁰ до Великого Воза! Нам по дорозі...

— От ми й доїхали,— невдовзі сказав старий.— Отутечки повернете ліворуч, отамечки — праворуч, а далі простуйте прямо і прямо... Верстов¹² тридцять із світловим гаком буде...

Я подякував чумакові за допомогу, і ми з котом знову впряглися в нашу мікролітражку.¹³

Аж ось і ворота з написом: «У дворі зле сузір'я».

У мого кібернетичного помічника хвіст піднявся трубою.

— Не бійся, котику,— як міг, заспокоював його я.— Ти ж не справжній кіт. Хто ж тебе чіпатиме?

Та Гончі Пси не розбиралися, де справжній кіт, а де кібернетичний. Уздрівши котячі вуса та хвіст, так і кинулися всією зграєю в атаку.

Бідний кіт! Він блискавично видряпався на маківку ракети,¹⁴ а пси, мов оскаженілі, стрибали навколо і люто клацали зубами.

Що робити?

У цю скрутну хвилину я згадав про земну принаду для небесних псів. Маслаки¹⁵ та мозкові кісточки припали Гончим Псам до смаку. А поки вони ласували, я змайстрував чудову собачу запряжку.¹⁶

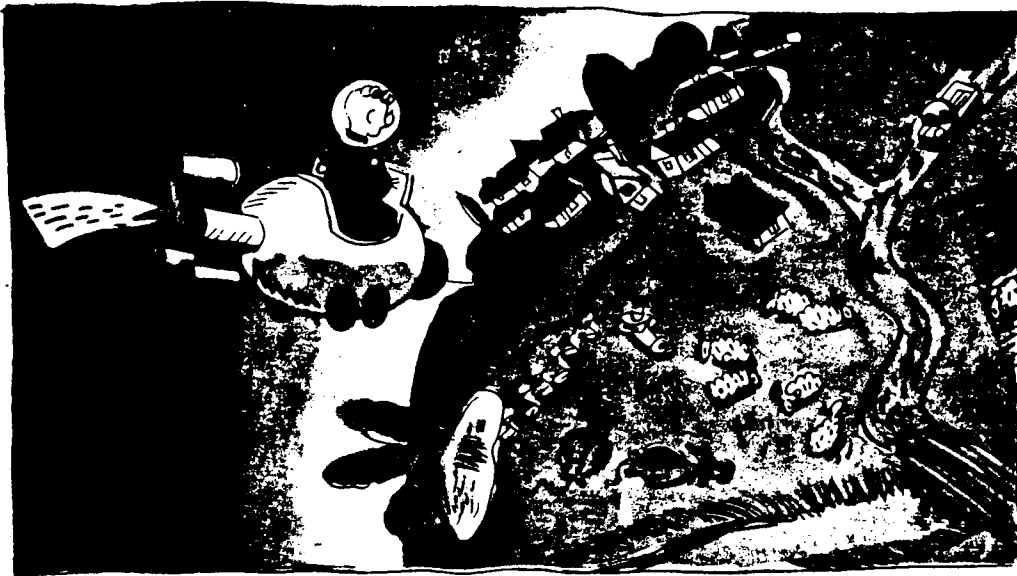
А що? Коли по Чумацькому Шляху можна подорожувати на волах, то чому ж не можна мандрувати на псах?
Ото була їзда!
Тільки курява здіймалася зоряними дорогами!
Але котові це було не до вподоби. Він наїжачився у кутку ракети і зневажливо фуркав.¹⁷

— Агов, діду! — гукнув я, коли ми перетинали Чумацький Шлях.— Хороша запряжка?
 — Ех, синку,— відказав старий,— якщо кожен почне зривати з неба зірки, що там залишиться? Ти взяв Гончих Псів, інший спокуситься Рибамі, а хтось загарпунить Кита...
 — Няв! — приєднався до нього кіт.

От сором! Я не знав, що вдіяти. Коли відпустити гончаків, то як ми повернемось додому? Проте чумак виручив нас і цього разу. Навколо так і пурхали,¹³ мов метелики, комети. Старий узяв сачок¹⁴ та й упіймав одну з них. А потім приладнав її до двигуна¹⁵ ракети

— До побачення, діду! — гукнув я.— Спасибі за науку!
 — Бувайте,— мовив він,— а мені треба мостити зірками Чумацький Шлях. Бачите, який він витоптаний...
 Ми розпрощалися, і хвостате пальне понесло нас до Землі.

Прибули додому, а Василь мені
й каже:

— Ну й утнув же ти, Миколо! Та
я свого вірного Гавка ні на яке су-
зір'я не проміняю!..

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ:

1. сузір'я – група яскравих зірок, що мають спільну назву; constellation; сузір'я Гончих Псів.
2. скрприз – несподіванка; surprise.
3. кібернетичний – стос. до кібернетики; cybernetic, cybernetics; грецьке слово "кубернетес" значить "стерновий"; steersman; кібернети-ка^{наука} про контролю і комунікацію /інформацію/ у людини, тварини й машини.
4. палне – паливо; fuel.
5. знітитися – знічуватися, відчувати збентеження; to be embarrassed.
6. наскрізні дупла – Though passage; наскрізний – який проходить на-скрізь через щонебудь з виходом назовні. Дупло – порожнина в стовбурі д.
7. самотужки – без сторонньої допомоги; without assistance. / hollow.
8. Чумацький Шлях – Молочний шлях; galaxy, The Milky Way.
9. Всесвіт – уся система світобудови; земна куля з усім, що на ній; universe.
10. буксир – машина, що за собою тягне іншу машину; tow, tug.
11. Великий Віз – назва сузір'я із семи зірок, що нагадує віз; Велика Вед-медця; The Great Bear, The Dipper.
12. верства – міра великих віддалей /у минулому, 1.06 км/.
13. мікролітракна – мікролітражний автомобіль, з дуже малим літражем.
14. маківка ракети – верхня частина ракети.
15. маслак – велика кістка людини або тварини; bone.
16. запряжка – запряг, запряжені коні або інші тварини; harness.
17. суркати – форкати, видавати глухий звук, випускаючи повітря з ніздрів, рота.
18. пурхати – легко перелітати з місця на місце.
19. сачок – сітка для ловлі риби, комах і т. ін.; net (fishing, butterfly).
20. двигун – engine, motor.

ПЛАНУВАННЯ - КНИГА ГНІЗДА, КНИГА ВПОРЯДНИКА

Завданням Пласту є дати змогу новачатам розвиватися в системі пластового виховання створюванням таких ситуацій, в яких вони формували свої вартості, риси характеру для що раз кращого їхнього функціонування як індивіди й як члени групи. Розвиткові процеси дитини проходять фазами, які є складніші на кожному із вищих шаблів росту. У системі новацького виховання розроблено програму в трьох фазах, хоч виразних ростових стрибків не помічаємо. Завданням виховників є в свідомості розвиткових процесів новачка перевести його /рій/ через ці три фази, що відмежовуються формально "складанням" проби, хоч вона триває цілу дотичну фазу, прибіл. один рік.

Висліди виховної праці є кращі, коли праця проводиться продумано, планово, беручи до уваги індивідуальні зацікавлення, наявний рівень його індивідуального й групового /рій, гніздо/ функціонування, його ріст. Планування полегшує працю, даючи відповідь на такі запитання: що? чому? як? коли? де? Отож планування - це упорядкована дія з метою створювати такі ситуації, в яких новачок розвивав би свої здібності, свої вміння /skills/, визбувавсь небажаних звичок і т. ін. Хаотичні заняття - нецікаві, спричиняють сповільнення розвитку новачка, коли мова про новакування.

У виховному процесі новацький виховник завжди має перед очима МЕТУ. Що він хоче досягти в часі зайнять, чи це будуть сходини, чи прогулянка, чи збірка гнізда, чи інші. Котрі риси характеру має намір розвивати в новачків, які вміння повинні новачки набути. Та він про це їм не говорить. Щоб мети досягти треба заздалегідь скласти план дії. А це - загальний річний план: гніздовий для гнізда, а впорядник для року, який містить в собі лише головні точки, без подробиць /н.пр. підготовка до проби, до вмiностей /назвати їх/, прогулянка, участь у святі станиці, готування до новацьких таборі і т. ін./.

Тримісячний план праці для року - це рамковий /без подробиць/ уклад поодиноких зайнять, як сходини, прогулянка, вогник і інші /гл. заш. зразок/.

Подрібний план мусить бути докладно розроблений перед кожним зайняттям. На пр. програмка сходин має складатися з різних, відповідно уложених елементів, як: гра, пісня, розповідь, новацькі розмови, майстрування, обряди і т. ін.

Кожний виготовлений план треба обов'язково записати в книзі гніздового згд. впорядника, а по відбутті зайняття записати зауваження щодо програми й її здійснювання. Потреба такої книги є дуже важлива й суттєва для ведення праці. Показником зацікавлення заняттями є постійна участь у заняттях. З цією метою у журналі поміщено зразок такої книги.

К Н И Г А Г Н І З Д А.

1. Перша сторінка книги то чиста картка паперу, на котрій написано:
Число й назва гнізда:
Адреса домівки, місцевість:
Назви роїв /залишити місце на дописування нових роїв/;
Прізвище й ім'я опікуна та гніздового /залишити багато вільного місця, щоб було де дописати нового опікуна чи гніздового, різнож вписувати дату від коли, до коли, хто був опікуном чи гніздовим/;
2. Картоотека виховників гнізда. Першою повинна бути картоотека гніздового, а потім усіх виховників у позабученому порядку.
3. Реєстр роїв. Кожний рій має окрему картку. На картці списати новаків в позабученому порядку, - відписати зі списку членів у книзі роїв.
4. Стан гнізда. Протягом звітового періоду вписувати всіх новоприбулих в колонці ПРИБУВ, а всіх вибулих в колонці ВИБУВ. Також треба зазначувати назву роїв й новачків ступінь. При кінці звітового періоду додається всі зміни до попереднього стану гнізда й вписується новий стан гнізда.
5. Картоотека гнізда. Картоотеку держати в позабученому порядку. На кожній картці треба написати, до котрого роїв новак належить.
6. Присутність. Гніздовий може сам записувати присутність новаків на збірках гнізда чи на інших виступах гнізда, або може доручити це виховникам.
7. Касова частинна й внески. Внески нова-

- ків вписувати до касової частини так, як їх передають виховники, або вписуючи кожного новака окремо, або вписувати рій як цілість. Індивідуальний внесок кожного новака вписувати до його картоотеки. На кожну виплату слід видати potwierдження, а на всі виплати зберігати відповідні квіти. Книжку замикати кожного місяця, але якщо до книги вписано дуже мало, можна замикати що три місяці. В цій справі треба поінформуватися станичного скарбника. Якщо гніздо велике, найкраще передавати новачків внески до станиці кожного місяця. Також і в справі передачі внесків найкраще порозумітися зі станичним скарбником. Касова частинна не може бути на окремих картках, тільки мусить бути зшита разом. Можна також провадити касову книжку гнізда в окремому зшитку.
8. Планування та переведення зайняття. Відписати до книги плян на три місяці наперед в горішній частині карток, а в допішній вписувати дату переведення та заввати /кожне зайняття на окремій сторінці/.
9. Ленка виховників. Вписувати протягом сходин - кожні сходини на окремій сторінці. Також треба вписувати всі справи, які гніздовий полагджує усно.
10. Інвентар, або майно гнізда. Тут вписувати кожну річ, яку куплено, одержано в дарунку, чи зроблено для користування гнізда.
11. Листування. Вписувати всі письма, що приходять до гнізда та всі письма, що відходять. Всі письма, що прийшли та копії висланих письм тримати в окремій теці.
12. Різне. При кінці книги тримати кілька карток чистого паперу для записування різних справ.

ГНІЗДОВИЙ
ВІПОРЯДНИКИ

ІМ'Я Й ПРІЗВИЩЕ: _____

ПІАСТОВИЙ СЛУПІНЬ: _____

АДРЕСА Й ТЕЛЕФОН: _____

ПІАСТОВА ЧАСТИНА /Турток, курінь/: _____

ІЛОВОДСТВО В НОВАЦТВІ /назва частини, час
праці/: _____

ІЛОВОДСТВО ПОЗА НОВАЦТВОМ: _____

ЗАКІНЧЕНІ ВИШКОЛИ: _____

ВІДБУТИ ТАБОРИ: _____

СТАВ НА ДЕНЬ: _____						
П.ч.	Рій	Прик.	Пл.нов.	Жовт.	Юн.орл.	Орл. Разом
1						
2						
3						
4						
5						
6						

РІЙ	ПРИБУВ	ВИБУВ

листування

ДАТА	Ч.	ВІД КОГО	ДО КОГО	СПРАВА	ЗАБВАГИ, ЯК ПОЛАГОДЖЕНО

Впорядник

ТРИМІСЯЧНИЙ ПЛАН ПРАЦІ
віддо

Рій /назва/, число членів, вік
План: підготовка до проби, до вмілостей /групових/.....

Уклад зайнять /рамковий план праці/:

дата 1. сходуни:
мета сходуни:
тема сходуни:

дата 2. сходуни:
мета
тема

.
.
.

дата збірка гнізда
прогулянка
ев. новацький вогник, новацький змаг і т. ін.

Старий Орел

У 55-Р І Ч Ч Я У П Н

УЛАД ПЛАСТОВИХ НОВАКІВ/УЛАД ПЛАСТУНІВ НОВАКІВ /1945-1979//

У третьому розвитковому періоді УПН, уже поза межами України, помітні дві фази, а саме, перша – еміграційна /1945-1949/, й друга – поселенча /1949 згл. 1950 – дотепер/. Про першу фазу вже була мова в В.О.Р. ч.57-58.

Друга фаза

Перша фаза була часово коротка, але дуже інтенсивна, динамічна, з буйним розвитком і з спробами нового оформлення Уладу, його організації й дії, його програми. Друга – поселенча фаза продовжується від 1949/1950 р. по сьогоднішній день. У цьому історичному нарисі необхідно буде накреслити її розвиткові процеси в двох аспектах, а це – аспект розвитку центральної думки й її здійснювання керівним органом УПН та другий аспект, що відноситься до новакування на місцях поселення, що буде опрацьований в ч. II нарису.

Ідучи по стовповому шляху^{2/} розвитку УПН, ми постараємося викласти головний напрямок його розвитку, досягнень і проблем, а коментар буде поданий окремо.

I. Правильник

Під час вивчення питання правильника УПН будуть проаналізовані такі проблеми: визначення УПН, мета, ідеологічно-виховний аспект, устріві питання, система новацького виховання, програма та методи її здійснення.

Визначення УПН: "Улад Пластових Новаків – це з уваги на вік членів, – перша виховна спільнота Українського Пластового Уладу, тобто спільнота дітей віком від 7 до 11 років включно"/1948/. У правильниках 1953 і 1964 нема інших змін крім подання обниженого року приймання до Пласту, а це 6 р. життя.

Мета УПН: "В УПН діти мають змогу одержати найкращий та найповніший розвиток своїх фізичних та духових сил за допомогою пластової методи, приміненої до дитячого віку /окремих новацьких закон, обіцянка, звичаї, форми праці, тощо. В УПН діти пригтовляються до вступу в УПЮ" /1948/. У правильнику з 1953 р. змінено останнє речення: "В УПН діти готуються стати пластунами", а в 1964 р.: "В УПН діти готуються пластувати". Зміни цього додаткового речення до мети Пласту вказують на непогодження новацьких виховників з провідними керівниками Пласту, що самі вирішували справи УПН. Є ще зміна в формуванні мети, але вона не була суттєва.

Ідеологічно-виховний аспект: Основу ідеологічно-виховного процесу творять новацька обіцянка, новацький закон, новацький привіт, новацька пісня. У системі вартостей: на перше місце поставлено в 1948 р. "новацький клич", в 1953 р. "новацький закон". В 1972 р. Старий Орел запропонував таку ієрархію вартостей: новацька обіцянка, новацький закон, новацький привіт, новацька пісня, як це водиться в скавтській організації, якої прототипом є Пласт. Новацька обіцянка – залишилася та сама, а саме:

Обіцяю – любити Бога й Україну,
помагати другим,
придержуватись новацького закону.

Новацький закон /НЗ/ – відзеркалює основні ідеї новацької обіцянки, відповідно для віку сформульовані з метою розвивати розважливе мислення, набувати необхідні для життя звички, розвивати риси характеру справжнього пластуна, іншими словами застосовувати новацький закон у практичному житті. Якщо НЗ має бути життєвий, визначення його точок мусить бути пов'язане у взаємній відповідності з біофізичними, психологічними й суспільними потребами дитини в процесах її росту, але також з потребами українського суспільства.

Від 1948 р. був у вжитку компромісово-узгіднений, недостатній НЗ, що складався з трьох точок, а саме: Новак любить Бога й Україну.
Новак слухається виховників.
Новак старається бути щораз кращим.

Більше як 35 років ведуться тихі чи голосніші спори в справі зміни НЗ. По довгих дискусіях в 70-тих роках Старий Орел запропонував таку остаточну версію НЗ: 1. Новак любить Бога й Україну.
2. Новак слухається батьків і виховників.
3. Новак робить добрі вчинки.
4. Новак додержується правил у грі.
5. Новак старається бути щораз кращим.

Навіщо ж ці доповнення? Фраза "любов Бога й України" – мертва, якщо вона не позначається ділами в формі доброго діла. Точка 4 – є дуже важлива в біологічному процесі розвитку гри в дитини, що також має суттєве значення в усупільнюванні її. Суспільне виховання і вироблення у Пласті повинно принести багато користи відносно покращання функціонування української спільноти. Цей проєкт дає ширші й глибші основи для розвитку характеру новаків.

Новацький привіт - "Готуйсь" в 1948 р. був кличем у розумінні "готуйся до Пласту", в 1953 р. гаслом із тим самим поясненням, а в 1973 р. став привітом без будь-якого пояснення. Чи "готуйся до Пласту" має глибший змісл? чи не краще інтерпретувати це гасло в пов'язанні з 5 точкою НЗ, спрямовуючи новачка до мислення й дії, яка веде б його готування до того, щоб стати добрим пластуном, доброю, чесною, дружньою, а згодом, повноцінною людиною? "Готуйсь" - це гасло /готуйся стати добрим пластуном/ і zarazом вітання, яке є виразом дружнього ставлення до других, продемонстроване ще й потиском лівої руки.

Пісня УПН - "Ми діти українські" /слова - Іра Славутича, мелодія - Іро-слава Барнича/ виникла в 1946 р. як "пісня жовтодзюбів". У правильнику з 1948 р. немає згадки про пісню УПН загалом; є вже згадка про неї в 1953 р. де сказано, що пісня УПН уміщає думки, висловлені в НЗ та новацькій обіцянці. Пісню жовтодзюбів співали всі новачки й вона фактично стала піснею УПН, що не є правильне. Старий Орел поробив заходи, щоб заступити "маленькі" /жовтодзюби/ словом "орлята" і тоді "Ми діти українські" може стати без будь-якого закиду ~~стати~~ піснею УПН:

Ми діти українські,
Ми юні мов квітки,
Орлята, жовтодзюби,
Пластові новачки.

Устрівий аспект

З бігом часу, коли Улад Пластових Новачків почав щораз більше й більше назривати, новацькі діячі стали задумувати про зміну назви уладу на Улад Пластунів Новачків, зокрема, коли у скавтінгу змінено назву "вулф каб" на "каб скавт". Іншою причиною був сучасний погляд на дітей, що був поданий до відома ГПБ у 1975 р. між рекомендаціями Комісії для справ перевірки психологічно-педагогічних аспектів статуту КУПО, а саме: "3. Так як у психологічному й соціологічному розуміннях дитина є людиною, хоча з іншими обов'язками як зріла людина, так само у процесі пластування новач є рівнорядним членом Пласту"... а в т.2 сказано таке: "не можна розглядати 4 уладів як абсолютно окремих етапів, але як органічний, поступенний, взаємопов'язуючий процес розвитку пластуна-індивіда чи пластових груп на його чи їх життєвому шляху." /ст.4/.

У наслідку заходів новацького проводу - "Правильник УПН був прийнятий ГПБ в 1973 р., зреферований пл.сен. О. Гаврилюком, головним булавним УПН-ів. на КУПО в 1973 р., ще раз схвалений "постановою ГПБ з дня 15.XI.1976 р. про Правильник Уладу Пластунів Новачків і Пластунів Новачок" і поміщений у "Пластових Вістях" у черзі 1/76. Останньо знову виникло замішання і замість правильника від 1976 р. ми маємо лише його сурогат! Із звіту головного булавного УПН-ів, пл.сен. Т. Самотулки, на 8. Збір КУПО в 1980 р., ст.3.-Треба зауважити, що всі постанови, які перейшли через "Пластові Вісті" є зобов'язуючі.

Пластові Вісті

Неперіодичний вісник
Головної Пластової Булави

Рік 30. Нью-Йорк - Дітройт, 15 листопада 1976. Ч. 1/76 (41)

В цьому числі "Пластових Вістей":

Черга 1/76 : ОБ'ЯВА Головної Пластової Булави з дня 15 листопада 1976 про введення в життя змінених текстів Правильника УПН, Правильника УПО і Правильника про пластовий однострій і відзнаки, частина II-га: "Пластові відзнаки".

Черга 1/76.

О Б ' Я В А

Головної Пластової Булави з дня 15 листопада 1976 про введення в життя змінених текстів Правильника УПН, Правильника УПО і Правильника про пластовий однострій і відзнаки, частина II-га.: "Пластові відзнаки".

Згідно з приписом статуту Конференції Українських Пластових Організацій, стаття У § 17, Головна Пластова Булава проголошує оцим як обов'язуючі в усьому Пласті наступні нові тексти

- а) Правильника УПН,
- б) Правильника УПО і
- в) Правильника про пластовий однострій і відзнаки, частина II-га.: Пластові відзнаки,

схвалені 6-ми Зборами КУПО в днях 1-3 вересня 1973 р. і потверджені (ратифіковані) більшістю двох третіх крайових пластових організацій-членів Конференції (Австралія, Аргентина, Велика Британія, Канада і Німеччина):

Та сталася дивовижа. Якимсь чином не стало 2/3 країн, що ратифікували правильникові зміни, появилися невияснені "поправки" у правильнику реферованому С.О. О. Гаврилюком, а в ЗСА завдяки якійсь "інтервенції" справа ратифікації зміни назви УПН не була подана КПЗ під розгляд. Про це пише ГВ УПН так: "ЗСА з легким серцем переложили справу на слідуючий Крайовий З'їзд". /пл.сен. Євген Кулинич, ст.3/. А про наслідки тактики пластових лідерів відкладати полагоджування справ, що вимагають швидкого вирішення, сказав у тому ж звіті С.О. Е. Кулинич таке:

(ПЛАСТОВІ ВІСТІ Ч.1/76 з 15 листопада 1976, Черга 76)

ПОСТАНОВА

Головної Пластової Булави з 15 листопада 1976
про Правильник Уладу Пластунів Новаків і Пластунок Новачок

Пленум Головної Пластової Булави з 15 листопада 1976 рішив:

1. Відхилити обов'язуючу силу Правильника Уладу Пластових Новаків і Новачок, введеного в життя Головною Пластовою Булавою дня 1 серпня 1964 р. і на його місце ввести новий правильник, згідно з об'явою Головної Пластової Булави, поміщеної у Пластових Вістях у Черзі 1/76.

2. Встановити, що новий Правильник Уладу Пластунів Новаків і Пластунок Новачок входить в обов'язуючу силу дня 1 вересня 1977 р.

=====

"Опрацювання матеріалів до вміностей стало на мертвій точці через довгий процес затвердження нового правильника УПН". Чимало можна назвати інших прикладів. Ще один, який є поданий у звіті головного булавного УПН-ів, пл.сен. Т. Самотулки, на 8-мі Збори КУПО: "Коли поглянете на правильник УПН, то побачите, що на обкладинці є одна назва УПН, а всамоу правильнику друга"/ст.3/.
Немає сумніву в тому, що того рода факти створюють розгублення виховників, недовіря до проводу. Праця сповільнюється, послаблюється, число новацтва паде із прискороною швидкістю, бо програма несучасна, нецікава.

Організаційна побудова

Коли мова про рій /6-10 членів/ і гніздо /2-4 рої/ - не було змін. Бате заіснувала проблема з виховним проводом, який кінчався в правильниках від 1948 р. почавши на крайовому референті новаків. У його правах і обов'язках не було ніякої згадки про його відношення до головного референта/булавного УПН, який діяв у межах ППБ. Хтось не допускав до завершености проводу УПН. Та ГБ УПН вели працю, хоч і не мали для своєї діяльности твердих основ, що їх повинні були створити пластові адміністратори.

Новацька відзнака

Перша новацька відзнака була виконана за проектом Ека: жовте орлятко, на скелі, яке знімається до лету, з написом Готуйсь на скелі; виконання - емаль. Коли запас емальованої відзнаки з ніжкою для впихання в сорочку вичерпався, стали думати про нову, більше практично виконану відзнаку. Автором нової відзнаки був Петро Холодний, мол.: на бронзовому тлі жовте орля на срібній /білій/ скелі; напис Готуйсь; відзнака нашита, виконання - гафт.

У правильнику УПН з 1976 р. рішено повернутися до старої, первісної відзнаки УПН.

Основний колір в УПН – жовтий; тому згідно з законами геральдики він має займати місце першого кольору, а всі інші кольори друге місце. Отже тло відзнаки має бути зелене, а символи жовті. Треба би було направити помилку, що заіснувала в минулому. Тому знамена повинні виглядати так:

1. ройове знамя /хоруговка/ – зелений прапорець із жовтою силуетною символу рою;
2. гніздове знамя – зелене прямокутне полотенце, на правому боці якого є нашита новацька /жовта/ відзнака поміж числом гнізда та літерою "Н", пониже назва гнізда. Колір числа й літер – жовтий. На лівому боці полотенця – жовті символи роїв.

Однострій:

новачків – не мав у минулому важливіших змін з виїмком кольору сорочки й штанів, які в різних краях були різні: крякі або зелені в різному відтінку. новачок – в 1970-их р. виникла думка впровадити суконочки замість блюзочки та спіднички, т.зв. безрукавника. По сьогоднішній день справа ще нерозв'язана.

Інші відзнаки: відзнака приналежності до рою – жовта силуетка символу рою на зеленому щитку; відзнака приналежності до гнізда – на зеленому квадратному щитку жовте число гнізда.

Відзнаки проб /ідея сестр. Іти Павликовської/ залишилися без змін.

Число відзнак в УПН збільшилося: відзнаками історичних ігрових комплексів, новацьких умілостей, таборів та з різних нагод.

Новацькі діловоди: ройовий і його заступник **носять** загально вживані в Пласті відзнаки цих функцій.

У правильнику УПН з 1964 р. подано відзнаки новацьких виховників та членів проводу УПН вкл. з головним булавним УПН, про якого немає згадки в частині правильника про "Виховний провід в УПН".

Система новацького виховання /СНВ/

На основі ідеологічних і устроєвих заłoженъ Пласту та сучасної психологічно-педагогічної думки в 1970-их рр. обновлено наше мислення щодо виховання в УПН, яке в результаті сконкретизувалося у формі системи новацького виховання. У правильнику УПН з 1953 р. подано опрацьовані пл.сен. Т. Самотулкою "Напрявні виховної дії та засоби виховання в УПН", які згодом

треба було перевірити, доповнити й відповідно оформити. СНВ визначено так: "Система новацького виховання - це сукупність упорядкованих і пов'язаних в одну логічну цілість ідейних і виховних принципів, як також продуманих і доцільних способів і засобів, що їх треба планоно використовувати у багатогранному процесі розвитку новака в пластовому середовищі".

Загальні аспекти СНВ: 1. ідеологічний; 2. біологічно-фізичний; 3. психологічно-суспільний; 4. взаємовпливи українського й не-українського середовищ. Основні способи й засоби СВН /метода/: 1. устроєві елементи; 2. проби та вмілості; 3. новацький табір; 4. ігри з правилами, історичні ігрово-комплекси; 5. новацький гурт; 6. новацький побут, орлина атмосфера.

Аспекти виховно-ростових процесів: 1. морально-релігійне виховання; 2. національно-етнічне виховання; 3. суспільне виховання новаків; 4. фізичне виховання новаків; 5. здоров'яне виховання новаків; 6. перцепційне /сприймально-пізнавальне/ виховання новаків; 7. природознавче виховання новаків; 8. естетичне виховання новаків; 9. музично-вокальне виховання новаків; 10. господарське виховання новаків; 11. працелюбне виховання новаків; 12. виховання провідників. Немає сумніву в тому, що ще інші аспекти будуть додані до цього списку.

Новацькі проби

У правильнику УПН з 1948 р. читаємо про проби таке: "Підставу для плану діяльності з новачками становлять вимоги до проб. Є три новацькі проби: перша на ступінь жовтодзюба, друга на ступінь юного орляти, третя на ступінь орляти". Вимоги проб не були поміщені в правильнику, а лише в інструкціях ГКП-ів і ГКП-ок. Праця над вимогами до проб тривала багато років і остаточно вони стали частиною правильника у 1953 р. Вимоги до проб були спільні для новаків і новачок з тим, що новачки й новачки мали 1-2 вимоги окремо, що відносилися до історичних ігор, яких новачки ще й досі не мають. Комісія для перевірки психологічно-педагогічних аспектів статуту КУЮ в своїх рекомендаціях /1975 р./ висловила про проби таке: "Проби є лише засобом, при допомозі якого ми унапрямоємо працю в Пласті. У міру потреби ми міняємо засоби. Тому й проби в міру потреби вимагають змін, доповнень, тощо, щоб іти з духом часу. Для збереження єдності Пласту ГПБ затверджує зміни вимог проб."

У майбутньому треба задуматися над тим, чи вимоги до проб повинні бути в правильнику УПН чи в додаткових інструкціях.

Новацькі вмiлостi

Нi в першому нi в другому етапi розвитку УПН не було новацьких умiлостей. Першi новацькi вмiлостi опрацював Старий Орел /20/, а одну бр. Влодке Бандера, вимоги яких були помiщенi в правильнику з 1953 р. Вiдзнаки вмiлостей виконав бр. Крко Козак. Згодом опрацювано першi вмiлостi для новачок /сестр. Тоня Горохович ? / у числi 47. Вмiлостi новакiв були оригiнальнi, складнiшi, а вмiлостi новачок - менше складнi, що, як правило, не вимагали довшого часу й бiльшого зусилля, щоб їх здобути. Згодом число вмiлостей для новакiв зросло i в правильнику з 1964 р. подано вимоги 52 вмiлостей, а число вмiлостей в УПН-ок залишилося приблизно те саме /46/. Фiнансово виявилось непрактичним мати подвiйнi новацькi вмiлостi, закупiвля яких вимагала вкладу значної суми грошей. Продукцiя вiдзнак умiлостей була обмежена до частiше уживаних умiлостей. Це була й друга причина, що спонукала до злиття вмiлостей УПН-iв i УПН-ок, а це - брак матерiялiв. Ряд виховникiв з запалом став опрацювувати матерiяли, та на жаль деякi з цих матерiялiв ще й до сьогоднiшнього дня невидрукованi. Чому так сталося? Головний булавний УПН-iв, С.О. Євген Кулинич, виявив причину в звiтi з 1976 р., про що вже була згадка. Отож затримка не була спричинена новацькими виховниками, а пластовою адмiнiстрацiєю, пластовими парламентаристами. Акцiя спрямована на злиття вмiлостей в УПН увiнчалася успіхом в 1976 р.

Новацькi вмiлостi - це черговий крок на шляху розвитку програми УПН. Підсумовуючи, новацькi вмiлостi - це практична дiяльнiсть новака у СНВ, яка справляє новаковi приємнiсть i zarazом стимулює до здобування нових знань i вмiнь, до творчостi, зарадностi, до дальшого його росту фiзичного, умового й суспiльного. Новацькi вмiлостi - це одна з форм самовиховання новака. Рiзнороднi новацькi вмiлостi не є достатньо впорядкованi, щоб створити з них систему, яка вiдповiдала б аспектам виховно-ростових процесiв, чи iнакше кажучи, розвитковим потребам дитини. Тому, що передбаченi є постiйнi змiни чи доповнення, вимоги новацьких умiлостей повиннi бути помiщенi в додатку до правильника. Треба згадати, що велика ^{частина} працi для упорядкування вмiлостей є вже виконана.

II. Провiд УПН та його дiяльнiсть

У другiй фазi провiд УПН складався з головного референта/булавного УПН-iв та головної референтки/булавної УПН-ок, що дiяли в межах "реферату" головного коменданта пластунiв /ГКП-iв/ згд. головної комендантки пластунок

/ГКП-ок/. Їх титул був змінений на головних булавних УПН-ів згд. УПН-ок по зміні назви "Головна Пластова Старшина" /ГПС/ на "Головна Пластова Булава". РКП-ів і ГКП-ок покликали головних булавних, а ГПБ затверджува їх.

Референти УПН продовжували свою діяльність по переїзді на місця поселення, а це: пл. сен. Тоня Горохович, ГР УПН-ок, в Канаді, де вже провадила табір в 1949 р., а пл. сен. Теодосій Самотулка, ГР УПН-ів, крайовий референт новаків на Німеччину до часу виїзду, а також провідник Орлиного Круга, в ЗСА, де прибув у січні 1951 р.

Для кращого зрозуміння ситуації в УПН слід подати ще такі факти:

1. На еміграції /перша фаза/ провід УПН-ів був більше активний, динамічний як УПН-ок і тому грав головну роль в розвитку УПН.
2. У 1959 р. на нараді дійсних членів О.К. в Бафало, НІ, рішено, що пости булавного УПН-ів і провідника Орлиного Круга займатиме одна й та сама особа.
3. З уваги на брак докладніших інформацій про діяльність проводу УПН-ок, що діяв відокремлено, буде поданий лише короткий огляд його дії.

Пл. сен. Теодосій Самотулка виконував обов'язки референта УПН-ів до 1. XII. 1954 р., не маючи можливості вести уладу із Швейцарії, до якої виїхав на кількарічний побут. Важливіші факти з часу його діяльності: 1. Заснування Орлиного Круга, а вірніше переорганізування Вишкільної Ланки під зміненою назвою, що була об'єднанням новацьких виховників. 2. Інструкції для крайових проводів щодо організації й ведення праці на місцях поселення. 3. Опрацювання новацьких умілостей. 4. Поява правильника УПН в 1953 р., в якому були поміщені вимоги проб і вмілостей. 5. Відновлення журналу для новацтва під назвою "Тотуйсь" в 1953 р. під редакцією сестр. Лесі Храпливої. 6. Продовження журналу новацьких виховників під ред. Т. Самотулки /"Вогонь Орлиної Ради", у скороченні "В.О.Р."/ . 7. Бібліотека "В.О.Р." - як перший її випуск видано: Т. Самотулки - "25-річчя новацького руху", першої й одинокої історії якогонебудь уладу Пласту. 8. Продовження вишколів і дошколів новацьких виховників і підтримки акції ведення новацьких таборів.

Головний референт УПН-ів не був членом ГПС, не брав участі в її засіданнях навіть тоді, коли вирішувано справу правильника УПН. ГПС не була щедра, коли мова про фінансування праці в УПН. ГР УПН-ів фінансував працю, а потім по довшому або коротшому часі ГПС повертала кошти видатків. Це був одинокий вихід із ситуації, щоб забезпечити діяльність уладу. Співпраця ГР УПН-ок не була задовільна в складних розвиткових процесах УПН.

Орлиний Круг

19.X.1947 р. пл.сен. Теодосій Самотулка заснував "Вишкільну Ланку", що мала на меті вишколювати новацьких виховників та видавати допоміжні матеріали для них. Коли в зв'язку з переселенням формація стала вільна, треба було членів ВЛ знову змобілізувати, міняючи назву та пов'язуючи їх з новацтвом в одне ціле орлиною атмосферою. Щасливою думкою виявилася назва "Орлиний Круг"/О.К./ на зміну не дуже то привабливій назві "Вишкільна Ланка". О.К. - з'єднання новацьких виховників", продовжував здійснювання завдань ВЛ. Переведено нову реєстрацію і переорганізовано її відповідно до ситуації орлиної атмосфери. Засновник О.К. став Старим Орлом, а всі інші члени О.К. Сіримі Орлами. Не всі новацькі виховники належали до О.К., а лише ті, що хотіли стати його членом і зобов'язалися виконувати суттєві обов'язки його члена. О.К. став природно селекційним з'єднанням добровольців, що створили ядро УПН. О.К. переводив вишколи т.зв. "Ради орлиного вогню" /РОВ/ та видавав журнал новацьких виховників "Вогонь орлиної ради" /В.О.Р./ Згодом треба було зрізничкувати членство, створюючи дві категорії членів: члени прихильники, що мали ступінь впорядника й дійсні члени, що мали ступінь гніздового. З бігом часу виникла потреба ще й третьої категорії, а це Сірі Орли на Самітній скелі /1972/ - це були дійсні члени, що з тих чи інших причин не могли вести безпосередньої чи посередньої праці в УПН протягом деякого часу.

Концепція "Орлиного Круга" не була сприйнята для деяких впливових пластових лідерів, що не маючи візії засновника О.К. побоювалися, що твориться "Пласт у Пласті". Тому О.К. жив на правах попелюшки, а був інтегрований в структуру головного реферату виховної діяльності ГПБ щойно в квітні 1959 р. по виникненні конфлікту Старого Орла з ГПБ /1957/, у висліді якого прийнято його вимогу включення О.К. у пластову систему вишколів. Та у відплату за те, що посмів стати за правду його, вибраного провідником О.К., ГПБ відмовилася затвердити на пост головного булавного УПН-ів.

О.К. був невеликою, але сильною групою новацьких виховників, що зуміли перевести УПН-ів через кризу, що виникла в 1954 р. без шкоди для новацтва. Слід ще додати, що видавнича ділянка О.К. була самовиста-чальна.

УПН-ок творив окрему "Ланку "Н" Кадри Виховниць", про діяльність не маємо докладніших інформацій. ГПБ УПН-ів, С.О. Орест Гаврилюк, в часі своєї каденції в рр. 1961-66, вніс формальну пропозицію щодо злуки Ланки "Н" з О.К.,

але вона "була, на жаль, вповні зігнорована ГБП-ів" /пл.сен. Тарасом Дурбаком/. Щойно в 1972 р. формально "Орлиний Круг поширив засяг своєї діяльності на УПН-ок і прийняв новацьких виховниць у свої члени" /С.О. Орест Гаврилук/.

Врешті не можна не згадати про одну внутрішню проблему О.К., яка ще дотепер не є розв'язана й прийнята, а це: чи О.К. є селекційним об'єднанням новацьких виховників, чи масовим, побудованим на принципі автоматичного об'єднання всіх новацьких працівників, що постійно або тимчасово діють в УПН? Теоретично - ідеальною розв'язкою був би факт приналежності до О.К. всіх працівників в УПН; практично - справа представляється дещо інакше з уваги на ряд факторів, що зараз дуже ускладнюють функціонування О.К., загрожуючи йому існуванням. Запитання, чи ми є вже готові до ідеальної ситуації? Перше за все нам треба здійснити концепцію зрізничкування членства за принципом спеціалізації /н.пр. ланки інструкторів, комендантів новацьких таборів і т.ін./. Не від речі буде згадати, що в О.К. були практиковані звичаї, але проти них ГПБ висказали своє застереження. О.К. має свою пісню: "Орлина ватра", слова Ніни Туз, музика Ігоря Соневицького.

Важливіші події, тощо

С.О. Орест Гаврилук у своєму огляді праці написав так: "Починаються труднощі з обсадою посту булавного УПН-ів. Хоча формально різні люди виконували ці обов'язки від часу виїзду Старого Орла до Європи в 1954 році, проте ніхто з них не розгорнув ширшої діяльності...". Перший ~~роф.~~ УПН-ів підготовляв до виконання цієї функції С.О. Ореста Гаврилук та С.О. Миколу Світуху, а згодом, коли С.О. Еміль Грималюк пристав до О.К., він також міг обняти цей пост. ГБП-ів, пл.сен. Роман Рогожа, створив таку атмосферу праці, що в.о. булавного УПН-ів С.О. Міко Грималюк відійшов, а згодом і залишив цей пост і С.О. Тиміш Білостоцький, видатний новацький виховник першого періоду УПН. Переходово С.О. Орест Гаврилук поправив ситуацію, виконуючи обов'язки головного булавного від 1.VIII.1957 до 1.XII.1959 р. Далше читаємо в звіті С.О. Ореста таке: "З початком 1959-го року повертається до ЗСА Старий Орел і більшість членів Орлиного Круга заступає думку, що він повинен повернутися на пост булавного УПН-ів.... Цих рішень /наради дійсних членів О.К. на Новому Соколі в 1959 р./ не було можливо здійснити, бо Старий Орел не зміг перебрати обов'язків булавного УПН-ів, а з тим і не формував проводу. Це й спричинило в Орлиному Крузі найглибшу за весь час його існування кризу". Вияснення в цій справі поміщено на попередній сторінці.

С.О. Орест Гаврилук виконував обов'язки головного булавного УПН-ів у часі: від 1.VIII.1957-1.XII.1959, пізніше від 9.IX.1961-3.XII.1966 і від 21.XI.1970-2.IX.1973. Важливіші події, тощо з того часу:

У 1957 р. на оселі "Пластова Січ", Канада, відбулися ювілейні святкування з нагоди 45-ліття Пласту. "Новацтво брало в них участь лише в неділю, 4.VIII.1957 р. в товаристві і під наглядом батьків" /О.Гаврилук/. На нараді гніздових у Бафало, ЗСА, стверджено, що вивчення українознавства є передумовою приналежності до УПН.-"У квітні 1959 р. включено в організаційну структуру ГРВД згуртування новацьких виховників "Орлини" Круг".

- "Великим успіхом слід уважати підтабір УПН на Квілейній Ш. Зустрічі 1962 р. на Вовчій Тропі/ЗСА/.Оце вперше новацтво брало участь зорганізовано в ювілейних святкуваннях цілого Пласту" /О. Гаврилук, ст.2/. - Видання правильника УПН в 1964 р. - Започаткування кореспонденційного курсу новацьких виховників для тих членів УСП і УПС, що не мають змоги брати участі в РОВ. - Видання формулярів книг гнізда й роя.

Про співпрацю з ГЕП-ів, пл.сен. Т. Дурбаком, яка спочатку була добра, а потім гірша, пише в звіті ГЕ УПН-ів таке: "Над правильником велися дуже довгі дискусії, майже виключно кореспонденційно. Все ж таки узгіднено остаточний текст, з яким погодилися всі заінтересовані. Проте булавного УПН-ів не запрошено на засідання ГПБ, коли правильник був схвалюваний, ні не повідомлено, коли й де таке засідання буде мати місце. Вислідом цього були деякі зміни в тексті, внесені на цьому засіданні, які введено без мого відома й які я уважав за недоцільні... Для нас найбільш пекучою була тоді справа злуки Орлиного Круга з Ланкою "Н". Хоча, на мої численні ургування, ГЕП-ів обіцяв ґрунтовно розглянути наші проєкти в цій справі, предложені йому на письмі, одначе свого слова не додержав." /О.Гаврилук, ст. 2-3/.

ГЕ УПН-ів подає таку "Оцінку фази розвитку УПН: Цей період позначений стандартизацією виховної програми в УПН та стандартизацією вишколу новацьких виховників. Цей процес розгорнувся найширше в ЗСА, до великої міри теж у Канаді, зате в інших краях позначився він тільки мінімально на праці в УПН. Головним рушієм тут був новий правильник УПН. Видання В.О.Р., хоча доривочні, все ж таки мали великий вплив на планування праці виховниками. Негативним впливом був брак зрозуміння важливості вишколу виховників і важливості ведення новацької роботи всюди за одними напрямними з боку деяких пластових провідів, на різних рівнях, зокрема там, де в провіді стояли люди без належного досвіду у виховній праці." /1966, ст.3/.

У своїй діяльності в рр. 1970-1973 С.О. Орест Гаврилук, ГЕ УПН-ів, зробив черговий крок уперед на розвитковому шляху УПН. Поробив заходи для

виготовлення занедбані справи, якою є книжечка новака. Потреба посібника для новацьких виховників знайшла виявлення у його пляні. Посібник - це серйозне діло, якого не можна здійснити без наявності відповідного, сучасного, стабільного правильника, на якого ми в Пласті не з вини новацьких виховників не здобулися. ГБ УПН-ів покликав комісію для устійнення дати заснування УПН та комісію для ревізії числування РОВ, які очолив Старий Орел. До важливіших подій треба зачислити: приготування ревізії правильника УПН; зліт УПН під час КМПЗ-72 в ЗСА; поширення діяльності О.К. на УПН-ок; відвідини пластових організацій поза північно-американським континентом. ГБ УПН-ів окреслив співпрацю з керівником виховної діяльності* як добру.

"Оцінка фази розвитку УПН: Зауважується чисельний спадок стану новацьких частин. Це є наслідком браку вишколених виховників, бо що раз то частіше зустрічаються випадки, що провідник роя не знає, що має робити з дітьми. З другого боку батьки звертають що раз більшу увагу на своїх дітей і надто часто приходять до висновку, що членство у Пласті є лише стратою часу й гроша. Знання української мови в новацтві спадає що раз даліше, хоча натиск на знання мови й участь в українських школах може сповільнити цей процес. Є прояви, щоби новацтву присвятити більше уваги з боку поодиноких пластових провідів. Виявом цього, м. ін. було схвалення б Зборами КУПО ^{назва} назви новацького Уладу: Улад Пластунів Новаків" /1970-1973, ст.3/.

С.О. Орест Гаврилук у своїй праці на провідних постах старався вивести і вивів УПН-ів із довгої кризи. Він, як добрий організатор, приводив Улад до порядку. З думкою про впорядників опрацював матеріали до новацьких проб, а також матеріали до історичних ігор: "Джура" та "Звідун", назву цього останнього ігрового комплексу змінив, не будучи свідомим плянів, що ми їх з Араратом, С.О. Славком Петровим, снували ще в часах Вишкільної Ланки. Не місце тут передічувати всего, що зробив С.О. Орест для Орлиного Круга та УПН.

С.О. Євген Кулинич виконував обов'язки головного булавного УПН-ів від 4.ХІІ.1966-12.ХІ.1970 та від 2.ІХ.1973-4.ХІІ.1976. Важливіше з тогочасної діяльності:

Звіт із першої каденції вказує на те, що ГБ УПН-ів згідно з його пляном старався координувати працю по краях і зосередив особливу увагу на вишкільній виховників, а заразом вивчав ситуацію. У результаті своєї праці він дійшов до таких висновків: "Головними перепонами у праці булавного УПН-ів були: а/ Брак правильника КПВ, який не в'язав би руки булавному УПН-ів у його праці... /КПВ - Кадра Пластових Виховників/. б/ Брак постійних інформацій з країв. Практика показала, що відвідини країв представником ГПБ може зробити багато у відновленні зв'язків між краями та ГПБулавою...

а/ Брак правильника КПВ, який не в'язав би руки булавному УПН-ів у його праці... /КПВ - Кадра Пластових Виховників/.

б/ Брак постійних інформацій з країв. Практика показала, що відвідини країв представником ГПБ може зробити багато у відновленні зв'язків між краями та ГПБулавою...

в/.Щоб поставити добре новацтво,ми мусимо мати новацьких виховників на тому самому рівні,а це можна досягнути лише однако-вим вишколом по всіх краях... ми мусимо поставити сильну КІВ, чого не можна зробити без відповідного правильника."

У другій каденції /1973-1976/ Ч.О. Євген продовжував працю над упорядкуванням справ вишколів. Усучаснено: програму вишколу інструкторів на ступінь воядника /III.1974/, програму вишколу гніздових /IV.1974/, програму вишколу впорядників /У.1974/, які були схвалені ГПБ в грудні 1974 р., а поміщені в "Пластових вістях" 30.IV.1975 р. У висліді зволікання із по-лагодженням справи вишколів, "краї переводили вишколи як хто хотів з оче-видною шкодою для учасників тих вишколів" /Е. Кулинич, 1976, ст.1/. Кана-да стала переводити вишколи за стандартною програмою від 1975 р., комен-дант - С.О. Таня Онищук. А тим часом у ЗСА справа вишколів пішла небажа-ними рейками. Непотрібно втягнуто у вишкільні справи ГБ УПН-ів, у зв'яз-ку з чим виник конфлікт, який мав дуже погані наслідки на дальшу працю О.К. в країні. Голова Виховного Сектора поставилася негативно до О.К., і переслала комендантці "офіційного листа, щоби того числа не вживати". /Е.Кулинич, 1976, ст.4/. Пояснення - кожний вишкіл має бути зголошений про-відникові О.К., який надає число вишколові та вписує його в реєстр. Цей конфлікт спричинив кризу проведу О.К., у результаті якої провідник мусів виконувати декілька додаткових функцій вкл. також необхідні обо-в'язки ГБ УПН-ок по її резигнації.

У 1974 р. розіслано новий правильник УПН для його ратифікації КПЗ "іздами. У 50-ліття УПН відбулися Злети УПН в Австралії /1974-75, та в ЗСА в 1975. Із "Завваг до діяльності" ГБ УПН-ів, С.О. Євгена Кулинича, 1976, ст.7-8:

1. Відсутність правильника КПВ та однорічне зволікання з виданням усучас-нених програм обидвох підставових вишколів унеможливила мені розвинути вишкільну діяльність по краях.
4. Затягнена ратифікація правильника УПН унеможливила опрацьовування дальших матеріалів для новацьких виховників та здержувала видавання існуючих матеріалів. Відносно зміни назв новацьких уладів, то не можна підходити до того виключно зі сторони традиції, а треба робити компро-міс між традицією та теперішніми потребами Пласту.
8. Журнал "Вогонь Орлиної Ради" - це ще одна ділянка, де деякі краї дуже радо беруть журнал для своїх виховників..., але жадних дописів до жур-наду не дають. Але зате видають свої власні публікації виключно для вжитку свого краю. Іншими словами, дописи з других країн використовую-ть, але свої дописи для вжитку других країн дати не хочуть."

С.О. Євген Кулинич під час двох каденцій віддав багато часу й енергії для справ УПН. Він зосередив свою увагу на вишколах виховників та усучас-

ненні їх програм. Та в своїй діяльності виявив нахил формалізувати справи вишкочів, окреслення прав і обов'язків вищих діловодів УПН і т.ін. Однак не всі розуміли його добрі тенденції. У зв'язку з таким його формальним ставленням до справ виникали зайві непорозуміння, відхід деяких його співробітників, що, очевидно, мусіло затримувати в його діяльності.

Пл.сен. Теодосій Самотудка ще раз перейняв обов'язки головного булавного УПН-ів, що їх виконував у часі від 17.X.1976 до 18.IV.1980 р.

Для того щоб заактивізувати членство О.К., піднести його престиж уведено новий прийом переорганізування О.К. в аспекті функційного зрізничкування членів, що виявлялися б у відповідних ланках: таборових виховників, вишкільних інструкторів, гніздових та видавничих для охочих опрацьовувати матеріали, редагувати журнали /1977/. Ця дія незакінчена. А тим часом О.К. продовжував працю. Переведено 7 вишкочів у 4 країнах, в тому 3 гніздових /Австралія, ЗСА, Канада - Старий Орел/ і 4 впорядників /Аргентина - С.О. Ока Грицак; ЗСА - С.О. Славко Пришляк, С.О. Ока Грицак; Канада - С.О. Тарна Онищук/. Видавничу діяльність: В.О.Р. чч. 49-58; С.О. Орест Гаврилюк - "Жовтодзюб".

У 1978 р. опрацьовано основи діяльності новацьких частин, беручи до уваги географічні різниці та вік новачат; м. ін. подано програму праці для 6-річних новачат. Заплановано створити відповідні ігрові комплекси для новачок. Спроби підшукати авторів для їх виготовлення були безуспішні. Відмічення 55-ліття УПН - одинока Австралія відмітила цю подію Квілейним Новацьким Злетом. Серійно поміщується в В.О.Р. історичний нарис "У 55-річчя УПН", автором якого є Старий Орел.

Президія ПТБ видала правильник УПН, на обкладинці якого є подана назва "Улад Пластових Новаків/Новачок", а в цілому правильнику ужита є назва "Улад Пластунів Новаків/Новачок". "Правильникова гра" Підготовчої Статусової Комісії 8-их Зборів КУЮ під головством пл.сен. Тараса Дурбака продовжується. У цій комісії, що вирішувала справи УПН не було репрезентанта УПН.

Пластовий садочок "Пташки при Пласті" - дискусія на цю тему продовжувалася. Опінія пл.сен. Полі Книш, знавця справ дитячих садків, щодо зібраних матеріалів була така: "зібраний матеріал з кожної ділянки вимагає ширшого обговорення перед виданням". Інші ускладнення: брак пластових вишколених садівничок; першенство у видавничому пляні повинні мати матеріали до новацьких проб та для 6-річних новачат.

На ВР Орлиного Круга в 1976 р. схвалено "Напрямні ведення новацького табору", яких нам не було можна здійснити в деяких країнах з уваги брак розуміння і співпраці компетентних чинників КПС, хоч багато місця було призначено в В.О.Р. на таборі теми.

У зв'язку з міжнародним роком дитини заклик ГБ УПН-ів /гл. Обіжник ч.3/78 до КР УПН-ів/ пов'язати дві події, а це міжнародній рік дитини та 55-ліття УПН в одну акцію в Пласті під гаслом: "1979 рік - роком пластового новацтва" залишився без більшого результату.

Праця над підручником для виховників УПН не поступила набагато вперед з уваги на брак стабільного правильника УПН. Ця дуже важлива справа проводиться не з вини проводу УПН, а впливових осіб з ГПБ та ГПР.

Для того щоб покращити працю УПН потрібні фінанси, зокрема на видавничу та вишкільну діяльність. Видавнича діяльність: журнал В.О.Р. був самовистачальний, а потрібна була допомога Бібліотеці В.О.Р. Президія ГПБ зігнорувала наше прохання позичити 650 дол. на видання "Зомоторуко-го" із існуючих фондів. Видання матеріалів "Жовтодзюб" уфундував Ю.К. УПС "Чорноморці". Вишкільна діяльність вимагає далекого планування, зокрема вишкільних поза ЗСА, щоб краї могли підготувитися, та скористати із знижкових квитків на перелети літаками. Рішення ГПБ западали в останній хвилині ^{через} часом подорожей, а на лише частинний зворот коштів треба було чекати роками.

Обставини праці: ГБ УПН-ів взяв на себе цей обов'язок, щоб піднести рівень праці в УПН-ів у час швидкого спадання членства та занепаду українського мовлення, а також послаблення престижу О.К., ядра УПН. Чимало труднощів зазнав від членів президії ГПБ, які не виявили достатнього розуміння ситуації УПН, відповідних вмінь поагоджувати важливі актуальні справи, поагоджування непорозумінь, які вони самі створили. Виготовлені, їй предложені плани й бюджет президія ГПБ не брала до уваги. Великими перешкодами в праці були: принизливе й недовірливе ставлення президії ГПБ до ГБ УПНів, довголітнього провідника УПН, фінансові бльокування у видавничих та вишкільних справах, несвоєчасні повідомлювання про засідання, про що було домовлено на початку каденції, а також ще й інші. А накінець президія сконфіскувала частину звіту ГБ УПН-ів на Збори КУПО, в якому були поміщені його критичні зауваження щодо діяльності президії ГПБ.

Провід УПН-ок

Референтки/головні булавні УПН-ок були такі:

пл.сен. Тоня Горохович : 16.III.1947 - 10.VIII.1958
пл.сен. Стаха Гойдиш : 10.VIII.1958 - 21.XI.1970
пл.сен. Іроїда Винницька : 21.XI.1970 - 2.IX.1973
ст.пл. Христина Базилевич : 2.IX.1973 - 31.XII.1973
пл.сен. Анізія Коцик-Мандзій : 1.IY.1976 - 18.IY.1980

Керівний орган: Реферат/Головна Булава УПН-ок.

У 1973 р виникла криза проводу, яку закінчила С.О. Ніза Коцик-Мандзій в 1976 р., переймаючи обов'язки головної булавної УПН-ок.

Допоміжним органом була ланка "Н" Кадри Пластових Виховниць /КПВ/, про діяльність якої немає докладніших інформацій у часі опрацювання цього історичного нарису. Були спроби спільно з О.К. переводити вишколи, н.пр. в 1959 р. Злиття ланки "Н" з Орлиним Кругом наступило в 1972 р., коли головними булавними були: С.О. Орест Гаврилук та С.О. Іроїда Винницька.

III. Чисельний стан УПН

На поселеннях пластуни стали організувати пластові частини. Працю в УПН започаткували такі пластуни:

Австралія - 1949 р., пл.сен. Ярослав і Євгенія Андруховичі, на кораблі, що виплив з Неаполю до Аделаїди.

Аргентина - 1949 р., С.О. Любоко Думановський в Буенос Айрес.

Англія - 1950 р., ст.пл. Богданна Золотницька та ст.пл. Василь Клим, Брадфорд.

ЗСА - 1949 р., ст.пл. Андрій Олесіюк, Нью-Йорк.

Канада - 1948 р., ст.пл. Е.Яців.

У Німеччині та Австрії праця частин продовжувалася в ситуації переміщених осіб.

Статистичні дані:	1954	1964	1974	1979
Австралія	225	253	183	111
Аргентина	86	34	61	37
Англія	62	73	38	29
ЗСА	842	1275	908	802
Канада	/400/	/515/	364	300
Німеччина	/60/	/25/	/23/	/23/
разом	1615	2175	1577	1302

Хоч статистичні дані недокладні, все таки вони дають приблизне уявлення

дійсного стану. Найвний є зріст новацтва до прибл. 1964 р., а потім повільне спадання числа членства. Хіба пластовий провід є свідомий цього стану. Чи не варто б спробувати сповільнити цей процес?

IV. Діяльність Орлиного Круга

Стан членства на 31.XII.1979 р.: дійсні члени 64
члени кандидати 2
члени на "самітній скелі" 5
разом 71

Стан членства за країнами: Австралія - 9, Аргентина - 1, Англія - 4,
ЗСА - 42, Канада - 8, Німеччина - 0.

Основні види діяльності О.К.:

1. Праця над розвитком виховної думки - теоретична й практична.
2. Вишкільна та самовиховна діяльність.
3. Видавнича діяльність.
4. Таборова діяльність.

Усучаснювання УПН - його розвиток, по змозі якнайкращий розвиток новацтв для їхнього добра, добра Пласту й української суспільності завжди були в свідомості засновника та провідників Орлиного Круга. Предметом дискусій були питання зміни новацького закону, назви Уладу, які є верстовими ^{створами} процесі усучаснення Пласту.

По переселенні вишкільна діяльність стала розгортатися що раз ширше й глибше та згодом створила вишкільну систему. Вишколи поділено на три категорії: Рада Орлиного Вогню Впорядників /РОВ-В/,
Рада Орлиного Вогню Гніздових /РОВ-Г/,
Рада Орлиної Спеціалізації: діловодів вищих з'єднань /РОС-Д/,
інструкторів /РОС-І/,
таборових виховників /РОС-Т/.

Програми були стандартні, які час від часу змінювано для їх усучаснення, як н.пр. в 1974 р. О.К. діяв у системі Кадри Пластових Виховників /КПВ/, яка, на жаль, не створила пластової системи вишколів, зате під її покровом діяли окремі групи чи органи уладів за своїми програмами й стандартами. Коли число вишколів в різних країнах збільшилося, треба було пепервести ревізію числування ВОР.З тою метою СьО. Орест Гаврилюк покликав до дії Комісію для ревізії числування РОВ, яка закінчила свою працю. Для порядку компетентні чинники країни мали згодошувати наперед вишколи провідникові О.К., який вписував їх у реєстр і надавав число, яке вказувало на тип вишколу: н.пр. 70 РОВ-В 59 /70-ий вишкіл, а впорядників 59/ або 71 РОВ-Г XII /71-ий вишкіл, а гніздових XII/.

Переведені вишколи, що є в реєстрі О.К.:

Австралія : РОВ-В - 0, РОВ-Г - 1
Аргентина : РОВ-В - 1, РОВ-Г - 0
Англія : РОВ-В - 2, РОВ-Г - 1
ЗСА : РОВ-В - 32, РОВ-Г - 9, III РОС-Д /2/, 1955, С.О. Микола
ІУ РОС-Д /3/, 1965, С.О. Стаха
Канада : РОВ-В - 9, РОВ-Г - 3, II РОС-Д /1/, 1952, Старий Орел
Німеччина : РОВ-В - 3, РОВ-Г - 0

Повний вишкіл новацького виховника здобуває той, що закінчив вишколи: впо-рядника й гніздового та одержав відповідні ступені. Провід О.К. думав також про інструкторів. Н.пр. в 1958 р. надано ступінь інструктора та-ким Сірим Орлам: Денис Беднарський, Тиміш Білостоцький і Володимир Смиж. Результати вишкільної дії були б кращі, якщо б всі крайові проводи краще співпрацювали, а центральні проводи допомагали морально та матеріально.

Видавнича діяльність О.К. буда відносно багата, чи не найбільша з у-сіх уладів. Видання О.К. та пов'язані з членами О.К.:

1. В.О.Р. - журнал новацьких виховників.
2. Бібліотека В.О.Р. - допоміжні матеріали для новацьких виховників.
3. "Готуйсь" - журнал для новацтва, редагований членами Ланки "Н" або О.К.
4. Інші видання, пов'язані з членами О.К. н.пр. "Отрок" - Старий Орел, "Новацькі книжечки", С.О. Оксана Тарнавська, Австралія.

Історія журналу новацьких виховників В.О.Р. довга й багатомовна. Ініція-тором і першим його редактором був Старий Орел. Перше число появилoся 14.У.1948 р. в Мюнхені, Німеччина. У початкових роках видавання журналу треба було перебороти ряд труднощів /фінансові, технічні, виїзд з Німеччи-ни співробітників, створення умов для видавання журналу в ЗСА і т.ін./, щоб журнал появлявся періодично. У першій фазі його видавання /1948-55/, появилoся 8 чисел малого формату /558 сторінок/. Початково журнал вихо-див при рефераті УПН-ів, а від 1952 р. /ч.5/ став співпрацювати реферат УПН-ок. Черговими редакторами були:

С.О. Міко Грималяк - 1954-1956, чч. 9-16,
С.О. Надя Кулинич - 1957-1963, чч. 17-26, /кінець 1957/
сестр. Леся Храплива - 1965-1966, чч. 27-29,
С.О. Ніна Вересюк - 1967-1968, чч. 30-34,
братч. Грій Левицький - 1970, ч.35,
С.О. Міко Грималяк - 1971-1973, чч. 36-43, /кінець 1971/
С.О. Надя Кулинич - 1975-1976, чч. 44-50,
Старий Орел - 1977- , чч. 51-58. /кінець 1977/

Адміністратори: пл.сен. Леся Юзенів, 1954-1968, пл.сен. Оксана Кузишин,
1970-1978, С.О. Денис Беднарський, 1979- дотепер.

Технічні праці виконували: 1-ше ч. - пл.сен. Богдан Рубінович, 2-ге ч. - пл.сен. Михайло Сениця, 3-є ч. С.О. Тиміш Білостоцький, чч. 4-6 Загін "Червона Калина", ч.7-е та чергові С.О. Тиміш Білостоцький.

Мистецьке оформлення було виконане численними пластунами й пластунками, та з уваги на брак достатніх інформацій їхні прізвища не поміщуються.

Бібліотека В.О.Р.: як перший випуск появилася праця Старого Орла - "25-річчя новацького руху" в 1955 р. Дотепер видано 18 випусків.

Журнал "Готуйсь" є продовженням новацького журналу "Новак", що появлявся в Німеччині. Редактори журналу "Готуйсь":

сестр. Леся Храплива, 1953 - 1970,

сестр. Тоня Горохович, 1971 - дотепер.

"Готуйсь" має бути журналом УПН, важливим засобом у системі новацького виховання. Його повне інтегрування у програму УПН є конечне.

Інші видання, пов'язані з діяльністю УПН, але видані поза межами О.К.:

1. Т.Самотулка - "Отрок", "Молоде Життя", 1951.

2. Іван Франів - "Батькам про Пласт", Видання КПС Канади.

3. Новацька книжечка - вже має довгу історію. В 1960 р. С.О. Євген вислав був члена О.К. плян новацької книжечки. В 1970 р. С.О. Орест знову поробив заходи в справі її видання. До сьогоднішнього дня її ще не опрацьовано. Ілянують в Австралії.

у. Новацькі табори, злети, зустрічі

Табори є основним і одним з найважливіших засобів системи новацького виховання. На поселеннях у кожній країні відбувалися від 1950 р. новацькі табори в будинках, під шатрами, зокрема в Австралії й Аргентині, хоч і там уже ставлять дерев'яні споруди, бо ночі іноді бувають холодні.

Програма таборів - різна в залежності від потреб новачат та від комендантів. Часом новаки складають проби на таборах. У правильнику з 1953 р. відбуття новацького табору стало вимогою 3-ої проби, а від 1964 р. 2-ої та 3-ої проб. Та на таборах бачимо новаків різного віку від 6-го р. почавши. Впровадження новацьких вмілостей та історичних ігрових комплексів до програми табору збагатило й оживило її. Була спроба переведення зимового новацького табору станиці Вінніпег /С.О. Софійка Качор/.

Численні новацькі табори відбувалися з кращим або гіршим успіхом у залежності від досвіду коменданта. Та на жаль часто, зокрема в ЗСА, крайові проводи дозволяють вести новацькі табори недосвідченим виховникам, бо інших "немає". В Аргентині було розважлише поалагоджена справа, а саме недосвідчений комендант діяв при допомозі опікуна, досвідченого пластуна.

У 1949 р. Старий Орел перевів 15 курс-відправу в Міттенвальді, Німеччина, під час зонального новацького табору з вишкільною програмою призначеною для організаторів і виховників на новацьких таборах. Це була I РОС-К1.

Може й були подібні вишколи, але вони не є в реєстрі О.К. Багато було написано в В.О.Р. на теми таборів. Добрі, самородні коменданти зіркою з'являлися на пластовому обрії та й зникали. Спроба розв'язати проблему новацьких таборів знайшла свій ^{світ} на ВР О.К. в 1976 р., на якій схвалено "передумови дозволу на ведення новацького табору", а вони такі:

1. Провід:

- а. Комендантом новацького табору може бути лише пластун/ка, що закінчив щонайменше 21-ий рік життя, має ступінь гніздового/ої, пройшов успішно вишкіл комендантів нов. таборів і має досвід у новацькому таборюванні.
- б. У провіді новацького табору мусять бути щонайменше два пластуни/нки, які закінчили 21 р. життя, мають досвід у новацькому таборюванні й своєю пластовою поставою заслуговують на довір'я, що виконають задовільно цей важливий обов'язок.
- в. Комендант має до помочі компетентний персонал для справ прохарчування таборювиків та медичної опіки.
- г. Новацькі виховники мусять обов'язково володіти добре українською мовою. Вони є зобов'язані дотримуватися засади українського мовлення на таборі так у відношенні до новацтва, як і між собою.

2. Відповідні, гігієнічні, безпечні приміщення /залежно від кліматичних умов/.

3. Учасники: новаци/чки, які закінчили 7. рік життя.

Та на жаль як правило згаданих передумов не придержувалися компетентні крайові чинники, зокрема в ЗСА. Комерційний інтерес поставлено понад виховний, понад добро дітей і Уладу, забуваючи про добре ім'я Пласту. Не допомагають ні дискусії на нарадах, ні резолюції КМЗ "із дів.

Старе правило кабмастрів: "У випадку недосвідченого кабмастра самотньо правильним виходом є забороти дітей геть /з табору/".

Від часу появи "Строка" в 1951 р. його ігри історичні залишилися актуальні для новаків по сьогоднішній день. Якщо виховники вміють передати їх новацтву, вони мають важливу зброю в руках, коли мова про українське мовлення, вивчення історії. Без історії народ не є народом, а лише масою. Треба повести рішучі заходи для виготовлення історичних ігор для новачок.

Новацькі злети - це не лише цікава зустріч новацтва одної чи більше країн, але це є велике змагання роїв, а також рівночасно й індивідуальне суперництво кожного учасника/ці злету. У програмі - ряд п'ятизмагів, що відбуються протягом одного тижня. Ідею Злету УІІ здійснив Старий Орел під час КМЗ-72 в ЗСА як його комендант. Учасники: 60 новаків і 44 новачок, разом 104. 2-ий зліт відбувся також в ЗСА з нагоди 50-ліття УІІІ /26.УІІ-2.УІІІ.1975/. Почесний комендант - Старий Орел, комендант Злету С.О. Жив шегрин; учасники: 43 новаків, 49 новачок, разом - 92.

3-ій Зліт на оселі Бескид, Австралія, з нагоди 55-ліття УІІІ /22.ХІІ.1979 -

-2.I.1980/. Комендантка - С.О. Оксана Тарнавська; учасники: 32 новаків і 41 новачок, разом - 73.

Звіт УПН - це дуже корисний засіб для держання новацтва в стані мобільності, акції, якої воно так прагне.

Не від речі буде згадати про відвідини новацтвом джемборі:

в Австрії /3-13.УІІІ.1951/ - 6 новаків та 6 новачок, що таборували на українському "вихідному" таборі в джемборівській полосі,

в Англії /1957 р/ - одноденні відвідини м. ін. і старшого новацтва.

Участь новацтва в ЮНЗустрічах:

Англія: 1962; Австралія: 1962, 1967, 1971, 1972, 1974, 1979; Аргентина: 1974;

ЗСА: 1962, 1972, 1975.

Інші зустрічі УПН: "Пляновано переводити зустрічі новацтва, починаючи від окружних, та переходити до крайових і ев. міжкrajових. Ця думка не знайшла належного зрозуміння в пл. проводах, а тому її реалізація була обмежена. Окружні Свята Прія новацтва були проведені головним чином в окрузі Нью-Йорк-Філадельфія./ЗСА/."/Звіт, 1966, ст. 1-2, С.О. Орест Гаврилук/. Станиця Ньюарк в ЗСА також переводила свята весни з участю новацтва й з відповідною програмою для нього.

Кінець I-ої частини.

I. частину "Історичного нарису "У 55-річчя УПН" опрацьовано на основі звітів головних булавних УПН-ів та провідників Орлиного Круга: пл.сен. Теодосія Самотулки, пл.сен. Ореста Гаврилюка, пл.сен. Евгена Кулинича, Листів провідників О.К. та інших архівних матеріалів.

Новак - учасник п"ятизмагу орлячої справности

Коментар

Підсумки - аналіза - висновки - що далі?

Історія - учителька життя. Що вчить нас історія УПН? Запитуємо себе, як розвивався УПН, його виховна думка в нових умовах життя? Які досягнення і проблеми? Що далі робити? Ми повинні мати відповіді на ці й інші запитання заки поставимо наші дальші кроки в невідоме майбутнє. Нам треба їх мати, якщо ми думаємо про наше майбутнє і хочемо відповідно скерувати нас, наші пляни, нашу сучасну дію в майбутнє.

Підсумуймо найважливіше з пройденого 3-го періоду /до 1979 р./: Він найдовший зі всіх. Його перша фаза, еміграційна, - коротка, а друга, поселенча, - найдовша, бо дотепер. Назва: Улад Пластових новаків/Новачок, а згодом - Улад Пластунів новаків/Новачок. Структура залишилася подібна відповідно до розвиткових процесів УПН. Але УПН не був завершеним уладом, бо в правильнику УПН немає згадки про головного булавного УПН-ів, ні про яке-небудь відношення крайового референта УПН до ГБ УПН. Зате в правильнику є подані відзнаки ГБ УПН!, який якимсь чином діяв в межах ГПБ. Ця дивовижа не є помилкою чи недоліком складачів правильника. До помочі ГБ УПН став Орлиний Круг - об'єднання новацьких виховників для ведення вишколів, опрацювання матеріалів і т.ін.

Визначення мети УПН і назва УПН виявилися невідповідними до сучасної дійсності й ця недоречність зумовила конфлікт між проводом УПН і адміністрацією /ГПБ, ГПР/. Крайова структура УПН: крайовий реф. УПН - гніздо - рій. Основи діяльності творять: новацька обіцянка, НЗ /5 точок/, "Тотуйсь" і новацька пісня - ото ж основи поширилися, як також "Напрямні виховної дії", які накреслено в формі "Аспектів системи новацького виховання". Виховні засоби збагатилися деякими новими устроєвими елементами, як знамена та тотеми. З фази новакування, визначені 3-ма пробами, залишилися актуальними, але зі зміненими назвами ступенів: жовтодзюб, юне орля, орля, що є у відповідності з орлиною атмосферою УПН. До програми додано: новацькі вмілості та історичні ігрові комплекси. Таборування продовжувалося у великій кількості, та не завжди було відповідної якості. Від 1972 р. започатковано Злети УПН, короткотривалі табори із спеціальною програмою.

Вишколи продовжувалися за стандартними програмами. Зрізничування вишколів довело до створення системи вишколів УПН. Підсумовуючи те все, із згаданих елементів виросла система новацького виховання.

УПН поширився на 6 країн: Австралія, Англія, Аргентина, ЗСА, Канада й Німеччина.

Досягнення велике, але...результат не дуже то задовільний. Запитуємо себе, чому праця в УПН занепадає? Чому число новацтва спадає? Чи це треба писати негативним впливам довкілля, що їх окреслюють як "неминучий" асиміляційний процес. Якщо так, що ми зробили, щоб цей процес спинити чи сповільнити?

Проаналізуймо декілька фактів:

Мета УПН: чи не дещо чванливо звучить: "В УПН діти мають змогу одержати найкращий та найповніший розвиток"...а в додатку ще й: "В УПН діти пригтовляються до вступу в УПК"/1948/, який заступлено: "В УПН готуються стати пластунами" /1953/, "готуються пластувати" /1964/. Всі ці зміни в формулюванні мети виявлять глибокі розбіжності провду УПН та декількох впливових пл.сен.кер. з уваги на їх пости в ГПБ/ГПР. Чи УПК може бути метою новака, який з уваги на свій вік автоматично переходить, якщо хоче, до юнацького середовища, щоб там продовжувати свій віком зумовлений розвиток? Немає сумніву в тому, що примітивне думання не може бути в погодженні із сучасним мисленням.

Гострий конфлікт виникнув у справі нової назви УПН: "Улад Пластунів Новаків/Новачок", яка була схвалена 6-ми Зборами КУПО й ратифікована країнами крім ЗСА, в якій то країні ратифікацію відкладали. Чому? Хто? Три особи були особливо активні в цій справі, а саме: пл.сен.кер. Тарас Дурбак, інженер, "парляментарист", член Статутової Комісії, ГПР ітд., пл.сен.кер. Роман Рогожа, інженер, член ГПБ, ГПР, і пок. пл.сен.кер. Осип Бойчук, правник, який респектував рішення КУПО й перевів новий правильник УПН через "Пластові Вісті" і він став правосильним, зобов'язуючим. Та мимо того поведася акція уневажнити це рішення, мовляв сталася якась адміністративна чи "парляментарна" неточність. А згодом різними заходами старалися не допустити до введення нової назви УПН, на пр. відкладання справи ратифікації в ЗСА. Застосовано барикадну тактику. Перечитали обґрунтування речників УПН, зрозуміли його на свій лад без докладніших пояснень аргументів, що були засновані на сучасних психологічно-педагогічних ідеях, на ростових потребах дитини, одне лише признали, що такі зміни заіснували в скавтіngu, і винесли своє рішення. Чи не треба було для ясности справи перевести діалог, щоб виробити собі докладнішу опінію щодо думки новацьких виховників, що дійшли до такого висновку в часі їх багаторічної праці в УПН і для УПН, а не ігнорувати їх, а також рішення КУПО, з яким вони не були згідні? Які ж їх аргументи? Традиція - у період ВСУМ Плем"я Новаків було рівнорядним уладом з Плем"ям Юнаків. Потреба переведення ґрунтовних змін у Пласті? Кожний улад у Пласті є окремих. Справжнього пов'язання всіх уладів в одну цілість немає, хіба в статуті КУПО. Слід згадати ще й те, що акція за

нову назву УПН - це є боротьба за поступ у Пласті, за його усучаснення. Гра парламентаристів створила велике замішання в УПН і до деякої міри спаралізувала його діяльність, посилила байдужість та недовіря до пластового проводу. А коли до того всього додати спротив завершення УПН ГБ УПН у правиль-нику УПН, щоб вони були тісно пов'язані з краями, стояли на сторожі одности виховної праці - справа ясна, коли мова про тенденції парламентаристів. Згідно з статутом КУПО новацтво є рівнорядне з юнацтвом, старшопластунством і сеніоратом, але практично УПН є підрядним уладом, що й є наявною уладовою дискримінацією. В умовах, де немає ясної структури, ясної програми, моральної та матеріальної підтримки, що задовольняла б потреби УПН та здійснювання його програми важко керувати уладом, важко боротися з асиміляційними процесами на місцях поселення.

Кадра Пластових Виховників /КВ/, якої зародком фактично був Ординий Круг, діяла фрагментарно /О.К., Ланка "Н", Скобиний Круг/ і не розвинулася до рівня єдиної вишкільної системи Пласту. В основі її побудови був неправильний принцип - дарового першого ступеня. Він підважив принцип самовиховання, здобування, подолання твердих вимог, постави здобувати, а не чекати на те, що хтось нам щонебудь дасть. Це недомагання треба в якнайшвидшому часі направи-вити.

Якщо пластова централь змінить своє ставлення до УПН і він стане рівно-рядним уладом у системі Пласту, тоді можна буде повести заходи, щоб направи-ти недоліки в новацькому таборуванні, щоб ^{табори} мали відповідних комендантів і не відбувалися у ситуації, в якій комерція домінує над вихованням. Тоді можна буде приступити до фінального опрацювання посібника для новацьких виховників, чого не можна виконати без сучасного, стабільного правильника УПН. Тоді також можна буде усунути ще й інші недоліки та повести заходи для кращого росту новачат і ефективного функціонування УПН.

Не можна не згадати про ще одну проблему, а саме: рік заснування УПН. В "Енциклопедії Українознавства", ст. 2102, поміщено інформацію про Пласт, яку підписав: Ю. Старосольський. Є там ряд помилок вкл. з поданням 1927 р. як рік заснування УПН, що не відповідає правді. Від 1971 р. ведеться безуспіш-на кореспонденція у справі виправлення помилок. Бажані факти з праці Т. Самотулки - "25-річчя новацького руху" були переслані авторові статті двічі, а також ухвала Комісії для устійнення дати заснування УПН у складі: Старий Орел - голова, члени - С.О. Тиміш Білостоцький /видатний виховник 1-го пе-

ріоду/ та С.О. Роман Копач /виховник таборів на Остодорі/, яка звучить так: "Комісія для устійнення дати заснування УПН УХВАЛИЛА ВИЗНАТИ РІК 1924. за РІК ЗАСНУВАННЯ УЛАДУ ПЛАСТУНІВ НОВАКІВ" /22.XII.1973/. На превеликий жаль справа є неполаднана по сьогоднішній день. Для ясности проблеми - 1-ий період УПН у праці "25-річчя новацького руху" був опрацьований ще в Львові на основі доступних джерел.

Висновки

- 1.Згідно із статутом КУПО УПН є рівнорядною складовою частиною Пласту /ст. II&7/,але в дійсності є дискримінованим Уладом /мета,привіт,назва, організація/.
- 2.ГПБ,а також деякі КПС мало дбають про УПН,зараз найважливіший улад,хоч би з уваги на джерело членства в Пласті.
- 3.Гальмівна акція деяких впливових пластунів,що займають керівні пости в пластовому проводі,сповільнює розвиток УПН,що йде на шкоду УПН і тим самим і Пластові.
- 4.Без сучасного правильника УПН,а зокрема його стабільних основ не можна вести задовільної праці,опрацьовувати важливіших праць,що можуть мати триваліше значення,як н. пр. посібник для виховників.
- 5.Акція спрямована на зміну назви УПН є рівнозначна з боротьбою за поступ у Пласті,за усучаснення Пласту,що є передумовою нашого самозбереження.
- 6.Без сучасного мислення,без прихильного ставлення до пластунів,що прагнуть усучаснити Пласт у час постійно-мінливих суспільних змін,існування Пласту є zagrożене.

Що далі?

З думкою Дрота: "В Пласті росте новий люд",треба створювати в Пласті відповідні умови для своїх членів і спрямовувати їх на шлях росту,щоб вони стали "новим людом".Зараз можна це досягти лише тоді,коли пластуни будуть інтегрувати корисне нове в систему пластового виховання.Правильник Уладу Пластунів Новаків з 1976 р. сприяє новакам іти по сучасному розвитку- вому шляху.В ім"я добра дітей,і Пласту слід заперестати акцію уневажнення правосильного правильника УПН з 1976 р.

Для того,щоб стати "новим людом" всі повнолітні пластуни,зокрема в УПС, повинні піддатися трансформаційному процесові,щоб піти в ногу із сучасним життям,щоб усучаснити не лише себе,але й Пласт та стати стимулюючим чинником для кращого функціонування нашої суспільности.

Асиміляційний процес на поселенні, а також в Україні, поступово зростає. Щоб зберегти себе біологічно й культурно нам, у Пласті, треба задуматися над тим, поробити відповідні пляни дії щодо самозбереження, починаючи від Уладу Пластунів Новаків/Уладу Пластунок Новачок, та інтенсивно їх здійснювати.

Фрагмент новацького таборуння в Англії, 1976.

75 РОВ-Г XIII, 1979
П"ятизмаг орлячої
справности - сестр.
Ляля роздирає папір
на шматки.

ЛИСТУВАННЯ

Референтка новацького вишколу Станиці Чікаго, ст.пл. Христя Панчук,ЛМ у своєму листі з дня 5.XII.1980 р. написала таке:

"Цього літа на пластовій оселі чікагської станиці "Беркут" відбувся Вишкід Новацьких Виховників.Було 15 учасників з Чікаго, Колорадо, Ньюарку і Клівленду.У провіді вишколу були: ст.пл. Ока Грицак, ЧП - комендантка, ст.пл. Марта Коломиєць, ПС - бунчужна, ст.пл. Рута Ріпецька, ЛМ - писар; а інструкторами: пл.сен. Софія Кульчицька, ст.пл. Іра Фаріон, ст.пл. Христя Панчук, ст.пл. Андрій Ріпецький, ст.пл. Йосиф Мицик.

З оплат вишколу ми мали надвишку і рішили призначити її на пластову пресу.Тому пересилаю 75.00 дол. на видавничий фонд В.О.Р."

Дорога Сестричко Христю! Щире спасибі за пересланий доток.У зв'язку з цим я дозволяю собі висловити признання за вміду господарську діяльність організаторів та провѣду вишколу.За Вашим прикладом повинні піти інші. 75.00 дол. передано Адміністрації В.О.Р. на видавничий фонд В.О.Р.

Г о т у й с ь ! Старий Орел

:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

ПОЯСНЕННЯ - ВІДПОВІДІ

- Ст. 8 - 1.Пам"ятник - архітектурна або скульптурна споруда /будова/ в пам"ять чи на честь когонебудь.
2.Заповіт - передсмертна воля; настанова, наказ, дані послѣдовникам або нащадкам до виконання.
3.Пом"янути, поминати добрим словом - з повагою, пошаною згадувати когонебудь.
4.Кобзар - український народний співець, що супроводить свій спів грою на кобзі/старовинний, український струнний інструмент/.
1, 10 - Канів /18.УІ.1939; перший, тимчасовий покладено в 1923 р./.
2 - Харків /1935/. 3, 8 - Київ /1939/. 4 - Палермо, Канада /1951/.
5 - Вінніпег, Канада /1961/. 6 - Тулуза, Франція /1972/. 7 - Буенос Айрес, Аргентина /1971/. Вашингтон, ЗСА /1964/.
- Ст.41 - 1 - Ластівка сільська; 2 - крук; 3 - ворона сіра; 4 - корольок жовтоголовий.
- Ст.42 - Метаграми: 90-2 сніг - сніп; 91-3 день-пень; 92-4 година-родина; 96-8 злива-слива; 14 вовк-шовк; 20 доза-коза-рожіа.
- Ст.43 - Шаради: 103-5 кит-ай; 1 100-рожа; 2 мя-ля; 5 ВЕС-ело - ша-НА; 6 до-мі-но; 7 У-ж-город.

Ст.45 4 3 8 1 15 14 4 3 Фігура кожного горизонталь-
 9 5 1 12 6 7 9 ного ряду складається з тих
 2 7 6 8 10 11 5 елементів фігур свого ряду,
 13 3 2 16 які не є спільними для них.

Ст.46 - Загадки: 1.зима; 2.бурульки; 3.весна; 4.хвиля; 5.горілка;
6.ім"я; 7.перо; 8.газета; 9.книжка; 10.знання; 11.ялінки;
12.очі; 13.до зоопарку; 14.болото; 15.соняшник; 16.каштán;
17.географічна карта; 18.трактор; 19.вітер; 20.вухо.

Ст.47 - Чи знаєш? : 1.Бритійської Гвіяни, з 1856 р., 1 цент маджента марка.
2.Український бджодяр Петро Іванович Прокопович /1775-1856/.
3.Мартини - через 3 год. б. 90% солей виводиться через дзьоб
назовні завдяки своєрідному фільтру, а це: двох залоз, розміщених
над самим дзьобом.
4.Корольок жовтоголовий - вагою 5 грамів. Живе у Кримському запо-
віднику. Пташка дуже пожиточна - за день з"їдає корму більше вдві-
чі ніж важить сама, а за рік знищує 8-9 мільйонів найдрібніших ко-
мах.
5.Київ /будинок державної адміністрації; станція метро "Хрещатик".
Київські каштáni; на гербі Києва знаходиться каштánова гілочка.
6. 3.5 мільйона.
7. Відомий вчений у Франції - Елез Паскаль.
8. уважали, що велоспед винайдено в ХІХ ст. Недавно в архівах Ле-
онардо да Вінчі знайдено схему-малюнок велосипеда цілком сучас-
ного вигляду: з однаковими колесами, ланцюговою передачею.
9. Альфред Енсен - в 1876 р. на вітрильнику довжиною 6 м. про-
плив з Глостера, ЗСА, до Ліверпуля, Англія, за 46 діб.
10. Секвойя - вічнозелене хвойне дерево в Північній Америці /Ка-
ліфорнія/, віком при бл. 4,000 років. Назва її від імені вождя ін-
діанського племені Чероків Секвойя. Секвойядендрон - найвище дере-
во на світі, 100 м. й більше заввишки, 10 м. у діаметрі. При бл. в
1840 р. перещеплено секвойю до Європи й вирощують її на Криму
й на Кавказі.

Ст.48 - "Алстонія спатудята" - ботанічна назва, а регіональна "акар ан-
галь". Дерево росте на Малайському півострові. Воно при бл. 16
разів легше від води, два рази легше від корка. /11/.
12. У Бразилії - совка агриппа, що розміром перевищує горобця,
синицю, шпака. Розмах її крил - понад 30 см.
13. Колібри.
14. При бл. 200-300 років.
15. Меч-риба, яка пропливає 25 м. за одну секунду.
16. Качки, гуси й коти, які можуть витримати температуру до -110°.
17. Хруц /з родини жуків/.
18. Білка, в стані зимового сну - гібернації.
19. 5 і 7. 20. 36.

Доповни прислів"я: 4/. д-АЄ, 5/. м-АЄ, 6/. б-ІДУЄ;
1/. п-ОРОГА, 3/. п-РИКШАДАЙ, 8/. р-УЙНУЄ.

Ст.49 - Ребуси: 9/. за-ка-б-лук /закаблук/; 11/. пи-санки; 1/. воли-нь
/Волинь/; 4/. с-три-й /Стрий/; 7/. дуб-но /Дубно/; 15/. хо-тин
/Хотин/; I/. міст-а Україна-и /міста України/; II/. кит-їхак-в
Київ/; III/. каню-рів /Канів/; IV/. охр-де-са /Одеса/;
У/. полє-т-жава /Полтава/. Міста України: Київ, Канів, Одеса, Пол-
тава, Стрий, Дубно, Хотин.

ПРИВІТ

АДЕЛАЇДА

1979-1980

Богдан Ланка

*Світлана Федасюк
Пол. Рижова
Рік. 1.4.
М. Даринська
В. Воробей*

Марія Сент.

У.Т.Н.ЗЛЕТ

*Оксана
Заурдєв. с.б.*

*Світлана
Ніколаєв. с.б.*

*Віра Хмєльч. с.б.
Юлія
Хомішук*

*М. Даринська
В. Воробей
Світлана
Ніколаєв. с.б.*

*Ірина
Майсєнко
12
32*

Ор. Каримов. с.б.

*Василь Ладєв
Тамар Фрагдєв. с.б.*

*Р. Євдок
Наталія Бердєв. с.б.*

АДЕЛАЇДА

МЕЛЬБОРН

КАНБЕРА →

СІДНЕЙ